36- IÇKILER BAHSI

1- Sarabin Haram Kilindigini, Üzüm Suyundan Kuru ve Koruk Hurmadan, Kuru Üzümden ve Daha Baska Sarhosluk Veren Seylerden Yapildigini Beyan Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
2- Sarabdan Sirke Yapmanin Haram Kilinmasi Babi
3- Sarabla Tedavinin Haram Kilinmasi Babi
4- Hurma Île Üzümden Yapilan Bütün Içkilere Sarab Ismi Verilecegini Beyan Babi
5- Kuru Hurma Ile Kuru Üzümden Karisik Olarak Nebiz Yapmanin Keraheti Babi
6-Alüzeffel Dübba Hantem ve Nekir Denilen Kaplarda Nebiz Yapmaktan Nehy Edilmesi Bunun Nesh Edildigini ve Sarhosluk Vermedikçe Bugün Helal Oldugunu Beyan Babi
7- Her Sarhosluk Veren Seyin Sarab ve Her Sarabin Haram Oldugunu Beyan Babi
8- Sarab Içip de Tevbe Etmeyen Kimsenin Âhirette Ondan Men Edilmek Suretiyle Cezalandirilmasi Babi
9- Siddetlenmeyen ve Müskir Olmayan Nebizin Mubah Kilinmasi Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
10- Süt Içmenin Cevazi Babi
11- Nebiz Içmek ve Kaplari Örtmek Hususunda Bir Bab
12- Kaplari Örtmeyi, Tulumlari Baglamayi ve Kapilari Kapamayi Üzerlerine de Besmele Çekmeyi — Uykuya Yatilacagi Zaman Kandil ve Atesi Söndürmeyi, Aksamdan Sonra Çocuklarla Hayvanlarin Salinmamasini Emir Babi
13- Yiyip Içmenin Âdabi ve Hükümleri Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler;
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
14- Ayakta Su Içmenin Mekruh Olusu Babi
15- Ayakta Zemzem Içme Hususunda Bir Bab
16- Ayni Kabin Îçine Solumanin Keraheti ve Kabin Disina Üç Defa Teneffüs Etmenin Müstehab Olusu Babi
17- Su, Süt ve Benzerlerini (Sunmaya)' Baslayanin Sagindan Döndürmenin Müstehab Olusu Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler;
18- Parmaklari ve Kabi Yalamanin, Bulasan Pisligi Sildikten Sonra Yere Düsen Lokmayi Yemenin Müstehab Olusu ve Eli Yalamadan Silmenin Keraheti Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:
19- Müsafirin Pesine Yemek Sahibinin Davet Etmedigi Birisi Takilirsa Ne Yapacagi ve Yemek Sahibinin Takilip Gelen Kimseye Izin Vermesinin Müstehab Olusu Babi
Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:
20- Rizasina Güvendigi ve Bunu Tamamiyla Tahkik Ettigi Kimsenin Evine Giderken Baskasini Arkasina Takmanin Cevazi ve Bir Yemegin Etrafina Toplanmanin Müstehab Olusu Babi
Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:
21- Çorba Yemenin Cevazi, Kabak Yemenin Müstehab Olusu, Yemek Sahibi Kerih Görmemek Sartiyla Softadakilerin Misafir Bile Olsalar Birbirlerini Tercih Etmelerinin Müstehab Olusu Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
22- Çekirdegi Hurmanin Disina Koymanin, Misafirin Yemek Sahibine Dua Etmesinin, Takva Sahibi Misafirden Dua Istemenin, Onun da Buna Icabet Etmesinin Müstehab Olusu Babi

23- Acurla Hurma Yeme Babi
24- Yemek Yiyenin Tevazu Göstermesinin Müstehab Olusu ve Oturusunun Sekli Babi
25- Cemaatla Beraber Yemek Yiyen Kimseyi Sahiplerinin Izni Olmaksizin Iki Hurma ve Emsalini Bir Lokmada Beraberce Yemekten Nehiy Babi
26- Çocuklar Için Yemeklere Kuru Hurma ve Benzerini Katma Hususunda Bir Bab
27- Medine Hurmasinin Fazileti Babi
28- Mantarin Fazileti ve Gözü Onunla Tedavi Babi
29- Kara Kebasin Fazileti Babi
30- Sirkenin ve Onu Katik Yapmanin Fazileti Babi
Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler
31- Sarmisak Yemenin Mubah Kilinisi, Büyüklerle Konusmak Isteyen Kimsenin Onu ve Keza O Manadaki Sebzeleri Yememesi Gerektigini Beyan Babi
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
32- Misafire Ikram ve Onu Tercih Etmenin Fazileti Babi
Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilkistir:
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:
Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:
Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:
33- Az Yemekle Yardim Yapmanin Fazileti, Iki Kisilik Yemegin Üç Kisiye Yetecegi ve Buna Benzer Seyler Babi
34- Mü'minin Bir Bagirsak Içine, Kafirin Ise Yedi Bagirsaga Yemesi Babi
35- Yemegin Burunlanmamasi Babi

36- IÇKILER BAHSI

1- Sarabin Haram Kilindigini, Üzüm Suyundan Kuru ve Koruk Hurmadan, Kuru Üzümden ve Daha Baska Sarhosluk Veren Seylerden Yapildigini Beyan Babi

1- (1979) Bize Yahya b. Yahya Et-TemImî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haccâc b. Muhammed, Ibn-i Cüreyc'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Ibn-i Sihâb, Ali b. Hüseyn b. Ali'den, o da babasi Hüseyin b. Ali'den, o da Alî b. Ebî Tâlib'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
Bedir (Harbi) günü Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'le birlikte ganimetden bana yasli bir deve isabet etti. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) bana bir yasli deve daha verdi. Bîr gün ben bunlari ensardan bir zâtin kapisi önünde çöktürdüm. Satmak için üzerlerine boya otu yüklemek istiyordum. Yanimda Benî Kaynûkaa' kabilesinden bir kuyumcu vardi. Ondan Fâtime'nin dügün daveti hususunda yardim görüyordum. Hamza b. Abdil Muttalip de bu evde içki içiyordu. Yaninda sarki söyleyen bir cariye vardi. Câriye :
— Yâ Hamza, semiz yasli develere dikkat!., dedi. Hamza hemen kih-ciyle onlara siçrayarak hörgüçlerinî kesti, bögürtlerim yardi. Sonra karacigerlerinden (birer parça) aldi.
(Ibn-i Cüreyc diyor ki) : Ben fbn-i Sihâb'a :
— Hörgüçten de mi? diye sordum.
— Her ikisinin hÖrgüçlerini kesti ve götürdü, dedi. ibn-i Sihâb demis ki: Ali sunu söyledi :
— Beni çileden çikaran bir manzara görmüstüm. Bunun üzerine Ne-biyyullah (SaUaLlahü Aleyhi ve Sellem)'e geldim. Yaninda Zeyd b. Harise vardi. Kendisine haberi ilettim. O da beraberinde Zeyd oldugu halde (disari) çikti. Onunla ben de gittim. Derken Hamza'mn yanina girerek ona öfkelendigini belli etti. Hamza basini kaldirdi ve :
— Siz benim babalarimin kölelerinden baska bir sey misiniz? dedi. ResûlüIIah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) de

gerisin geriye giderek yanlarindan çikti.

(...) Bize Abd b. Humeyde rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdürrez-zâk haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ibn-i Cüreyc bu isnadla bu hadîsin mislini haber verdi.

2- (...) Bana Ebû Bekr b. Ishâk da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Said b. Kesir b. Ufeyr Ebû Osman EI-Misrî hafcer verdi. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yûnus b. Yezid, Ibn-i Sihab'dan rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ali b. Hüseyn b. Ali haber verdi. Ona Hüseyn b. Ali haber vermis ki : Ali söyle demis :
— Benim Bedir günü alinan ganimetten hisseme düsen yasli bir devem vardi. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve SeHem) o gün ganimetin beste birinden bir yasli deve (daha vermisti. Ben Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem)'in kizi Fâtime ile evlenmek isteyince Benî Kaynukaâ kabilesinden kuyumcu bir adamdan benimle beraber gelecegine söz aldim. Boya otu getirecektik. Onu kuyumculara satarak zifaf davetimde menfaatlanmak istiyordum. Ben develerim için ip çuval ve semerlerden mütesekkil esyayi toplarken, develerim ensardan bir adamin evinin yani basma çökmüslerdi. Toplayacagimi topladim, bir de baktim develerimin hörgüçleri kesilmis; bögürleri delinmis ve cigerlerinden bir seyler alinmis. Onlarin bu manzarasini görünce göz yaslarimi tutamadim.
— Bunu kim yapti? dedim.
— Onu Hamza b. Abdilmuttalip yapti. Hamza su evde ensardan içki-ciler arasinda bulunmaktadir. Ona ve arkadaslarjna bir cariye sarki okudu ve sarkisi esnasinda :
— Yâ Hamza, semiz yasli develere dikkat! dedi. Hamza hemen kiliçla kalkarak onlarin hörgünlerini kesti ve bögürlerini delerek, cigerlerinden (birer parça) aldi, dediler. Ali demis ki:
— Bunun üzerine hen gittim hattâ Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîe/n)'in yanma girdim. Yaninda Zeyd b. Harise vardi. Resûlüllah
(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yüzümden ne ile karsilastigimi anladi. Ve Resûlüllah (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sana ne oldu?» dedi.
— Yâ Resûlallah! Vallahi bugünkü gibi (simdiye kadar) hiç görmedim. Hamza benim iki deveme tecavüz ederek hörgüçlerini kesmis, bögürlerini de delmis. Iste kendisi bir evde bulunuyor. Yaninda içkiciler var, dedim. Bunun üzerine ResûKillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} kaftanini isteyerek onu örtündü. Sonra yürümeye koyuldu. Kendisini Zeyd b. Harise ile ben takib ettik. Nihayet Hamza'nin bulundugu evin kapisma geldi. Ve izin istedi. Kendisine izin verdiler. Bir de ne görsün hep îçkiciler. Derken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yaptigindan dolayi azarlamaya basladi. Birden Hamza'nin gözleri kizarmisti. Hamza. Resûlüllah (Sallallohil
Aleyhi ve Sellemj'e bakti. Sonra gözünü onun dizlerine kaldirdi. Sonra gözünü daha kaldirarak göbegine bakti. Sonra daha kaldirarak yüzüne bakti. Arkacigindan Hamza sunu söyledi :
— Siz benim babamin kölelerinden baska bir sey misiniz?
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onun sarhos oldugunu anladi artik, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) döndü, gerisin geriye giderek disari çikti. Biz de onunla beraber çiktik.

(...) Bu hadîsi bana Muhammed b. Abdillah b. Kuhzâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdullah b. Osman, Abdullah b. Mübârek'den, o da Yûnus'dan, o da Zührî'den naklen bu isnadîa bu hadîsin mislini rivayet etti.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-Humiis»'da tahrîc etmistir. Hadîsin zahirine bakilirsa Kz. A1i'ye verilen yasli develer Bedir 'den alinan ganimetlerin beste birindendir. Fakat Ibn-i Battâl'in beyanina göre siyer ulemâsi Bedir Harbinde ganimetin beste birinin Peygamberimize tahsisi henüz mesru olmadigina ittifak etmislerdir. Bu tak-dirde Hz. Ali 'nin sözü te'vile muhtaç olur. Ve : «Bana Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Abdullah b.

Cahs'in seriyyesinden bir yasli deve verdi» mânâsina alinir. Çünkü Abdullah b. Cahg seriyyesi Bedr 'den önce hicretin ikinci senesinde Mekke ile Tâif arasindaki Nah1e'ye gönderilmis, orada bir Kureys kervani ile harbederek küffari tepelemis, kervani ganimet almislardi. Hz. Abdullah arkadaslarina: «Aldigimiz ganimetin beste biri Resûliillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'nin olacak» demisti. Halbuki o zaman henüz ganimetlerin beste biri meselesi hakkinda âyet inmemisti. Abdullah (Radiyallchu c\nh) ganimetin beste birini Resülü\lah(Sa!lallahü Aleyhi ve Sellem)'a ayirmis, geri kalanini arkadaslarina taksim etmisti. Beste bir meselesinin Benî Kureyza gazasinda mesru' oldugu söylenir. Daha sonra mesru oldugunu söyleyenler de vardir.

Develerinin hâlini görünce Hz. Ali'nin aglamasi Nevevi'ye göre. Hz. Fâtima'ya karsi kusur edip çehizini tamamîayamiyacagin-dan korktugu içindir. Bizce develerin hâline acidigi için aglamis olmasi daha vârid-i hatirdir.

Hz. Hamza iyice sarhos olmus. Câriye oynatiyordu. Çünkü o zaman henüz içki ve sarki gibi seyler haram edilmemisti. Müslümanlar içki içiyor, sarki dinliyorlardi. Içki ancak Uhud gazasinda haram kilinmistir. Hz. Hamza'nin : «Siz benim babamin kölelerinden baska bir sey misiniz?» sözünün mânâsi tesbihtir. Yâni siz benim babamin köleleri gibisiniz demek istemistr. Maksadi da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'n babasi Abdullah ile Hz. Ali 'nin babasi Ebû Tâ1ib'dir. Bunlar Abdulmuttalib'e itaat ve hürmet hususunda onun köleleriymis gibi davranirmis. Ben Abdulmuttalib'e onlardan daha yakinim» demek istemistir.

Hz. Hamza'nin yaraladigi develerin kiymetini ödemesi icabeder. Bu babda bir rivayet yoksa da Hz. Hamza'nin onlari ödemis olmasi, yahut onun namina Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in vermis olmasi yahut Hz. AIi'nin bedel istemekten vaz geçmis olmasi muhtemeldir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Zifaf için davet vermek mesru'dur.
2- Amel ve kazanç hususnda yahudiden faydalanmak -caizdir.
3- Maisetini kazanmak için ot ve odun gibi seyleri toplayip satmak caizdir. Bunda mürüvete dokunacak bir sey yoktur.
4- Kuyumculara yakacak malzeme satmak ve onlarla muamelede bulunmak caizdir,
5- Hz. Hamza'nin buradaki yaptiklari günah sayilmaz. Çünkü sarab içmek ve sarhos olmak henüz haram kilinmamisti. Geri kalan fiilleri mükellef olmadigi âna rastlar. Nitekim ihtiyaçtan dolayi ilâç içip de akli giden yahut serbet zanniyle sarab içip de sarhos olan kimsenin hâli de böyledir. Bu hallerde mükellef sayümadigi için günahkâr olmaz.
6- Kaftan giymek caizdir.
7- Bir yere giderken güzel elbiselerini giymesi, günlük elbisesiyle gitmemesi mürüvvet ve âdâpdandir.
8- Bir yere girerken izin istemek gerekir.

3- (1980) Bana Ebû'r-Rabî Süleyman b. Dâvud Eî-Alekî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad yâni îbni Zeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit, Enes b. Mâlik'den naklen haber verdi. Enes söyle demis :

Sarabin haram kilindigi gün ben Ebû Taîha'oin evinde cemaatin sâ-t kIsi idim. Içkileri yalniz koruk ve kuru hurma sarabi idi. Bir de baktim bir dellâl sesleniyor. Ebû Talha bana : Çik da bak, dedi. Ben de çiktim. Ne göreyim! Bir dellâl bagiriyor:

— Dikkat!.. Sarap haram kilinmistir. Artik (sarap) Medine'nin sokaklarinda akti. Ebû Talha bana : «Çik da onu dök!» dedi. Ben de döktüm. Bunun üzerine:

— Sarap kârinlarinda oldugu halde filân öldürüldü. Filân öldürüldü, dediler. Yahut bunu bâzisi dedi. (Râvi bu cümle Enes'in hadîsinden midir bilmiyorum, demistir.) Onun üzerine Allah (Azze ve Celle):

«iman edip, yararli Isler yapanlara; korunduklari, iman ettikleri ve yararli isler yaptiklari taktirde Içtikleri

[1]

sey hususunda bir günah yoktur.» âvetini indirdi

4- (...) Bize Yahya b. Eyyûb da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ihni Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdulaziz b, Suhayb haber verdi. (Dedi ki) : Enes b. Mâük'e Fadîh'i sordular da su cevâbi verdi :
— Sizin Fadih ismini verdiginiz su Fadih'imzdan baska bizim bir sarabimiz yoktu. Ben ayakta oldugum haîde Ebû Talha ile Ebû Eyyüb'a ve evimizde Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabindan bir takim adamlara onu sunuyordum. Aniden bir adam gelerek:
— Haber size ulasti mi? dedî.
— Hayir! dedik.
— Gerçekten sarab haram kilinmis, dedi. Bunun üzerine (Ebû Talha) :
— Yâ Enes! Bu küpleri akit, dedi. Bu adamin haberinden sonra artik ne ona döndüler, ne de Sordular.

5- (..:) Bize yine Yahya b. Eyyub rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Uleyye rivayet etti! (Dedi ki) : Bize Süleyman Et-Teymî de haber verdi. (Dedi ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti. (Dedi ki) :
— Ben cemaata, amcalarima hizmet ediyordum. Kendilerinin fadihm-dan onlara sunuyordum. Yasça en küçükleriydim. Derken bir adam gelerek :
— Hiç süphesiz sarap haram kilinmistir, dedi. Bunun üzerine cemâat :
— Onu dök yâ Enes! dediler. Ben de onu döktüm. (Süleyman demis ki) : Enes'e:
— O nedir? dedim.
— Koruk ve yas hurmadir! dedi. Bunun üzerine Ebû Bekr b. Enes :
— Bu o gün onlarin sarabiydi, dedi. Süleyman demis ki:
— Bana bir adam dahi Ene? h. Mâlik'ten rivayet etti ki, Enes bunu söylemis.

6- (...) Bize Muhammed b. Abdi'1-a'iâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu'temir babasindan rivayet etti. (Demis ki) : Enes sunu söyledi : Ben cemâatin hizmetinde idim, onlara sunuyordum...
RâvI Ibni Uleyye hadîsi gibi rivayet etmistir. Yalniz o söyle demistir: «Ebû Bekr b. Enes: Bu o gün onlarin sarabiydi, dedi. Enes de mevcuttu. Ama Enes bunu inkâr etmedi.»
Ibni Abdi'1a'lâ dedi kî : «Bize Mu'temir babasindan rivayet etti. (Demis ki) : Bana benimle birlikte bulunanlardan bîri anlatti ki, kendisi Enes'i: Bu o gün onlarin sarabiydi, derken isitmis.

7- (...) Bize Yahya b. Eyyûb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. EM Arûbe dahî Katâde'den, o da Enes b. Mâlik'den naklen haber verdi. (Söyle demis) :
— Ben Ebû Talha ile Ebû Dücâne'ye ve Muâz b. Cebel'e enffardan Birkaç kisi içinde bade sunuyordum. Bizim yanimiza giren, girip de : Yeni bir haber çikti» deyince sarabin tahrimi indi. Biz de o gün sarablan devirdik. Bunlar, koruk ile kuru hurmanin karisimi idiler.
Katâde demis ki: Enes b. Mâlik sunu söyledi. Gerçekten sarab haram kilindi. O gün ashabin umumiyetle saraplari koruk ve kuru hurma karisimi idi.

(...) Bize Ebû' Gassân El-Misniaî ile Muhammed b. Mügennâ ve Ibni Bessar da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muâz b. Hisâm haber verdi. (Dedi ki) : Bana babam, Katâde'den, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet etti. Enes (söyle demis) : Ben Ebû Talha ile Ebû Dücâne'ye ve Süheyl b. Beydâ'a içinde koruk ve kuru burma karisimi bulunan bir kabdan hâde sunuyordum...
Râvi Saîd hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

8- (1981) Bana Ebû't-Tâhir Ahmed b. Amr b. Serh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Amr b. HârIs haber verdi. Ona da Katâde b. Diâme rivayet etmis ki, kendisi Enes b. Mâlik'i

söyle derken isitmis :
— Gerçekten Resûlüllah {Saliallahü Aleyh: ve Sellem) kuru hurma ile renkti korugu karistirip içmekten nehy buyurdu. Sarap haram kilindigi giin umumiyetle Araplarin sarabi buydu.

9- (1980) Bana yine EbÛ't-Tahir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Mâlik b. Enes, Ishâk b. Abdillah b. Ebî Talhâ'dan, o da Enes b. Mâlik'den naklen haber verdi ki (söyle demis) :
— Ben Ebû Ubeyde b. Cerrah ile Ebû Talha'ya ve Üfceyy b. Ka'b'a fadih ile kuru hurmadan serbet sunuyordum. Derken onlara gelen gelerek:
— Gerçekten sarab haram kilindi, dedi. Bunun üzerine Ebû Talha :
— Yâ Enes! Kalk su küpü kinver, dedi. Ben de tastan oyma küpümüze vararak onu dibi ile yere vurdum. Nihayet kirildi.

10- (1982) Bize Muhammet! b. Müseanâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Bekr (yâni Hanefi) rivayet etti. (Dedi ki) : Abdu'l-Hamid b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti ki; kendisi Enes b. Mâ-lik'i sunu söylerken isitmis :
— Allah içerisinde sarabi haram kildigi âyeti indirdi. Medine'de kuru hurmadan baska içilen bir içki yoktu.
Bu hadîsi Buhari «Mezâlim», «Tefsir» ve «Esribe» bahislerinde, Ebû Dâvud «Esribe»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Vak'a Ebû Talha 'nin evinde geçmistir. Ebû Talha Hz. Enes'in üvey babasidir. Ismi Zeyd b. Sehl E1-Ensâri'dir. Akabe, Bedir, Uhud vesâir bütün gazalarda Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemj ile beraber bulunmustur. Onun vefatindan sonra kirk yil daha yasayarak Sam 'da vefat etmistir. Denizde vefat ettigini söyleyen de vardir.
Fâdih: Esas itibariyle kizarmaya veya sararmaya baslayan koruk hurma demektir. Fakat sonradan korukla olgun hurmanin karisimina, korukla kuru hurmanin, karisimina, sadece koruk hurmaya ve sadece kuru hurmaya fâdih denilmistir. Anlasiliyor ki, sarab haram kilininca evinde sarabi bulunan müslümanlar peyderpey onu sokaklara dökmüsler hattâ sarab sokaklarda sel gibi akmistir.
El-Mühelleb: «Sarabin yollara dökülmesi, haram kilinip terk edildigi sâyî olsun diyedir.» diyor.
Hamr : Sarab demektir. Bu kelime muhamere'den alinmistir ki : Karistirmak mânâsina gelir. Sarab da akli karistirdigi için ona hamr denilmistir. Bir de tahmir'den alinmistir.
Tahmir : örtmek demektir. Sarab akli örttügü için ona hamr denilmistir. Bu kelime Arabcada hem müzekker, hem müennes olarak kullanilir. Sarab üzümden yapilir. Ve Imam.iÂzam'a göre üzümün kaynatilmamis sirasi kükreyip siddetlendigi zaman sarab olur. Sarabin Arabcada iki yüz kadar ismi vardir. Fâdih bunlardan biridir. Ancak üzümden degil, hurmadan yapilir. Ibn-i Seyyide fadîh'in yarilmis, koruk hurmadan yapilan içki oldugunu söyler. Demek oluyor ki, fadîh hurmanin gerek tazesinden, gerek kurusundan, gerekse bunlari karistirmak suretiyle mecmuundan ezilerek ve yarilarak kaynatilmamis suya atmak suretiyle yapilan sarabdir.
Sâfii1er'den Nevevî diyor ki : «Müs1im'in naklettigi bu hadîsler de sarhosluk veren bütün içkilerin haram kilindigina ve bunlarin hepsine hamr yâni sarab denilecegine sarahat vardir. Bu hususta fadîh, hurma siralari; üzüm sirasi; arpa, misir ve dari suyundan, bal serbetinden yapilan içkiler müsavidir. Bunlarin hepsi haram, hepsi hamr-dir. Bizim mezhebimiz budur. Mâlik ve Ahmed'le Selef ve Halefin cumhurlarinin kavli de budur. Basralilardan bir cemaat haram olan yalniz üzüm sirasiyle pismemis kuru üzüm serbetidir. Bunlar pisirilirse helâl oldugu gibi, bunlardan baska seylerden yapilan içkiler pisirilsin pisirilmesin sarhosluk vermedikçe helâldir, demislerdir. Ebû Hanîfe : Haram olan yalniz hurma ve üzüm meyvelerinin sirasidir. Üzüm sirasindan yapilan içkinin azi-çogu haramdir. Meger ki, pisirilip de üçte ikisi gitmis ola. Kuru hurma ile kuru üzüm siralarinin kaynatilmislari helâldir, Velevki azicik kaynatilmis olsun demis, burada bir smir tayin etmemistir. Hurma ile üzümden yapilan sarabin kaynatilmayani haramdir. Fakat içene had vurulmaz, demistir.
Bütün bunlar içilip de sarhosluk vermedigine göredir: Sarhos ederse bütün müslümanlarm icmai ile haramdir...»
Ebû Dâvud-u Tayâlisî 'nin Hz. Berâ'b. Âzib'den tahrîc ettigi bir hadîste söyle deniliyor : «Sarabin haram

kilindigini bildiren âyet inice ashab : Ya haram kilinmadan evvel içenlerin hali ne olacak? dediler. Bunun üzerine : Iman edip yararli isler yapanlara, korunduklari, iman ettikleri ve yararli isler yaptiklari takdirde içtikleri sey hususunda bir günah yoktur âyeti indi.» Bu hadîsi Tirmizî de rivayet etmis ve onun hakkinda : «Hasen sahihtir» demistir. Âyetteki korunmaktan murad sarabi yeniden içmekten korunmaktir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Sarab içmek haramdir. Ibni Sâd ile baskalarinin beyanina göre sarab hicretin üçüncü yilinda Uhud gazasindan sonra haram kilinmistir.
2- Haber-i Vahid makbuldür.
3- Sarabi elinde bulundurmak haramdir. Nevevî bu hususta cumhurun ittifak ettigini söyler.
4- «Filân ve filân karinlarinda sarap oldugu halde öldürüldüler» sözü korku ve sefkattan yahut mânâyi düsünmeyerek söylenmistir. Çünkü o zaman henüz sarab haram kilinmamisti. Mubah olan bir seyi yapana mesuliyyet yoktur. Çünkü seriata nisbetle mubahin yapilip yapilmamasi müsavidir.
5- Faziletçe birbirlerine denk veya yakin olan bir cemaatin Içinden yasça en küçük olanlarinin büyüklere hizmet etmesi müstehabdir.
6- Hz. Enes'in küpü kirmasi, oradakilerin bunu vâcib zannet-melerindehdir. Halbuki küpün kirilmasi vâcib degildir. Vâcib olan yalniz sarabin dökülmesidir. Hükmü bilmeyerek küpü kirdiklari için Peygamber (Salia'Aahü Aleyhi ve Sellem) kendilerini mazur görmüs, ses çikaramamistir. Buradaki hüküm kabin yikanmasi ile temizlenmesidir. Ayni hüküm bütün kaplar hakkinda bakidir.
7- Zahirîler 'den Ibn-i Hazm: «Sarab Medine sokaklarindan akti» cümlesinden, sarabin temiz oldugu hükmünü çikarmistir. Ibni Hazm: «Çünkü ashab-i kiramin ekserisi yalin ayak gezerlerdi. Ayaklarina bulasan sarabin pis olmamasi lâzim gelir,» diyor. Bu sakat istidlale Aynî su cevabi vermistir: «Ben de derim ki, bu büyük bir cüretkârliktir. Çünkü Kur'ân sarabin pis oldugunu haber vermistir.»

2- Sarabdan Sirke Yapmanin Haram Kilinmasi Babi

11- (1983) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrahman b. Mehdî haber verdi. H.
Bize Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman, Süfyan'dan, o da Süddî'den, o da Yahya fc. Abbâd'dan, o da Enes'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (SaIlailahii Aleyhi re Sellenif'e sarabdau sirke yapilir mi? diye sorulmus da :
«Hayir!» diye cevap vermis.
Bu hadis sarabdan sirke yapmayi caiz görmeyen Imam Safii, Imam Ahmed ve ekser ulemânin delilidir. Onlara göre sarabin içine ekmek, sogan, maya veya baska bir sey atmak suretiyle sirke yapilan sarab temiz olmaz. Necaseti bakidir. Içine atilan sey de pis olur. Artik bu sirke ebediyen temiz olmaz. Fakat sarab günesten gölgeye yahut gölgeden günese nakletmek suretiyle sirke olursa temiz sayilip sayilmayacagi hususunda Sâfiî1er'den iki kavil rivayet olmustur. Esah kavle göre temiz olur. Imam Âzam ile Evzâi ve Leys sirke yapmakla sarabin temiz olacagina kaildirler., Imam Mâlik'-den üç rivayet vardir. Bunlarin esah olanina göre sarabdan sirke yapmak haramdir. Sirkeyi yapan Allah'a âsî olur. Fakat yapilan sirke temizdir. Ikinci kavle göre haramdir. Sirke yapmakla temiz olmaz. Üçüncüye göre helâldir, temiz olur.
Ulemâ kendi kendine sirke olan sarabin temiz sayilacagina icma etmislerdir. Mâ1ikiler'den Suhnûn'un; «Temizlenmez» dedigi rivayet olmustur. Nevevî : -Eger bu dogru ise kendinden evvel mun'akid olan icma'la merduddur.» diyor.

3- Sarabla Tedavinin Haram Kilinmasi Babi

12- (1984) Bize Muhammet! b. Müsennâ ile Muhammed b. Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibn-i Müsennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Su'be, Simak b. Harb'den, o da Alkame b. Vâil'den, o da babasi Vâil El-Hadramînden naklen rivayet etti ki, Târik b. Süveyd El-Cu'fî, Peygamber (SaHaUahü Aleyhi ve Sellemj'e sarabin hükmünü sormus; o da kendisini men etmis. Yahut onu yapmasini kerih görmüs. Bunun üzerine Târik :
— Ben onu ancak ilâç için yapiyorum, demis. Efendimiz (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem):
«— O ilâç degildir. Lâkin derddir,: buyurmuslar.
Bu hadîs-i serif sarabin deva olmadigim sarahaten ifâde ediyor. Binâenaleyh sarabla tedavi haramdir.
Nevevî diyor ki : «Ulemâmiza göre sahih olan budur. Sarabla tedavi haram oldugu gibi, susuzluktan dolayi içilmesi de haramdir. Ama bir kimsenin lokma bogazinda kahr da sarabdan baska onu geçirecek bir sey bulamazsa sarabîa geçirmesi lâzim gelir. Çünkü bu takdirde sarabla sifa yüzde yüzdür. Tedavi meselesinde böyle degildir."
Hanefîler'den îmam-î Âzam 'a göre sarabla tedavi caiz degildir. Zira Cenâb-i Hak haram olan bir seyde sifâ halketmez. Imâ-meyne göre ise caizdir. Çünkü bu bir zarurettir. Zaruretlerse haram olan seyleri mubah kilar.
Hadîs-i serîf dolayisiyîe sarabdan sirke yapmanin caiz olmadigina da delildir.

4- Hurma Île Üzümden Yapilan Bütün Içkilere Sarab Ismi Verilecegini Beyan Babi

13- (1985) Bana Züheyr b. Hafb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haccâc b. Ebî Osman haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yahya b. Ebî Kesir rivayet etti. Ona da Ebû Kesir, Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etmis. Ebû Hüreyre söyle demis. ResûlüIIah (Sallgllahü Aleyhi ve Seîlem) :
«Sarab su iki agaçtandir ; Hurma ve üzüm!» buyurdular.

14- (...) Bize Muhammed b. Abdullah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Evzâî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Kesir rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isittim: Ben Resûiüliah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'i:
«Sarab su iki agaçtandir- Hurma ve üzüm!» buyururken isittim.

15- (..,) Bize Züheyr* b. Harb ile Ebû Küreyb de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki', Evzâî ile Ikrime b. Ammar ve Ukbe b. Tev'em'den, onlar da Ebû Kesir'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre söyle demis: Resûiüliah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sarab su iki agaçtandir : Bag ve hurma!» buyurdular. Ebû Küreyb'in rivayetinde (Bu iki kelime müennes degil de) seklinde (müzekker) 'dir.
Bu hadîsin serhinde Nevevî sunlari söylemistir: «Bu gösterir ki, kuru hurmadan, renklesmeye baslamis koruktan, kuru üzümden ve baskalarindan yapilan içkilere sarab denilir. Bu içkiler sarhosluk veriyorsa haramdirlar. Yukarda da geçtigi gibi cumhurun mezhebi budur. Hadîste misirdan, baldan, arpadan ve daha baska seylerden yapilan içkinin sarab oldugunu nefiy yoktur. Bu lâfizlarla bu içkilerin hepsinin sarab ve haram oldugunu bildiren sahih hadîsler sabit olmustur.
Bu hadîste üzüme bag denilmistir. Sahih rivayette ise bundan 'nehiy buyurulmustur. Binâenaleyh bu mânâda kullanilisi içki yasak edilmezden Önce olmasi ihtimali vardir. Bir ihtimal de onu cevazi bildirmek için kullanilmis olmasidir. Su halde ondan nehiy buyurmasi haram kilmak için degil, keraheti tenzihiye içindir. Ihtimal bununla muhâtab olmalari ta'rif içindir. Çünkü onlarin dilinde ekseriyetle kullanilan malûm söz budur.»
Buna karsi HanefîIer'den Aynî söyle demistir : «Ebû Hanife'nin mezhebi sudur : Üzüm sirasi kükreyip siddetlenir de köpügünü atarsa sarab olur. Üzümden baskalarindan yapilan içki hakikî sarap degildir.» Filhakika Hanefîler'e göre raki, bira, likör gibi içkilerin haram kilindigi nassi kitapla degil, kiyâs yoluyla anlasildigindan hükümlerinde de az çok degisiklikler vardir. Meselâ : Sarâbin bir damlasi had vurmayi icab ederken raki ve

emsalinin damlasi degil, ancak sarhos edecek miktari had vurmayi gerektirir. Bunlarin hepsine birden hamr yâni sarab hükmü vermeye imkân yoktur. Çünkü isimlerde kiyas cereyan etmez. Muhalifleri ise bu içkilere kiyas yoluyla sarab ismini vermislerdir.

5- Kuru Hurma Ile Kuru Üzümden Karisik Olarak Nebiz Yapmanin Keraheti Babi

16- (1986) Bize Seyban b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir b. Hâzini rivayet etti. (Dedi ki) : Ata' b. Ebî Keban'dan dinledim. (Dedi ki) : Bize Câbir b. Abdillah El-Ensârî rivayet etti ki, Peygamber (Sallaltahii Akyni ve Silleni) kuru üzümle kuru hurmanin ve korukla kuru huimanm karistirilmasini yasak etmistir.

17- (...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ata' b. Ebî Rebah'tan, o da Câbir b. Abdillah El-Ensârî'deii, o da Resûlüllali (SiiHallaliii Aleyhi ve Sellem) den naklen rivayet etti ki kuru hurma ile kuru üzümden beraberce nebiz yapilmasini ve olgun hurma ile koruk hurmanin beraberce nebiz yapilmasini yasak etmistir.

18- (...) Bana Muhammcd b. Hatim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd Ibn-ü Cüreyc'den rivayet etli, H.
Bize îshâk b. Ibrahim ile Muhammcd b. Râfi' dâhi rivayet ettiler. Lâfiz Ibii-i Râfiî'ndir. (Dediler ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Ala' bana sunu söyledi; Ben Câbir b. AbdiHâh'i söyle derken isittim. Resûiüllah (SaüaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Nebîz yapmak için oigun hurma Ile koruk hurmayi ve bunu üzümie kuru hurmayi bîr yere toplarnayin buyurdular.

19- (...) Bize Kuteybe b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Hakim b. Hizâm'in azatlisi Ebû'z-Zübeyr El-Mekkî'den, o da Câbir b. Ab-dillâh El-Ensârî'den, o da 'ResûlüUahfSallaUahü Aleyhi ve Seîlem) 'den naklen haber verdi ki: Kuru üzümle kuru hurmanin beraberce nebiz yapilmasini ve koruk hurma ile olgun hurmanin beraberce nebiz yapilmasini yasak etmistir.

20- (1987) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Zürey', Teymî'den, o da Ebû Nadra'dan, o da Ebû Saîd'den, naklen haber verdi ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) kuru hurma ile kuru üzümün bîr araya karistirilmasini ve kuru hurma ile koruk hurmanin bir araya karistirilmasini yasak etmistir.

21- (...) Bize Yahya b. Eyyûb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Yezîd Ebû Mesleme, Ebû Nadra'dan, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet etti. Ebû Saîd :
— ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) bize kuru üzümle kuru hurmayi ve koruk hurma ile kuru hurmayi karistirmamizi yasak etti, demistir.

(...) Bize Nasr b. Alî El-Cehdami de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Bisr (yâni Ibn-i Mufaddal) Ebû Mesleme'den bu isnadla bu hadîsin mis-lini rivayet etti.

22- (...) Bize Kuteybe b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki', Ismail b. Müslim EI-Abdî'den, o da Ebû'I-Mütevekkil En-Nâci'den, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîiem):
«Sîzden her kim nebîz içecekse, onu tek basina kuru üzüm olarak yahut tek basina kuru hurma veya tek basina koruk olarak içsin!» buyurdular.

23- (...) Bu hadîsi hana Ebû Bekr b. Ishak dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubade rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Müslim EI-Abdî, bu isnadla rivayet etti. (Dedi ki) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) korukla kuru hurmayi yahut kuru üzümle kuru hurmayi veya kuru üzümle koruk hurmayi karistirmayi bize yasak etti. Bu hadîste :
«Sizden onu kim içerse...» buyurmus, Râvi hadîsi Vekî'in hadisi gibi rivayet etmistir.

24- (1988) Bize Yahya b. Eyyûb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Uleyye rivayet jetti. (Dedi ki) : Bize Hisam-i Destevâî, Yahya b. Ebî Kesir'den, o da Abdullah b. Ebî Katade'den, o da bahasindan naklen haber verdi. (Söyle demis) : ResûlüIIab (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Koruk ile olgun hurmadan beraberce nebIz yapmayin! Kuru üzümle kuru hurmadan da beraberce nebiz yapmayin! Bunlarin her birinden yalniz basina nebiz yapin!» buyurdular.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Bisr El-Abdi, Haccâc b. Ebî Osman'dan, o da Yahya b. Ebî Kesîr'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.

25- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Osman b, Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ali (Bu zat Ibn-i Mübarek'-tir.) Yahya'dan, o da Ebû Seleme'den, o da Ebû Katâde'den naklen haber verdi ki: Resûlüllah (Sallallakü Aleyhi ve Sellem) :
«Koruk hurma ile olgun hurmadan, beraberce neblz yapmayin! Olgun hurma ile kuru üzümden de beraberce nebIz yapmayin! Lâkin bunlarin her birinden yalniz basina nebîz yapsn!» buyurmuslar.
Yahya Abdullah b. Ebî Katâde'ye rasladigim, o da babasindan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen bunun gibi rivayette bulundugunu söylemis.

(...) Bu hadîsi bana Ebû Bekr h. Ishâk da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubade rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyin El-Mualîîm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Ebî Kesir bu iki isnadla rivayette bulundu. Su kadar var ki, o olgun hurma ile koruk hurmadan ve kuru hurma ile kuru üzümden» dedi.

26- (...) Bana yine Ebû Bekr b. îshâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Aifân b. Müslim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ehan El-Attâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Ebî Kesir rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdullah h. Ehî Katâde. babasindan naklen rivayet etti ki, Nebiyyullah(Sallallahü Aleyhi ve Selle m) kuru hurma ile koruk hurma karisimi içkiden, kuru üzümle kuru hurma karisimindan ve koruk hurma ile olgun hurma karisimi içkiden men etmis ve :
«Her birinden yalniz basina nebiz yeptni» buyurmuslardir.

(...) Bana Ebû Seleme b. Ahdirrahman dahi Ebû Katâde'den, o da Peygamber (SallaîlahÜ Aleyhi ve Selle m) 'den naklen hu hadîsin mislini rivayet etti.

26- M- (1989) Bize Züheyr b. Harb ile Ebû Küreyb rivayet etti-ler. Lâfiz Züheyr'in d ir. (Dediler ki) : Bize Veki', Ilerime b. Ammar'dan, o da Ebû Kesîr El-Hanefî'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti.
(Söyle demis) :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kuru üzümle kuru hurmayi ve koruk hurma ile kuru hurmayi yasak etti de :
«Bunlarin her birinden yalniz basma nebiz yapthr.» buyurdular.

(...) Bu hadîsi bana yine Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasim b. Kasim rivayet etti. (Dedi ki) :

Bize Ikrime b. Ammâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Abdirrahman b. Üzeyne —ki hu zât Ebû Kesir El-Guberî'dir— rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Hüreyre rivayet etti. (Dedi ki) : ResûIüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) söyle buyurdular...» Râvi yukarki hadîsin mislini rivayet etmistir.

27- (1990) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Alî b. Mushir, Seyb'ânî'den, o da Habîb'den, o da Saîd b. Cübeyr'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
Peygamber (Saîîallahü Aleyhi ve Seîlem) kuru hurma ile kuru üzümün bir araya karistirilmasini ve koruk hurma ile kuru hurmanin bir araya karistirilmasini yasak etti. Ve Curas ahâlisine mektup yazarak onlari kuru hurma ile kuru Üzümü karistirmaktan men etti.

(...) Bana bu hadîsi Velib b. Bakiyye de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haüd (yâni Tahhan) Seybânî'den bu isnadla kuru hurma ile kuru üzüm hakkinda haber verdi. Ama koruk hurma ile kuru hurmayi anmadi.

28- (1991) Bana Muhammed b. Kâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrezzâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Musa b. Ukbe, Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer?den naklen haber verdi ki, söyle diyormus:
Gerçekten koruk hurma ile olgun hurmanin beraberce ve kuru hurma ile kuru Üzümün beraberce nebiz yapilmasi yasak edildi.

29- (...) Bana Ebû Bekr b. Ishak dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) ;
Bana Musa b. Ukbe, Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer'den, naklen haber verdi ki, söyle demis :
Gerçekten koruk hurma ile olgun hu/mamn beraberce ve kuru hurma ile kuru üzümün 1 era'-erce nebiz yapilmasi yasak edildi.
Bu hadîsin Câbir rivayetini Buhârî ile Nesâî «Es-riie» bahsinde; Ebû Katâde rivayetini Buhârî, Ebû Dâvudve Ibn-i Mâce «Esribe»'de; Nesâî «Velîme» bahsinde muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Nebiz : Hurma ve kuru üzümden yapilan bir nevi hosafdir. Buna lisânimizda bazi yerlerde tükenmez diyorlar ki, muhtelif meyveleri küpe veya fiçiya doldurarak üzerine su koymak suretiyle yapilir. Birkaç gün bekledikten sonra tükenmez kemâle gelir, Meyvalarm tadi ve eksisi suya çikarak içilmesi hos bir serbet olur. îste bu rivayetlerde bahsedilen ne-bîz budur. Görülüyor ki, Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Seilem) iki nev'i bir araya karistirarak nebiz yapmayi yasak etmistir. Kuru hurma ile kuru üzüm, kuru hurma ile yas hurma, kuru hurma ile koruk hurma, yas hurma ile koruk hurma karistirilmiyacak, bunlardan yalniz bir tanesinden, meselâ; yalniz kuru hurmadan yahut yalniz kuru üzümden nebiz yapilabilecektir. Bunun sebebini ulemâ söyle izah etmislerdir : Iki cins bir yere karistirilinca tadi degismeden hemen sarhos etme hassasi meydana çikar, içeii kimse onu müskir degil (sarhos etmez), zannederek bilmeden içki içmis olur. Buradaki yasaklama hakkinda Nevevî sunlari söylemistir : «Bizim mezhebimizle cumhurun mezhebine göre buradaki nehiy keraheti tenzîhiyye içindir. Sarhosluk vermedikçe nebîzi içmek haram degildir. Cumhur ulemâ buna kaildir. Mâli kiler 'den bazisi haram oldugunu söylemistir. Ebû Hanife ile bir rivayette Ebû Yûsuf: «Bunda bir kerahet ve bir beis yoktur. Çünkü tek basina bir ne-vî'den yapildiginda içilmesi helâl olan nebiz baska nev'ile karistirildigi zaman da helâldir.» demislerdir. Cumhur, Ebû Hanîfe'nin bu sözünü reddetmis: Bu seriat sahibine muhalefettir, demislerdir. Filhakika bunu yasaklayan sahih ve sarih hadîsler rivayet olunmustur. Haram degilse mekruh olur.»
Hânefî1er'den Aynî de söyle demektedir : «Bu babda birkaç kavil vardir. Birinci kavle göre iki nev'i karistirilarak yapilan nebiz haramdir. Bu kavil Ebû Musa El-Ensârî, Enes, Câbir, Ebû Saîd (Radiyallahu anh) hazerati ile tabiinden Atâ ' ve Tavus 'dan rivayet olmustur. Imam Mâlik ile Imam Sâfiî, Imam Ahmed, îshak ve Ebû Sevr'in mezhebleri de budur. Ikinci kavle göre iki nevî'den yapilan karisimin sadece ne-biz yapilmasi haramdir. Nebiz olduktan sonra hiç bir sey digerinden fark edilmez. Bu anlasilmaz kavil bazi Mâ1iki1er'den

rivayet olunmustur. Üçüncü kavle göre bu rivâyetlerdeki nehiy tenzih mânâsina hamledü-mistir. -Sarhos etmedikçe haram sayilmaz. Nevevî'nin Safiî1er'in ve cumhurun mezhebi olarak gösterdigi kavil budur. Dördüncü kavle göre kuru üzüm nebizi ile kuru hurma nebizini karistirarak içmekte beis.yoktur. Nehiy ancak beraberce nebiz yapilmalari hususundadir. Çünkü bunlardan biri digerini takviye eder. Bu kavil Leys'den rivayet olmustur. Besinci kavle göre bu hususta hiç bir kerahet ve hiç bir beis yoktur. Ebû Hanîfe ile bir rivayette Ebû Yûsuf 'un kavilleri budur. Nevevî cumhurun bu kavli reddettigini ve bunun seriat sahibine muhalefet demek oldugunu söylediklerini kaydetmis ve : Bundan nehiy hususunda sahih ve sarih hadîsler sabit olmustur. Haram olmazsa mekruh olur, demistir.
Ben derim ki, bu yaptiklari bundan daha çok büyük bir imama karsi pek kötü bir cüretkârliktir. Ebû Hanîfe bunu kendi reyiyle söylememistir. Onun bu hususta mesnedi bir takim hadislerdir...» Bundan sonra Aynî her türlü nebizin helâl oldugunu bildiren üç hadîs rivayet etmistir. Bunlarin birinde Safiyye binti Atiyye söyle demektedir : «Abdü'1-Kays kabilesinden bazi kadinlarla birlikte Âise (Radiyullakü anha) 'nin yanma girmis, kendisine kuru hurma Iîe kuru üzümden sual açtik da sunlari söyledi: Ben bir avuç kuru hurma, bir avuç da kuru üzüm alir, bunlari bir kaba koyar, yumusatirdim. Sonra bu nebizi Peygamber (Saüallahü Aleyhi ve Sellem)'e sunardim.» Ayni bu hadîslerin istidlale elverisli olduklarini göstermek için râvilerden de bahsetmistir.
Bazi rivayetlerde zikri geçen Zehv: Kizarmaya ve sararmaya baslamis hurma mânâsina gelir.
Curas : Yemen'de bir beldenin ismidir.

6-Alüzeffel Dübba Hantem ve Nekir Denilen Kaplarda Nebiz Yapmaktan Nehy Edilmesi Bunun Nesh Edildigini ve Sarhosluk Vermedikçe Bugün Helal Oldugunu Beyan Babi

30- (1992) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ibn-i Sibab'dan, o da Enes b. Mâiik'den naklen rivayet etti. Enes haber vermis ki. Rusûlüîlah (Salk-llahü Aleyhi ve Seliem) müzeffei ve dübba' (denilen kapîar)'da nebiz yapilmasmi yasak etmis.

31- (...) Bana Amr'un-Nakid da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sü£-yân b. Uyeyne, Zührî'den, o da Enes b. Mâiik'den nakîen rivayet etti ki, Resûlüllah (Sullaiia/üi Aleyhi ve SeHem, cîübbs' ve müzellelde nebiz yapil-masini yasak etmis.

(1993) Dedi ki : Ona Ebû Seleme de haber vermis ki, Ebû Küreyre'yi sunu söylerken isitmis: Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):
«Dübbâ' ile müzeffefte nebîz yapmayin!» buyurdular. Sonra Ebû Hü-reyre: «Hantemlerden de sakinin!» demis.

32- (...) Bana Muhammed b. Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Satlaliahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki, müzeffet, hantem ve nekîr (denilen kaplan kullanmak)'dan nehiy buyurmus.
Bâvi diyor ki: Ebû Hüreyre'ye : Hantem nedir? diye soruldu.
— Yesil küplerdir, cevabini verdi.

33- (...) Bize Nasr b. Alî El-Cehdamî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nuh b. Kays haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Avn, Muhammed'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (Sallalkthü Aleyhi ve SeUem) Abdul-Kays heyetine :
«SIzi dübbâ', hanîem, nekîr ve mukayyer'den men ediyorum. Hantem agzi kesilmis küptür. Lâkin tulumundan iç ve agzini bagla!» buyurmuslar.

34- (1994) Bize Said b. Arar El-Es'asî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abser haber verdi. H.

Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir rivayet etti. H.
Bana Bisr b. Hâlid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed (yâni, Ibn-i Ca'fer) Su'be'den naklen haber verdi. Bu râvilerin hepsi A'mes'den, o da Ibrahim Et-Teymî'den, o da Haris b. Süveyd'den, o da Ali'den naklen rivayet etmislerdir. Ali söyle demis : Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dübbâ' ile müzeffetde nebiz yapilmasini yasak etti. Bu Cerir'in hadîsidir.
Abser ile Su'be'nin hadîslerinde ise: «Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) dübbâ' ile müzeffetden nehiy buyurdu.» ifadesi vardir.

35- (1995) Bize Züheyr b. Harb ile Ishâk b. Ibrahim ikisi birden Cerir'den rivayet ettiler. Züheyr (Dedi ki) : Bize Cerir Mansûr'dan, o da Ibrahim'den naklen rivayet etti. Ibrahim söyle demis. Esved'e : Sen Üni-mü'l-Mü'minine hangi kab içinde nebiz yapmanin mekruh olacagini sordun mu? Dedim.
— Evet! dedim ki: Ey Müzminlerin Annesi! Bana Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) 'in hangi kabm içinde neîiiz yapmaktan nehiy buyurdugunu haber ver!
— Biz ehî-i beyti dübba' ile müzeffetde nebiz yapmaktan men etti, dedi.
Ibrahim demis ki : Esved'e, Hantem'Ie Cerri anmadi mi? diye sordum.
— Ben sana ancak isittigimi söylüyorum. Isitmedigim seyi de sana söyüyeyim mi? dedi.

36- (...) Bize Saîd b. Amr El-Esasîde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abser, Ames'den, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da ÂIse'den naklen haber verdi ki: Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) dübbâ' ile müzeffetden nehiy buyurmus.

(...) Bana Muhammed b. Hatim dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya (Bu zât Kattandir) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân ile Su'be rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Mansûr ile Süleyman ve Hammâd, Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Âise'dcii, o da Peygamber (Saüal-ahii Aleyhi ve Setlem)'dea naklen bu hadîsin mislini rivayet etti.

37- (...) Bize Sey ban b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kaasira (yâni Ibn-i Fadl) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sümame b. Hazn EI-îvu-seyrî rivayet etti. (Dedi ki) : Aise'ye rastladim da, ona mebizi sordum. O da S.ana rivayet etti kî, Abdu'1-Kays hey'eti Peygamber (Sallallahü Aleyh; ve Setle/)i)'e gelerek kendisine nebizin hükmünü sormuslar da onlara dübbâ', nekîr, müzeffet ve haiitem de ne!: iz yapmaktan nehiy buyurmus.

38- (...) Bize Ya'kub b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Süveyd, Muâze'den, o da Aise'den, naklen rivayet etti. (Söyle demi?) : ResûlüMah (Sailalîahü Aleyhi ve Selieini dübbâ', hantem, nekîr ve müzefi'et'den nehiy buyurdu.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim dalii rivayet etti. (Dedi ki): Bize Abdül Vehhab Es-Sekafî haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Süveyd bu isnadla rivayette bulundu. Yalniz o, müzeffet'in yerine mukay-yer'i koydu.

39- (17) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abbâd b, Abbâd, Ebû Cemre'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen haber verdi. H.
Bize Hanef b. Hisâni da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd b. Zeyd, Ebû Cemre'den rivayet etti. (Demis ki) : Ibn-i Abbâs'i sunu söylerken isittim. Abdul Kays hey'eti Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) in yanma geldi de Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) onlara) :
«Sizi dübbâ', hantem, nekîr ve mukayyer'den nehy ediyorum!» buyurdular.
Hammad'in hadîsinde mukayyer'in yerine müzeffet'i koymustur.

40- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Alî b. Müshir, Seybânî'den, o da Habîb'den, o da Saîd b. Cübeyr'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) dübbâ' ile hantem, müzeffet ve nekîr'den nehiy buyurdular.

41- (...) Bize yine Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Fudayl, Habib b. Ebî Amra'dan, o da Saîd b. Cübeyr'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) dübbâ' ile hantem, müzeffet ve nekîr'den, bir de koruk hurma ile olgunlasmaya baslamis hurmayi karistirmaktan nehiy buyurdular.

42- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman b. Mehdî Su'be'den, o da Yahya El-Behrânî'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibn-i Abbâs'dan isittim. H.
Bize Muhammed b. Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muham-med b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Yahya h. Ehî Ömer [2] den, o da Ibn-i Abbas'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) dübbâ', nekîr ve müzeffet'den neliîy buyurdu.

43- (1996) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Zürey', Teymî'den nakien haber verdi. H.
Bize Yahya b. Eyyûb da rivayet etîi. (Dedi ki) : Bize Ibn-I Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) :. Bize Süleyman Et-Teymî Ebû Nadra'dan, o da Ebû Saîd'den naklen haber verdi ki, Eesûlüllah {SaIiaüahü Aleyhi ve Seliem) küplerde nebîz yapilmasini yasak etmis.

44- (...) Bize Yahya b. Eyyûb rivâyeL etli. vDedi ki) : BIze Ibn-i Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd h. Ebî Arûbe Katâde'den, o da Ebû Nadra'dan, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen haber verdi ki : Resûlüllah (SallallcJm Aleyhi ve Selle/n) dübbâ', hanlem, nekîr ve miizeffeften nehiy buyurmus.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâz b. Hisam rivayet etti. (Dedi ki) ; Bana babam, Katâde'den hu isnadla rivayet etti ki, NebiyyuIIah (SalUillahü Aleyhi ve Selle m) nebiz yapilmasindan nehiy buyurmus.
Râvi yukarki hadîsin mislini söylemistir.

45- (...) Bize Nasr b. Ali El-Cehdami dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bana El-Müsennâ (yâni Ibn-i Saîd) Ehû'I-MütevekkîI'den, o da Ebû Saîd'dcn, naklen rivayet etti.
Ebû Saîd söyle demis: Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Han-tem'e, dühbâ' ve nekîrden içmeyi yasak etti.

46- (1997) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyfce ile Süreye b. Yûnus rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekr'indir. (Dediler ki) : Bize Mervân b. Muâviye, Man-sûr b. Hayyan'daii, o da Saîd b. Cübeyr'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ihn-ü Ömer'le Ibn-i Ahbâs'a sehadet ederim ki, bunlar Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in dübbâ'. haiitem, müzeffet ve nekîr'den nehiy buyurduguna sahit olmuslardir.

47- (...) Bize Seyban b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir (yâni Ibn-i Hâzim) rivayet etti. Dedi ki) : Bize Ya'la b. Hâkim, Saîd b. Cübeyr'den rivayet etti. Saîd söyle demis : Ibni Ömer'e küp nebizini sordum da :
— Resûlüliah (Sailal'ahü Aleyhi ve Sellem) küp nebizini haram kildi, dedi. Bunun üzerine Ibn-i Abbâs'a geldim. Ve Ibn-i Ömer'in ne dedigini isitmiyor musun? dedim.
— Ne diyor? dedi.
— Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi \e Sellem) 'in küp nebizini haram kildigini söyledi, dedim. O da :

— Ibn-i Ömer dogru söylemis. Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) küp nebizini haram kildi, dedi. Ben :
— Bu küp nebizi nedir? dîye sordum.
— Çamurdan yapilan her seydir, cevabini verdi.

48- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Nâ-fi'den dinledigim. Onun da Ihn-i Ömer'den rivayet ettigi su hadîsi okudum :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) gazalarinin birinde cemaata hutbe okumus... Ibn-i Ömer (Demis ki) : Ben ona dogru geldim. Fakat ben yanina varmadan oradan ayrildi. (Oradakilere) :
— Ne söyledi? diye sordum.
— Dübbâ' ile müzeffet'de nebiz yapilmasini yasak etti, dediler.

49- (...) Bize Kuteybe ile Ibn-i Rumh, Leys b. Sa'd'dan rivayet ettiler. H.
Bize Ebû'r-Rabî ile Ebû Kâmil de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammad rivayet etti. H.
Bana Züheyr b. Harb dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail rivayet etti. Bunlarin hepsi Eyyûb'dan rivayet etmislerdir. H.
Bize Ibn-i Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah rivayet etti. H.
BIze Ibn-i Müsennâ ile Ibn-i Ebî Ömer dahî Sekafî'den, o da Yahya b. Saîd'den naklen rivayet ettiler. H.
BIze Muhammed b. Kâfi' dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Ebî Füdeyk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dahhâk (yâni Ibn-i Osman) haber verdi. H.
Bana Harun El-Eyli de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ifcn-i Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Üsâme haber verdi. Bu râvilerin hepsi Nâfi'-den, o da Ibn-i Ömer'den naklen Mâlik'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Ama «gazalarinin birinde» ifâdesini Mâlik i!e Üsâme'den baskalari anmamistir.

50- (...) Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd b. Zeyd, Sabit'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Ibn-i Ömer'e
Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) küp ner izini yasak etti mi? diye sordum.
— Öyle söylerler, dedi.
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu yasak etti mi? dedim.
— Öyle söylerler, dedi.

(...) Bize Yahya b. Eyyûb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Uleyye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman Et-Teymi Tâvüs'dan rivayet etti.
(Demis ki) : Bir adam Ibn-i Ömere Nebiyyullah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) küp nebizini yasak etti mi? diye sordu. Ibn-i Ömer:
—- Evet! cevâbini verdi.
Bundan sonra Tavus : Vallahi ben bunu ondan isittim, demis.

51- (...) Bana Muhammed b. Kâfi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdûrrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ibn-i Tavus, babasindan, o da Ibn-i Ömerden naklen haber verdi ki: Ibn-i Ömer'e bir adam gelerek:
Peygamber (Sallalkthü Aleyhi ve Sellem) küp ile dübbâ'da nebiz yapilmasini yasak etti mi? diye sormus. Ibn-i Ömer: — Evet! cevâbm vermis.

52- (...) Bana Muhammed b. Hatim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Tavus, babasindan, o da Ibn-i Ömer'den naklen rivayet etti ki,

Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) küp ve dÜbbâ'dan nehiy buyurmus.

53- (...) Bize Amr'un-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Ibrahim b. Meysera'dan naklen rivayet etti ki: Kendisi Tâ-vus'u söyle derken isitmis:
îbn-i Ömer'in yaninda oturuyordum. Derken ona bir adam gelerek:
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) küp, dübbâ' ve müzeffet ne-bizini yasak etti mi? diye sordu. Ibn-i Ömer :
— Evet! cevâbini verdi.

54- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibn-i Bessâr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Muharîb b. Disar'dan rivayet etti, (Demis ki) : Ben Ibn-i Ömer'i sunu söylerken isittim:
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hantem, dübbâ' ve müzeffet'den nehiy buyurdu- Ben onu birkaç defa dinledim.

(...) Bize Said b. Amr El-Es'asî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-ser, Seybânî'den, o da Muharip b. Disar'dan, o da Ibn-i Ömer'den, o da Peygamber (Sallaiiahü Aleyhi ve Selleml'den naklen tu hadîsin mislim haber verdi.
Ibn-i Disar: «Zannederim Ibn-i Ömer nekîr'den de dedi.» demis.

55- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibn-i Bessar rivayet ettiler. (Dediler ki) ; Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ukbe b. Hureys'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibni Ömer'i sunu söylerken isittim: Resûlüllah (Sallaiiahü Aleyhi ve Selle: n) küp, dübbâ1 ve müzeffet'den nehiy buyurdu da:
«Tulumlarda nebiz yapin!» buyurdular.

56- (,,..) Bize yuie JVluuammed o. iVlusenna rivayet exu, (Ueai ki) : Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be; Cebele'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibn-i Ömer'i sunu rivayet ederken dinledim. (Dedi ki): Kesûlüllah (Sallaiiahü Aleyhi ve Sellem) hanteme'den nehiy buyurdu. Ben:
— Bu hanteme nedir? dedim.
— Küptür, cevâbini verdi.

57- (...) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Amr b. Mürre'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Zâzân rivayet etti. (Dedi ki) : Ibn-i Ömer'e : Bana Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellemyin mesrubattan senin dilinle neyi yasak ettigini söyle! Ve bunu bana bizim dilimizle açikla! Çünkü sizin bizim dilimizden baska bir diliniz var, dedim. Bunun üzerine sunu söyledi:
— Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Selle m) hantemden nehiy buyurdu. Bu küptür. Dübbâ'dan da nehiy buyurdu. Bu kabaktir. Müzeffet'den de nehiy buyurdu. Bu ziftli kabdir. Nekîr'den de nehiy buyurdu. Bu da iyice kabugu soyulan ve güzelce içi oyulan hurma agacidir. Ve tulumlarda nebiz yapmayi emir buyurdu, dedi.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ ile îbn-i Bessâr da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Dâvud rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be bu isnâdla rivayet etti.

58- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) :
Bize Yezid b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdulhahk b. Seleme haber verdi. (Dedi ki) : Saîd b. Müseyyeb'i sunu söylerken isittim. Ben Abdullah b. Ömer'i su minberin yaninda —Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)'în minberine isaret etmis— söyle derken isittim;
Abdü'l-Kays'in hey'eti Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellern)'e gelerek ona mesrubati sordular. O da

kendilerini dübbâ', nekîr ve hantem'den nehiy buyurdular. (Râvi Abdûl Hâlik diyor ki) :
Bunun üzerine ben Saîd'e : Yâ Ebâ Muhammedi Müzeffet'den nehiy buyurmadi mi? dedim. Zannetti ki onu unuttu. Saîd:
O gün bunu ben Abdullah b. Ömer'den isitmedim, dedi. Gerçekten (Abdullah da müzeffetde nebiz yapmaktan) hoslanmiyordu.

59- (1998) Bize Ahmed b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize 2ü-heyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Elbu'z-Zübeyr rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir ile Ibn~i Ömer'den naklen haber verdi ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nekîr, müzefiet ve dübbâ'dan nehiy buyurmus.

60- (...) Bana Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrezaâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki, Ibn-i Ömer'i sunu söylerken isitmis: Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i küp, dubbâ' ve zeffet'den nehiy buyururken isittim.

(...) Ebû'z-Zübeyr (Demis ki) : Ben Câbir b. Abdullah'i da «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) küp, müzeffet ve nekîr'i yasak etti» derken isittim.

(1999)- Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Seilem) kendisine içinde nebiz yapilacak bîr sey bulamazsa, kendisine tastan bir çanak içinde nebiz yapilirdi.

61- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir b. Abdillah'dan naklen haber verdi ki: Peygamber (Sallaüahü Aleyhi ve Selîem) 'e tastan bir çanak içinde nebiz yapilir mis.

62- (...) Bize Ahmed b. Yûnus da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zü-heyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'z-Zübeyr rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme, Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi. Câbir söyle demis : bulamazlarsa kendisine tastan bir çanak içinde nebiz yapilirdi. Ceniâat-Resûlüllah (Sallaüahü Aleyhi ve Sellem) için tulumda nebiz yapilirdi. Tulum tan biri Ebû'z-Zübeyr'e —Ben de isittigim halde— :
— Tastan mi? dedi. Ebû'z-Zübeyr:
— Tastan! cevâbini verdi.

63- (977) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Muhammed b. Müsennâ rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Fudayl rivayet etti. (Ebû Bekr, Ebû Sinan'dan dedi: Ibn-i Müsennâ ise : Dirara b. Mürre'den, dedi.) O da Muharib'den, o dü Ibn-i Büreyde'den, o da bahasindan naklen rivayet etmistir. H.
Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Fudayl rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dirar b. Mürre Ebû Sinan, Muharip b. Disar'dan, o da Abdullah b. Büreyde'den, o da babasindan naklen rivayet etti. Babasi söyle demis: Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)i
«Ben sizi tulumdan baska kablardan neb'iz içmekten nehy ettim. Artik bütün tulumlardan için ama sarhosluk veren sey içmeyin!» buyurdular.

64- (...) Bize Haccâc b. Zâlim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dah-hâk b. Mahled, Süfyân'dan, o da Alkame b. Mersed'den, o da Ibn-i Büreyde'den, o da babasindan naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve

Sellem):
«Ben sizi kaplardan nehy ettim. Gerçekten kaplar —yahut kab— bir seyi ne helâl kilar, ne harami Her sarhosluk veren sey haramdir.» buyurmuslar.

65- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki', Muarrif b. Vâsil'dan, o da Muharib b. Disar'dan, o da Ibn-i Büreyde'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ben sizi deri kaplardan mesrubat içmekten nehy etmistim. Artik her kabdan için! Elverir ki, sarhosluk veren bir sey içmeyin!:) buyurdular.

66- (2000) Bize Ebû Bekr b. Em Seyhe ile Ibn-i EM Ömer de rivayet ettiler. Lâfiz Ibn-i Ebî Ömer'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Süleyman Ahvel'den, o da Mücahid'den, o da Ebû ivazdan, o da Abdullah b. Amr'dan [3] naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kaplardan nebizi yasak edince ashab : (Deriden tulumu) herkes bulamaz ki!., dediler. Bunun üzerine müzeffetten gayri küpler hakkinda kendilerine ruhsat verdi.
Bu babin Enes, Alî, Âise ve Abdullah b. Amr (Radiyaliahu anh) rivayetlerini Buhârî «Kitâbu'l-Esribe»'de Ibni Abbâs rivayetini «zekât» bahsinde tahrîc ettigi gibi, Abdullah b. Amr rivayetini Ebû Dâvûd ile Nesâî, Hz. A1i rivayetini Nesâî «Kitabu'l-Esribe»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Bu babin serhi ve zikredilen muhtelif kaplarda nebiz yapmanin hükmü iman bahsinde görülmüstü. Tekrar edelim ki, burada zikri geçen kaplardan nebiz içmek Islâmiyetm ilk zamanlarinda yasak edilmisti. Çünkü herhangi bir meyve sirasinin bu kaplardan birinde sarab olmayacagindan kimse emin degildi. Çok defa bir insan bunlardaki siranin içki olmadigini zannederek bilmeden sarhos olabilirdi. Içki de yeni haram kilinmisti. Bundan dolayi yalniz tulumlara konulan nebizîn içilmesine müsaade edilmisti. Çünkü bunlardaki nebiz kolay kolay içki olmaz, içki oldugu zaman da tulum patlar bu suretle içindekinin hâli belli olurdu. Aradan uzun zaman geçip içkinin haram kilindigi her tarafa yayildiktan ve bu bütün müslü-manlarin kalblerine yerlestikten sonra bu hüküm kaldirilarak deriden olsun, toprak veya agaçtan yapilsin bütün kaplara nebiz konulmasina müsaade buyurulmustur.
Ibn-i Ömer hazretlerine küplere nebiz konmanin yasak edildigi soruldugu vakit «Öyle diyorlar...» diye cevap vermesi, zahire göre bu nehyi inkârdir. Fakat diger rivayette ayni suale : «Evet, yasak edildi...» diye cevap vermistir. Bu iki rivayetin arasi söyle bulunur : Ibn-i Ömer (Radiyallahu anh) evvelâ Peygamber (Sallallahü Aleyhive Sellem) 'in bu isi yasak ettigini unutmus; onun için inkâr etmistir. Sonra hatirlayinca «Evet» demistir. Hz. Câbir rivayetinde «Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Setu1 m)'e tastan bir çanak içinde nebiz yapilirdi» denilmesi, yasak hükmünün kaldirildigina, bundan böyle testi ve kabaga, ziftli ve katranli kab-lara hatta onlardan daha kesif olan tastan yapilma çanaklara bile meyve siroliir.rjn envai konulabilecegine açik delildir.
Müs1im'in Haccâc b. Sâir 'den rivayet ettigi altmis dört nUMârah hadîs hakkinda Kaadî Iyâz sunlari söylemistir : «Bu rivâyetle râvilerin biri tarafindan degisiklik yapilmistir. Dogrusu söyledir: Ben size deri kaplardan maada bütün kaplara mesrubat koymanizi yasak etmistim. Demek oIuyor ki, ibareden istisna edati olan «illâ» atilmistir. Fakat bu edat mutlaka lâzimdir.»
Kaadî Iyâz bundan önceki rivayette de degisiklik yapildigini söylemistir. Ona göre ibarenin sahih sekli «Arlik bütün tulumlardan için!» degil; «Artik bütün kablardan içini» dir. Çünkü deri kablardan içmek zâten mubah1;. O anda mubah kilinan tulumlar degil; tas. toprak vesâire-den yapilan diger kaplardi.
Hâsili Resûlüilah (Süliaiuihü Aleyh: ve Sellem/hn eski hükmü nesh eden buradaki beyanatindan anlasiliyor ki, kablar sarhos eder endisesi ile yasak edumistir. Onlara çesitli meyve nebizlerinin bir neviden yahut karisik nevilerden konmasinin hükümde tesiri yoktur. Binâenaleyh karisik cinslerden yapilan nebizin içilmesine cevaz veren Imam Âzam'a ve baskalarina bu kabda yapilan itiraz haksizdir. Mezheb taassubundan ileri gelmektedir.

Babimizin son hadîsinde «MÜzeffetten gayri küpler hakkinda kendilerine ruhsat verdi...» cümlesi kendilerine evvelâ müzeffet denilen ziftli küpten baska küpler hakkinda ruhsat verdigine, sonradan bu ruhsati bü-uu\ kaplara tesmil ettigine hamledilmistir.

7- Her Sarhosluk Veren Seyin Sarab ve Her Sarabin Haram Oldugunu Beyan Babi

67- (2001) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ibn-i Sihab'dan dinledigim, onun da Ebû Seleme b. Abdirrahman'dan, onun da Âise'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudu: Âise demis ki: Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'e bal serbetinin hükmü soruldu da:
«Sarhosluk veren her Içki haramdir.» buyurdular.

68- (...) Bana Harmele b. Yahya Et-Tücîbî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibn-i Sihâb'-dan, o da Ebû Seleme b. Abdirrahman'dan naklen haber verdi ki: Ebû Seleme Âise'yi sunu söylerken isitmis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e bal serbetinin hükmü soruldu da, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi've Sellem):
«Sarhosluk veren her içki haramdir.» buyurdular.

69- (...) Bize Yahya b. Yahya ile Saîd b. Mansûr, Ebû Bekr b. Ebî Seybe, Amr'un-Nâkid ve Züheyr b. Harb hep birden Ibn-i Uyeyne'den rivayet ettiler. H.
Bize Hasan El-Hulvânî ile Abd b. Humeyd de Yakub b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize babam Sâlih'den rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim ile Abd b. Humeyd dahi rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdürezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer haber verdi. Bu râvilerin hepsi Zührî'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Süfyân'la Salih'in hadîslerinde «bal serbeti soruldu» cümlesi yoktur. Bu cümle Ma'mer'in hadîsinde vardir. Salih'in hadîsinde Âise'nin Resûlüllah (Sallüllahü Aleyhi ve Seliem)'in :
«Her sarhosluk veren içki haramdir.» buyururken isitmesi vardir.

70- (1733) Bize Kuteybe b. Saîd ile Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. Lâfiz Kuteybe'nindir. (Dediler ki) : Bize Veki', Sube'den, o da Saîd b. Ebî Bürde'den, o da babasindan, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Muâz b. Cebel'le beni Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Seliem) Yemen'e gönderdi. Ben :
— Yâ Resulallah! Bizim memlekette bir içki vardir, ona bira derler. Arpadan yapilir. Bir içki de vardir ki, ona bit' derler. Baldan olur, dedim. Bunun üzerine :
«Sarhos eden her sey haramdir.» buyurdular.

(...) Bize Muhammed b. Abbad rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân b. Amr'dan rivayet etti. O da Saîd b. EH Bürde'den, o da babasindan, o da dedesinden dinlemis ki, Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Seliem) dedesi ile Muaz'i Yemen'e göndermis ve kendilerine:
«Tebsîr edin ve kolaylastirin; ögretin, nefret ettirmeyin!» buyurmuslar. Zannederim «Uyusun» da buyurmus. Râvi diyor ki': O gittigi zaman Ebû Musa dönerek:
— Yâ Resulallah! Onlarin I: a idari yapma bir içkisi var ki, tutunun-caya kadar pisirilir. Bir de bira vardir ki, arpadan yapilir, dedi. Bunun üzerine Kesûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Seliem) i
«Namazdan sarhos eden her sey haramdir.» buyurdular.

71- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim Ile Muhammed b. Ahmed b. Ebî Hanef de rivayet ettiler. Lâfiz îbn-î Ebî Hanefindir. (Dediler ki) : Bize Zekeriyya b. Adiyy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah —Bu zât Ibn-i Amr'indir.— Zeyd b. Ebî Üleyse'den, o da Saîd b. Ebî Bürde'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bize Ebû

Bürde babasindan rivayet etti. Babasi söyle demis: ResûIüIlab. (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) beni Muaz'la birlikte Yemen'e gönderdi de :
«Insanlari davet edin ama tebsir edin, nefreî ettirmeyin! Kolaylastirin, güçlestirmeyIn!» buyurdular. Ben :
— Yâ Resûlallah! Bize iki Içki hakkinda fetva ver. Biz bunlari Ye-men'de yapiyorduk. Biri bit'dir. Bu baldandir. Siddetlenînceye kadar ne-biz yapilir. Digeri biradir. Bu daridan ve arpadandir. Siddeîleninceye kadar nebîz yapilir, dedim. Kesûlülîah (SaUaliahü Aleyhi ve Sellem) 'e Cevâ-miu'I-Kelim mühürleriyle verilmisti.
«Ben namazdan sarhos eden her müskiri yasak ediyorum :: buyurdular.

72- (2002) Bize Kuteybe b. Saîd rivâyei etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dül-aziz (yâni Deraverdi) Umara b. Gaziyye'den, o da Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen rivayet etti ki, bir adam Ceysan'dan gelmis. (Cey-san Yemen'dedir) ve Peygamber (SailaUahü Aleyhi ve SeUemj'e, memleketlerinde içtikleri daridan yapilan bira denilen bir içkinin hükmünü sormus. Peygamber (Sailallahu Aleyhi ve Selle m) de:
«Sarhosluk verir mi o?» diye sormus. Adam:
— Evet! cevâbini vermis. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve SeIlem): «Her sarhosluk veren sey haramdir. Müskirat içene Tiyneîu'l-Habâl
sunacagina Allah (Azze ve Cette) 'nin ahdi vardir.» buyurmuslar. Ashâb :
— Ya Resûlallah! Bu Tiynetü'1-Habâ! nedir? diye sormuslar. «Cehennemliklerin teridir. Yahut Cehennemliklerin usaresidir.» buyurmuslar.

73- (2003) Bize Ebû'r-Rabî' El-Atekî Ile Ebü'I-Kâmil rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Hammad b. Zeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eyyûb, Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer'den naklen rivayet etti. Söyle demis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Her sarhosluk veren sey sarabdir. Ve her sarhosluk veren sey haramdir. Bir kimse sarabi dünyada Içer de ona devam ederek tevbe etmeden ölürse; âhirette onu içmez.» buyurdular.

74- (...) Bize Isbâk b. Ibrahim ile Ebû Bekr b. Ishâk ikisi birden Ravh b. Ubade'den rivayet ettiler. (Dernis ki) : Bize Ibn-i Cüreye rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Musa b. Ukbe Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer'den naklen haber verdi ki: Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) :
«Her sarhosluk veren sey sarabdir ve her sarhosluk veren sey haramdir.» buyurmuslar.

(...) Bize Salih b. Mismar Es-Sülemî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'n rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Afcdü'1-Aziz b. Rluttalib, Musa b. Ukbe'den bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.

75- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Muhammed b. Hatim dahi rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya — Bu zât Kattan'dir— Tebeydul-lah'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bize Nâfi', Ibn-i Ömer'den naklen haber verdi. Ibn-i Ömer bunu Peygamber (Sallaücihü Aleyhi ve Seilem) 'den baska hiç bir kimseden isittigimi bilmiyorum.
«Her sarhosluk veren sey sarabdir ve her sarab haramdir.» buyurdular, demis.
Babimizin Hz. Âise rivayetini Buhari «Abdest» bahsinde Ebû Dâvud,'Tirmizî, Nesâî ve Ibn-i Mâcc «Ki-tâbu'l-Esribe»'de; Ebû Musa hadîsini Buhârî «Kitâbu'l-Megazî»'de; Abdullah b. Ömer hadîsini Buhârî ile Nesâî «Kitâbu'l-Esribe»'de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Nevevî söyle diyor: «Bu hadîsler açik açik gösteriyor ki, her sarhosluk veren içki haramdir. Ve sarabdir. Ulemâmiz bütün bu siralardan yapilan içkilere sarab ismi verilecegine ittifak etmislerdir. Lâkin ekserisi bunun yalniz üzüm suyu hakkinda hakikat, digerlerinde mecaz oldugunu söylemis. Bir cemâat da hadîslerin zahirine bakarak hakikat oldugunu bildirmislerdir.»
Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Selîemj'in :
«Sarhosluk veren her içki haramdir.» hadîsi hakkinda Hattâ bî söyle bir mütalâa dermeyan etmistir; «Bu hadîste

sarhosluk veren seyin azi da, çogu da haram olduguna delil vardir. Hangi neviden olursa olsun î Çünkü umum sîgasryle. sarhoslugu doguran içkinin cinsine isaret edilmistir. Bu söz «karin doyuran her yemek helâldir.» demeye benzer. Çünkü mânâsi fiilen doyurmasa bile doyurmak sanindan olan her yemek helâldir, demektir.»
Hattâbî'nin bu mütalâasina karsi allâme Aynî sunlari söylüyor :
«Hangi nev'iden olursa olsun sarhosluk veren içkinin azi da, çogu da haramdir. Sözü her içki hakkinda geçerli degildir. Bu söz yalniz saraba mahsustur. Çünkü Ibn-î Abbâs (Radiyallahu anh) 'dan mevkuf ve merfû' olarak rivayet edilen bir hadîste : «Muayyen olarak haram kilinan sarabdir. Her içkinin sarhos edeni de haram kilinmistir.» denilmektedir ki, bu hadis sarabin sarhos etsin, etmesin; azi da, çogu da haram oldugunu, baska içkilerin ise ancak sarhos ettigi zaman haram kilindigini gösterir. Bu meydandadir. Ama Peygamber (SaltaUahü Aleytv ve Sellemyin «Her sarhosluk veren içki sarabtir. Ve her sarhos eden içki haramdir...» buyurdugu rivayet edilmistir dersen, ben de derim ki : Bu hadîse Yahya b. Maîn tan etmistir. Sahîh oldugunu teslim etsek bile esah kavle göre Ibn-i Ömer 'e mevkuftur. Bundan dolayidir ki, Müslim onu zanla rivayet etmis : (Ben onu ancak merfû' olarak biliyorum) demistir. Merfû' oldugunu da teslim etsek hadîsin mânâsi sudur: Çok içildigi zaman sarhos eden içkinin hükmü, sarabin hükmü gibidir.
Bit': Bal serbetinden yapilan içkidir. Cevheri bu kelimenin bet' seklinde de okundugunu söylemistir. Yemenliler bunu içer-lermis. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)'e bal sarabinin hükmü soruldugu zaman :
«Sarhosluk veren her içki haramdir.» diye cevap vermesi; O'nun ce-vâmi-ul-kelîm (yâni, sözü az, Özü çok) sözlerinden sayilir.
Babimiz rivayetlerinden birinde : «Resûlüllah (SallaVahü Aleyhi ve Sellem)e cemâmi-ul-kelîm mühürleriyîe verilmisti» deniliyor. Bundan murad bu az sözlere ifade ettirdigi çok mânâlarin üzerine sanki mühür vuruyordu da bu mânâlar soranlarin gözünden kaçmiyordu, demektir. Resûlüllah (Sallallahü Aîeyhi ve Sellemf'in :
«Ben namazdan sarhos eden her müskiri yasak ediyorum.» sözünden murad : Sarhos ettigi Için namazdan alikoyan her içkiyi haram ediyorum, demektir.
Resûlüllah ($allallahü Aleyhi ve Sellem) Ebû Musa ile Muaz'a:
«Tebsir edin ve kolaylastirin; ögretin, nefret ettirmeyin.» buyurmus' tur. Buradaki tebsirden murad hayirli haber vermektir. Tebsirin ziddi in-zardir. Ki, o da kötü haber vermek mânâsina gelir. Hadîsten murad: «Halka Allah Ta âl ânin sevâfcmi rahmet ve ihsaninin genisligini müjdeleyin. Tehdit ve azab nevilerini sayip dökerek onlari korkutmayin ki, yeni müslüman olanlarla bulûg çagina yaklasan çocuklar Islama yatissinlar,»
demektir. Gerçi bir seyi emir, ziddinin nehyini icabeder. O halde «Kolaylastirin» emrinden sonra «Güçlestirmeyin» diye nehiyde bulunmanin ne faydasi vardir? gibi bir sual hatira gelebilrise de. bunun cevâbi sudur : Evvelâ biz bu kaideyi teslim etmiyoruz. Etsek bile burada maksat zim-nan anlasilan bir seyi te'kid için sarahaten beyândir. Sayet «Kolaylastirin» diyerek bununla iktifa etseydi; kelime nekre oldugu için bir defa kolaylastirip bir daha güçlük çikaran kimseye uyardi. Fakat «Güçlestir-meyin» deyince bütün hallerde güçlük çikarmak nefyedilmis olur.
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«BIr kimse sarabi dünyada Içer de ona devam ederek tevbe etmeden ölürse; âhIrerfe onu içmez.» hadîs-i serifi o kimsenin Cennete giremiyece-ginden kinayedir. Çünkü cennete giren, cennet sarabindan içecektir. Su halde hadîs-i serîf müstehil ile tevil edilir. Yâni Ömrü sarhoslukla geçip de tevbe etmeden ölen kimsenin cennete girmesi imkânsizdir. Yahut günahlari affedilip cennete girse bile, cennetin sarabini cani çekmez mânâsina gelir. «El-Mebârik» nâm eserde : «Denildi ki : Böylesi cennet sarabini arzu etmeyi unutmak; yahut unutmasa bile arzu etmemek suretiyle hakikatte mahrum birakilacaktir. Bu ise cennet nimetlerinin en sereflisinden mahrum kalmak demek olacagindan büyük bir eksikliktir.» deniliyor.

8- Sarab Içip de Tevbe Etmeyen Kimsenin Âhirette Ondan Men Edilmek Suretiyle Cezalandirilmasi Babi

76- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Nâ-fi'den dinledigim, onun da Ihn-i Ömer'den

rivayet ettigi su hadîsi okudum. ResûlüHah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem):
«Her kim sarabi dünyada içerse, âhirette ondan mahrum birakilir.» buyurdular.

77- (...) Bize Abdullah fc. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik, Nâfi'den, o da Ibn-I Ömer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
«Her kim sarabi dünyada içer de ondan tevbe etmezse, âhirette ondan mahrum birakilir. Ve kendisine sunulmaz.»
Mâlik'e : Bunu ref etti mi? diye sordular.
— Evet! cevâbim verdiler.

78- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullali b. Nümeyr rivayet etti. H.
Bize Ibn-i NÜmeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah, Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer'den naklen rivayet etti ki: ResûliiIIah (Sallaliahü Aleyhi ve Seliem);
«Her kim sarabi dünyada içerse, âhireile onu içmez. Meger ki, tevbe ede!» buyurmuslar.

(...) Bize Ibn-i Ebî Ömer dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm
(yâni Ibti-i Süleyman El-Mahzumî) Ibn-i Cüveyc'den rivayet etti. (Dernis ki) : Bana Musa b. Ukbe, Nâfi'den, o da Ibn-i Ömer'den, o da Peygamber
(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den Ubeydullah hadîsi gibi rivayette bulunmustur.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l-Esribe»'de; Nesâî «Esribe» ve «Velîme» bahislerinde tahrîc etmislerdir. Hadîs-i serif sarab içip de tevbe etmeden ölenin cennet sarabindan içemiyecegine delildir. Burada söyle bir sual hatira gelebilir : Günah islemek cennete girememeyi icâb etmez. Bu sualin cevabi sudur : Evet icab etmez fakat, cennete girer de onun sarabindan içemeyebilir. Çünkü cennet sarabi, cennetin en kiymetli ikram vâsitalarindan biridir. Gerçi cennette nefslerin arzu edecegi her sey mevcut ise de. az evvel beyân ettigimiz gibi, âsiye bunu istemek unutturulacak yahut unutmasa bile arzu etmeyecektir. Bu da dünyada içki içenlerle içmeyenler bir olmadigini göstermek için onun hakkinda bir eksiklik olacaktir.
Kurtubi diyor ki : Hadîsin zahiri bu sarabin onun hakkinda ebe-diyyen haram olmasini göstermektedir. Cennete girerse onun bütün mesrubatindan içecek yalniz sarabindan mahrum kalacak, bununla beraber bir üzüntü duymayacak, içenlere hased etmeyecektir. Bunun hâli alçaklik ve yükseklik hususunda derece sahiplerinin hâli gibi olacaktir. Bir derecede bulunan bir kimse ondan daha yükseginde bulunmayi arzu etmeyecekse o da cennet sarabini arzu etmeyecektir. Bu onun için bir ceza degildir...»
Hadîs-i serîf tevbenin büyük günahlari örttügüne de delildir. Bu hususta bütün ulema müttefiktir. Yalniz ehl-i sünnetten kelâm ulemasi bunun kat'î mi, zanni mi oldugunda ihtilâf etmislerdir.
Sâfiîler'e göre zannidir. Hânefîler'e göre ise Allah Teâla Hazretlerinin va'di muktezasi tevbenin günahlari mahvetmesi kafidir.

9- Siddetlenmeyen ve Müskir Olmayan Nebizin Mubah Kilinmasi Babi

79- (2004) Bize UbeyduIIah b. Muaz El-Anberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Yahya b. Ubeyd EM Ömer El-Behranî'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibn-i Abbâs'i sunu söylerken isittim :
ResûlüIIah (Sallailahü Aleyhi ve SeileniJ için aksamin evvelinde nehiz (hosaf) yapilir. Sabahladigi zaman o günü ve gelecek aksam, ertesi günü ve ertesi gece tâ daha ertesi gün ikindiye kadar onu içerdi. Bir sey kalirsa onu hizmetçiye içirir yahut emir buyurur da dökülürdü.

80- (,..) Bize Muhammet! b. Bessâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) :

Bize Sii'be Yahya Ei-Bebrâ'den rivayet etti. (Demis ki) : Ibn-i Abbâs'in yaninda nebizin lâfini ettiler de sunu söyledi:' Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) için bir tuluma nebiz yapilirdi. Su'be söyle demis : Pazartesi gecesinde yapilir, artik onu pazartesi ile sali günü ikindiye kadar içerdi. Sayet ondan bîr sey artarsa onu hizmetçiye içirir yahut dökerdi.

81- (...) Bize Ebü Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb ve Ishâk b. Ibrahim de rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Bekir'le Ebû Küreyb'indir. (Ishâk «Aherenâ» tâbirini kullandi. Ötekiler «haddesenâ» dediler.) (Dediler ki) : Bize Ebû Muaviye A'mes'den, o da Ebû Ömer'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis): KesûliUlah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) için kuru üzüm islatilir. Onu o gün, ertesi gün, daha ertesi gün (yâni) üçüncü günün aksamina kadar içerdi. Sonra emir buyurur da baskasina içirilir yâbut dökülürdü.

82- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir, A'mes'den, o da Yahya b. Ebî Ömer'den, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen haber verdi. (Söyle demis) ? Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) için tulumda kuru üzüm islatilir. Artik onu o gün, ertesi gün ve daha ertesi gün içerdi. Üçüncü günün aksami oldu mu onu içer ve içirirdi. Sayet bir sey kalirsa onu dökerdi.

83- (...) Bana Muhammed b. Ahmed b. Ebî Halef de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zekeriyya b. Adiyy rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah, Zeyd'den, o da Yabyâ Ebû Ömer Nehâi'den naklen rivayet etti. Yahya söyle demis : Bir cemâat Ibn-i Abbas'a sarab alip satmanin ve o hususta ticaret yapmanin hükmünü sordular. Ibn-i Abbâs :
— Müslüman misiniz siz? diye sordu.
— Evet! dediler.
— Öyle ise o ahp satmaya ve ticaret yapmaya yaramaz, dedi. Bu sefer kendisine nebizi sordular. O da sunu söyledi:
— Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir sefere çikti. Sonra döndü. Ashabindan bâzi kimseler küplere, hurma oymalarina ve kabaklara nebiz kurmuslardi. O emir vererek bunlari döktürdü. Sonra bir tulum hazirlanarak içine kuru üzüm ve su konmasini emir buyurdu. Ve geceden konularak sabahladi. Artik ondan o günü ve gelecek aksam, ertesi günü de ta aksama kadar içti. (Kalani da) içti ve içirdi. Sabahlayinca emir verdi ve kalani döküldü.

84- (2005) Bize Seycan b. Ferrûh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Kâ-sim (yâni Ibn-i Fadl El-Huddânî) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sümâme (yâni Ibn-i Hazn El-Kuseyrî) rivayet etti. (Dedi ki) : Âise'ye rastladim da kendisine nehizin hükmünü sordum. Âise hemen Habesli bir câriye çagirarak:
— Buna sor! Çünkü Resûlüllah (Sallahahii Aleyhi ve Sellem)'e nebizi o yapiyordu, dedi. Bunun üzerine Habesli câriye :
— Ben ona geceden bir tulum içinde nel;iz yapar ve agzini baglar onu asardim. Sabahladigi vakit ondan içerdi, dedi.

85- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ Ei-Anesî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdulvehhab Es-Sekati, Yûnus'dan, o da Hasan'dan [4], o da annesinden, o da Âise'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Biz Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e bir tulum içinde nebiz yapardik. Yukarisi baglanirdi. Tulumun alt deligi vardi. Biz sabahleyin nebiz yapar, onu aksamleyin içerdi; aksamleyin nebiz yapar, onu sabahleyin içerdi.
Bu hadîsler nebiz yapmanin ve tadi degisip kükremedikçe o nebizi içmenin caiz olduguna delildir. Nevevî ümmetin bütün ulemâsinin bu hususta Icma ettigini söylüyor.
Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)'in kendilerine yapilan nebizi üç gün içtikten sonra ya hizmetçiye Içirmesi yahut dökmesi degisip degismediginden emin olmadigi içindir. Üç günden sonra nezâheti icabi kendisi

içmez, sayet nebizin halinde bir degisiklik yoksa onu hizmetçisine içirir; dökmezdi. Çünkü nebiz israfi haram olan maldi. Eger bir degisme ve içki alâmeti görürse onu dökerdi. Zira nebiz içki olduktan sonra haram ve necis olurdu. Bu hadîsin îbn-i Abbâs rivayetinde üç güne kadar içerdi; Hz. Âise rivayetinde ise, sabahleyin hazirlanani aksam içer; aksamleyin hazirlanani sabahleyin içerdi, denilmesi birbirine muhalif sayilmaz. Çünkü bir günde içmek ondan daha fazla da içmeye mani degildir. Bazilari bu iki rivayetin arasini söyle bulmuslardir: Ihtimal Hz. Aise yazin sicaginda yapilan nebizi haber vermistir. Siddetli sicaklarda yapilan nebizin bir gün sonra bozulma ihtimâli vardir. Ibn-i Abbâs hadîsi ise kis zamanina mahsustur. Bazilari da Âise hadîsi ne-bizin azligina hamlolimur. Az olunca bir günde bitiverir. Ibn-i Abbâs hadîsi ise birkaç gün yetecek kadar çok olan nebize hamlolunur, demislerdir.
Azla': Tulumun dibindeki su akitacak deligi yâni muslugudur.

86- (2006) Bize Kuteybe h. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdûlaziz (yâni Ibn-i Ebî Hâzim) Ebû Hazim'dan, o da Sehl b. Sa'd'dan naklen rivayet etti. Sehl söyle demis : Ebû Üseyd Es-SâId-i zifafinda Re-Sûlüilah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i davet etti. Karisi o gün hizmetçileri idi. Gelin de girdi. Sehl söyle demis:
— Biliyor musunuz ResûlüUah (SaüaUahü Aleyhi ve Sellem)'e ne sundu? Onun için geceden bir çanagin içine birkaç hurma islatti. Yemegi ye-yince kendisine bunu sundu.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kub (yâni Ibn-i Abdurrahman) Ebû Hazim'den rivayet etti. (Demis ki) : »ehl'i dinledim. (Söyle diyordu) : Ebû Üseyd-i Sâid-i Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellctn)'e gelerek onu davet etti...
Râvi yukarki hadîs gibi rivayette bulunmus. Ama «Yemek yedikten onra onu kendisine sundu» dememistir.

(...) Bana Muhammed b. Sehl Et-Temîmî dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Ebî Meryem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed (yâni Ebû Gassan) haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû Hazim, Sehl b. Sa'd'dan îm hadîsi rivayet etti. (Ve söyle dedi) : «Tastan bir çanak içinde (nebiz yapti) Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yemekten kalkinca onu çalkaladi ve kendisine sundu. Bu ona has idi.

88- (2007) Bana yine Muhammed b. Sehl EI-TemImî ve Ebü Bekr b. Ishâk rivayet ettiler. (Ebû Bekr: Bize haber verdi tâbirini kullandi. Ibn-i Sehl ise : Bize Ibn-i Ebî Meryem rivayet etti, dedi.) (Demis ki) : Bize Muhammed —Bu zat Ebû Gassân Ibn-i Mutarrifdir.— haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû Hazim, Sehl b. Sa'd'dan naklen haber verdi. Sehl (söyle demis) : ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e Arablardan bir kadinin lâfini ettiler. O da Ebû Üseyd'e kadina haber göndermesini emir buyurdu. Ebû Üseyd kadina haber gönderdi. Ve kadin gelerek Benî Sâi-de'nin kal'asma müsafir indi. Derken KesûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) çikti ve kadinin yanma gelerek içeri girdi. Bir de ne görsün, kadin boynunu egmis. ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisi ile konusunca kadin:
— Ben senden Allah'a siginirim, dedi. O da : «Ben seni kenefimden sigindirdim.» dedi.
Bunun üzerine ashafa kadina :
— Bu kim, biliyor musun? dediler. Kadin :
— Hayir! cevâbini verdi.
— Bu Resûlüllah (SallallahU Aleyhi ve Selleml'dir* Seni istemeye geldi, dediler. Kadin :
— Ben bu ise yaramaz çiktim, cevâbini verdi.
Sehi demis ki : O gün Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Sellem) geldi. Hattâ kendisi ve ashabi Benî Sâide'nin çatisi altinda oturdular. Sonra Sehl'e:
«Bizi sula!» buyurdular. Sehi: Ben de kendilerine su tasi çikararak ondan sundum.
Ebû Hasim söyle demis: «Onun üzerine Sehi o tasi bize çikardi ve ondan su içtik. Bundan sonra Ömer h. Abdîlaziz onu hediyye olarak istedi. O da kendisine onu hediyye etti.» Ebû Bekr fa. Ishak'm rivayetinde:

«Bize su ver yâ Sehi!» cümlesi vardir.

89- (2008) Bize Ebû Bekr h. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Affân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Sabit'den, o da Enes'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Sellem)'e su tasimla bütün mesrubati, bali, nebizi, suyu ve sütü sundum.
Sehi hadîsini Buhâri «Nikâh» ve «Esribe» bahislerinde tahrîc etmistir.
Urs: Dügün yemegi demektir.
Aruz : Hem geline, hem güvegiye itlak edilen bir kelimedir. Yalniz cem'inde ayrilirlar. Gelin kasdedilirse cem'i «arâis», güvegi kasdedilirse «urus» gelir.
Damad Ebû Üseyd'in ismi Mâlik b. Rabîa 'dir. Bedir gazilerinden en son vefat eden odur, denilmistir. Altmis veya alt-misbes tarihinde vefat etmistir. Gelinin ismi Selâme binti V e h b 'dir. Peygamber (SallalUihü Aleyhi ve Sellemj'e serbet sunmasi tesettür farz kilinmazdan öncedir. Peygamber (Saiiallahü Aleyhi ve Sellem) 'den Allah'a sigman kadina gelince bunun ismi Ümeyme binti Cevn'dir. Arnra binti Cevn diyenler oldugu gibi, Esma oldugunu söyleyenler de vardir. Bu kadinin kissasini evvelce görmüstük. Hulâsasi sudur. Ümeyme gayet güzelmis. Kendisini bazi zevat Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimize münasip görerek onunla evlendirmek istemisler. Ve bu hususta Rcsûlüllah (SaÜaliahü Aleyhi ve Sellem) 'den izin alarak kadini Medîne'ye getirmisler. Resûl-i Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) nikâh teklifinde bulununca, kadin; «Ben senden Allah'a siginirim» demis, o da kendisini geldigi yere iade etmistir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Bir davette bulunanlar gücenmemek sartiyle içlerinden ilmi saglam veya serefi ile meshur bir zâta en güzel yemeklerden hususi ikramda bulunmak caizdir. Nitekim buradaki davette hassaten Resûl-i Ekrem (Saliallahü Aleyhi ve Seilemfe takdim edilen hosaftan dolayi ashâb-i kiram pek memnun olmuslardi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)!in bu hosafi içmesi, biri hâne sahibini memnun etmek, digeri içmekte beis olmadigini göstermek suretiyle iki illete istinad eder.
2- Fitneden emin olmak sartiyle bir kadin kocasina ve onun misafirlerine hizmette bulunabilir.
3- Dügün davetinde sarhos etmeyen mesrubat içilebilir.
4- Evlenmek isteyen kimse alacagi kiza veya kadina bakabilir.
5- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"in eserleriyle leberrük caizdir. Hz. Abdullah Ibn-i Ömer onun namaz kildigi yerleri arastirir. Orada teberrüken namaz kilardi. Resûl-i Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ebû Ta1ha'ya sakalindan kesilen killara ashabina dagitmak üzere, elbisesini de kendine kefen yapsin diye vermistir. Ashâb-i kiram Ravza-i Mutahhara 'da namaz kilar, hicret esnasinda onun saklandigi magaraya girer, Abdest suyunu yüzlerine gözlerine sürerlerdi. Onun âsâri ile teberrük etmenin caiz olduguna uîema ittifak etmislerdir.

10- Süt Içmenin Cevazi Babi

90- (2009) Bize Ubeydullah b. Muâz El-Anberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Ebû Ishâk'dan, o da Berâ'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis ki) : Ebû Bekri Siddik sunu söyledi. Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seiîem) ile birlikte Mekke'den Medine'ye müteveccihen çiktigimiz vakit bir çobanin yanma ugradik. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) susamisti. Ben kendisine biraz süt sagarak getirdim. Onu içti, ben de razi cldum.
91- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibn-i Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Ibn-i Müsennâ'nmdir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Ishâk El-Hemdâni'yi söyle derken isittim. Berâ'i dinledim. Sunlari söylüyordu. Re-sûlüUah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) Mekke'den

Medine'ye yöneldigi ve kendisini Suraka b. Mâlik b. Cu's'un takib ettigi vakit KesûlülIah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) ona beddua etti. Bu sebeple atinin ayaklari yere batti. Bunun üzerine Sürâka :
— Allah'a benim için dua et! Sana zarar vermIyecegim, dedi. O da Allah'a dua etti. Derken EesûlülJah (Sailaîlahü Aleyhi ve Sellem) susadi. Ve bir koyun çobaninin yanma ugradilar.
Ebû Bekr Siddîk diyor ki: Ben bir tas alarak ona Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) için biraz süt sagdim da kendisine getirdim. O içti, ten de rahat oldum.

92- (168) Bize Muhammed b. Abbâd ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Abtâd'indir. (Dediler ki) : Bize Ebû Saffan rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yûnus, Zührî'den naklen haber verdi. (Demis ki) : Ibn-i Müseyyeb suna söyledi. Ebû Hüreyre (Dedi ki) : Isrâ' gecesi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemfe ilyada sarabla sütten iki kadeh getirildi. O bunlara bakarak sütü aldi. Bunun üzerine Cibril (Aîeyhisselâm) kendisine sunu söyledi. Seni fjtrata hidayet buyuran Allah'a hanid olsun. Sarabi aJ-mis olsaydin ümmetin sapardi.

(...) Bana Seleme b. Sebib de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'kil, Zührî'den, o da Saîd b. Mü-seyyeb'den naklen rivayet etti ki, Ebû Hüreyre'yi söyle derken isitmis. Resûlüllah (Saüaliahü Aleyhi ve Sellem)e... getirildi.
Râvi y'ukarki hadîsin mislini rivayet etmis. Yalniz Ilya'y anmamistir.
Bu hadîsin Ebû Bekr rivayetini Buhâri «Menâkib-i En-sâr» ve «Lukata» bahislerinde Ebû Hüreyre rivayetini «Kitâ-bu't-Tefsir»le «Kitâbu'l-Esrifce»'de; ayni rivayeti Nesaî «Kitâbu'l-Esribe»'de tahrîc etmislerdir. Ilya'dan murad : Kudüs 'teki Beyt-i Makdis'tir. Fitrattan murad ise : Islâmiyettir.
Hz. Ebû Bekr'in : «Onu içti, ben de razi oldum...» sözünden maksadi: Ihtiyacina kadar içtigini gördüm; benim de gönlüm rahat oldu, demektir.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre : Ebû Bekr'in sagdigi koyunlar Medîne1i bir çobana ait olup, sahipleri yanlarinda yokmus.
Buradaki Medine sözünden Mekke sehri kastedilmistir. Bir rivayette koyunlarin Kureys'den bir adama ait olduklari bildirilmistir. Burada söyle bir sual hatira gelebilir : Acaba Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) sahibinden izin alinmadan sagilan sütü nasil içmistir? Bu suale dört vecihle cevap verilmistir. Söyle ki:
1- Koyun sahibi kendisine izin ve emniyet verilmeyen (pasaportsuz) bir gayri müslimdir. Su halde onun mali izinsiz alinabilir.
2- Ihtimal o adami Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) tanidigi için yanma ugramis, sütünü içmeyi kerih görmemistir.
3- Caiz ki, o zamanin örf ve âdetine göre izinsiz bir bardak süt içmeye herkes için müsaade edilir; bu hususta çobanlara talimat verilirmis.
4- Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz muztar kalmisti. Zaruretler ise memnu' olan seyle mubah kilar.
Hadîsin buradaki rivayetleri muhtasardir. îmam.i Müslim kitabin basinda onun tamamim rivayet etmistir. Orada da görmüstük ki, Allah Teâla Peygamber-i Zisân'ma sütü tercih etmesini ilham buyurmus. Bununla ümmetine taltif ve tevfikde bulunmayi dilemistir. Cebrail (Aleyhisselâm)'in :
«Seni fitrata hidâyet buyuran Allah'a hamd olsurj.» sözü hakkinda muhtelif kaviller vardir. Onlarin muhtar olanina göre Cebrail (Aleyhisselâm) 'a netice bildirilmis; sütü içerse iyi olacak, sarabi tercih ederse ümmeti sapacak denilmistir. Hadîsin genis izahi «Isrâ'» bahsinde geçmisti.
Hadîs-i serîf Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selîem)'in açik bir muci-zesidir. Insanin yeni yeni nimetlere nail oldukça Allah'a hamd etmesinin müstehab olusu bu hadîsle sabittir.

11- Nebiz Içmek ve Kaplari Örtmek Hususunda Bir Bab

93- (2010) Bize Züheyr b. Harb ile Muliamraed b. Müsennâ ve Ahd b. Humeyd hep birden Ebû Âsim'dan rivayet ettiler. îbn-i Müsennâ dedi ki : Bize Dalihâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki, kendisi Câbir b. Abdillah'i sunu söylerken isitmis. Bana Ebû Humeyd'i Sâid'i haber verdi. (Dedi ki) : Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellemj'e Nakî'den örtülmemis oldugu halde bir bardak süt getirdim. Bunun üzerine :
«Onu velev üzerine aykiri bir çirpi koymak suretiyle olsun örtseydîn ya!» buyurdular.
Ebû Humeyd : «Tulumlarin baglanmasi ancak geceye mahsus emredilmis; kapilarin kapanmasi da geceye mahsus emir duyurulmustu,» demis.

(...) Bana Ibrahim b. Dinar da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubade rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc ile Zekeriyya b. Is-hâk rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû'z-Zübeyr haber verdi. Kendisi Câbir b. AbdiIIah'i sunu söylerken isitmis : Bana Ebû Humeydi Sâid'i haber verdi ki Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'e bir tas süt getirmis...
Râvi yukarki hadîsin mislini zikretmistir. Yalniz Zekeriyya Ebû Hu-meyd'in «Geceleyin» dedigini anmamistir.

94- (2011) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Küreyb'indir. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye, Âmes'-den, o da Ebû Salih'den, o da Cabir b. AbdiIIah'dan naklen rivayet etti.
(Söyle demis): Resûlüllah (SalialahIi Aleyhi ve Sellem)'e birlikte idik. Su istedi ve bir adam :
— Yâ Resûlallah! Sana nebiz sunmayalim mi? dedi. Bunun üzerine : «Hay hay!» buyurdular. Adam hemen kosarak çikti ve içinde nebiz bulunan bir tas getirdi. Kesûlüllah (Sallahahü Aleyhi ve Sellem) :
«Onu velev üzerine aykiri bir çirpi koymak suretiyle olsun örtseydin ya!» buyurdu ve içti.

95- (...) BIze Osman b. Ebî Seyhe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir Âmes'den, o da Ebû Süfyân ile Ebû Salih'den, onlar da Câbir'den naklen rivayet etîi. Câbir (söyle demis) : Ebû Humeyd denilen bir adam Naki'den bir tas süt getirdi de Resûlüllah (ScüîaUahü Aleyhi ve Sellem) kendisine :
«Onu velev üzerine aykiri bir çirpi koymak suretiyle olsun Örtseydin ya!» buyurdular.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbu'l-Esribe»'de tahrîc etmistir,
Nakî': Va'dil Akik'de bir yerin ismidir. Eesûlüllali (Sallaîlahü Aleyhi ve Seliem)in koyun otlatmak için korudugu yerin burasi oldugu söylenir. Ki Medine'den yirmi fersah uzaktadir. Resûlüllah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in kabin üzerine hiç olmazsa aykiri bir çubuk konulmasini emir buyurmasi, Örtecek baska bir sey bulunmadigina göredir. Ulemâ, kaplari Örtme emrinin birçok faideleri oldugunu söylemislerdir. Bunlardan iki tanesi buradaki hadîslerde varid olmustur. Biri seytandan korumaktir. Çünkü seytan kapak açamaz, bag çözemez. Ikincisi senenin bir gecesinde inen taundan korumaktir. Bunlardan maada pisliklerden korumak, muhtelif sinek ve böceklerden muhafaza gibi faydalari vardir. Zira açik birakilan kabin içine geceleyin akreb gibi zehirli bir hayvan düsebilir. Bunu bilmeyen kimse kabin içindekini yer veya içerse zehirlenir.
Hz. Ebû Humeyd 'in kaplari örtmek geceye mahsustu sözü hadîsin metninden degildir. Nevevî diyor ki : «Ekseri usul ulemasinin kavline göre —ki Imam Safiî ile diger ulemanin mezhebleri de budur. Sahabinin tefsiri lâfzin zahir olan mânasina muhalif ise hüccet degildir. Bu tefsir konusunda baska müçtehidlerin ona uymasi lâzim gel-mez. Ama hadîsin zahiri mânâsinda sahabinin sözüne muhalif bir sey yok, fakat mücmel olursa bu takdirde sahabinin te'viîine müracaat olunur ve hadîs onun söyledigine hamledilir...
Kaplari örtme emri umumîdir. Binâenaleyh râvinin mezhebi ile amel ederek tahsisi kabul etmez. Umum üzere birakilir.»

12- Kaplari Örtmeyi, Tulumlari Baglamayi ve Kapilari Kapamayi Üzerlerine de Besmele Çekmeyi— Uykuya Yatilacagi Zaman Kandil ve Atesi Söndürmeyi, Aksamdan Sonra Çocuklarla Hayvanlarin Salinmamasini Emir Babi

96- (2012) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize iVIuhammed b, Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbirden, o da Sesûlüîîah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlein) den naklen haber yerdi ki, söyle buyurmuslar.
«Kaplan örtün! Tulumlari baglayin! Kaplan kapayin! Ve kandilleri söndürün! Çünkü seytan bag çözemez kapi açamaz kap da aralayamaz. Eger biriniz kabinin üzerine aykiri bir çirpi koymaktan ve Allah'in adini anmaktan baska bir çare bulamazsa bunlari yapsin. Çünkü küçük fâsik ev sâkinlerinin üzerine evlerini yakar.»
Kuteybe kendi hadîsinde «Kapilari kapayin!» cümlesini anmamistir.

(...) Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ebû'z-Zübeyr'den dinledigim. Onun da Câbir'den, onun da Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet ettigi bu hadîsi okudum. Yalniz o:
«Kaplan devirin! Yahut kaplari örtün!»demis; Kaplarin Üzerine aykiri çirpi koymayi anmamistir.

(...) Bize Ahmed b. Yûnus dâhi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'z-Züheyr, Câbir'den rivayet etti. (Demis ki) : Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Seilem):
«Kapiyi kapayin!..» buyurdular. Râvi, Leys'in hadîsi gibi nakletmis tir. Yalniz o:
«Kaplari örtün!» demis. Bir de:
«Ev halkinin üzerine elbiselerini yakar!» demistir.

(...) Bana Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen yukarkilerin hadîsi gibi rivayette bulundu ve :
«Küçük fâsik evi sahiplerinin üzerine yakar.» dedi.

97- (...) Bana Ishâk b. Mansûr da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Bavh b. Ubâde haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Atâ' haber verdi ki : Câbir b. Abdillah'i sunu söylerken isitmis. Resûlüllah (Saiiallahü Aleyhi ve Seilem)'.
«Gece karanligi bastigi —yahut gecelediginiz— vakit çocuklarinizi (çikmaktan) men edin. Çünkü Seytanlar o zaman dagilir. Gecenin bir kismi gitti mi onlari salin. Kapilari kapayin ve Besmele çekin. Çünkü Seytan kapali kapi açamaz. Tulumlarinizi baglayin ve Besmeie çekin! Kaplarinizi örtün ve Besmele çekin! Kaplarinizin üzerine aykiri bir sey olsun koyun. Kandillerinizi de söndürün!» buyurdular.

(...) Bana yine Islâk b. Mansûr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubade haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Dinar haber verdi. Kendisi Câhir b. Abdillâh'i Atâ'nm haber verdigi gibi söylerken isitmis. Yalniz o :
«Allah (AzzeveCelle)'n'in ismini anin.» dememistir.

(...) Bize Ahmed b. Osman En-Nevfelî dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Asim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc bu hadîsi Afâ' ile Amr b. Dinar'dan Ravh'm rivayeti gibi haber verdi.

98- (2013) Bize Ahmed b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zü-heyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû'z-Zübeyr, Câbir'den rivayet etti. H.
Bize Yahya b. Yahya dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen haber verdi. Câbir söyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Günes kavustugu vakit yatsinin koyu karanligi gidinceye kadar çocuklarinizla hayvanlarinizi salmayin! Çünkü seytanlar günes kavustugu zaman yatsinin koyu karanligi gidinceye kadar yayilirlar.» buyurdular.

(...) Bana Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi kî) : Bize Abdurrahman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen Zü-heyr'in hadîsi gibi rivayette bulundu.

99- (2014) Bize Amr'un-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâsim b. Kasini rivayet etîi. (Dedi ki) : Bize Ley s b. Sa'd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yezid b. Abdillah b. Üsâme b. Hâd EI-Leysî, Yahya b. Saîd1-den, o da Ca'fer b. Abdillah b. Hakem'den, o da Ka'kaa' b. Hakîni'den, o da Câbir b. AbdiIIah'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Ke-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i :
«Kabi örtün! Tulumu da baglayin! Çünkü senede bir gece veba iner. Kapagi olmayan hiç bir kabin yahut üzerinde bagi olmayan hiç bir tulumun yanindan geçmez ki, Içine bu vebadan bir sey Inmesin.» buyururken isittim.

(...) Bize Nasr b. Ali El-Cehdamî de rivayet etti. (Dedi kî) : Bana baham rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys b. Sa'd bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz o : «Çünkü senede bir gün vardir. O günde veba iner,» demis; hadîsin sonuna sunu ziyade etmistir: «Leys dedi ki: Bizde yabancilar bundan Aralik ayinda korunurlar.»

100- (2015) Bize Eim Bekr b. Ebî Seybe ile Amru'n-Nâkid ve Zü-heyr b. Harb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Zührî'-den, o da Sâlîm'den, o da babasindan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'ûen naklen rivayet etti:
«Uyudugunuz zaman atesi evlerinizde birakmayin!» buyurmuslar.

101- (2016) Bize Saîd b. Amr EI-Es'asî ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe, Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr, Efcû Amir EI-Es'arî ve Ebû Küreyb rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Âmir'indir. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme, Kü-reyb'den, o da Ebû Bürde'den, o da Ebû Musa'dan naklen rivayet etti.
(Söyle demis) : Medine'de bir ev geceleyin sâhiblerinîn üzerine yandi. Bunlarin hali Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e anlatilinca:
«Süphesiz ki bu ates size ancak düsmandir. O halde uyudugunuz zaman onu yaninizdan söndürün!» buyurdular.
Câbir hadîsini Buhâri «Bed'ül-Halk» bahsinde; Ibn-i Ömer'le Ebû Musa rivayetlerini «Kitâbu'l-Isti'zan»'da. îbn-i Ömer rivayetini Ebû Dâvud ile Ibn-i Mâce «Kitâb'ul-Edeb»'de; Tirmizi «Etme» bahsinde; Ebû Musa hadîsini Ibn-i Mâce «Kitâb'ul-Edeb»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Füveysika: Fare demektir. Bu kelime Fâsik'dan alinma ismi tasgirdir. Fâsik; yoldan çikan demektir. Fare de geceleri deliginden çikarak çesitli zararlar yaptigi için ona bu isim verilmistir.
Fevâsi: Fâsiyenin cem'idir. Fâsiye, yayilan demektir ki, murad keçi, koyun, sigir ve deve gibi yayilarak otlayan hayvanlardir.
Fahme : Aslinda kömür demektir. Arablar bir benzetme yaparak aksamla yatsi arasindaki karanliga da fahme demislerdir.
Nevevi diyor ki : «Bu hadiste dünya ve âhiret mesâlihini bir araya toplayan muhtelif hayir nevilerinden cümleler vardir. Seytanin ezasindan kurtulmanin yolu da bu âdabi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) emir buyurmus, Allah Taûlâ dahi ayni esbabi onun serrinden kurtulmaya sebep halketmistir. Binâenaleyh seytan kapali bir kabi açmaya, bagli bir tulumu çözmeye, kilitli bir kapiyi açmaya ve bir çocuga veya baskasina ezâ vermeye ancak bu esbabi buldugu zaman muktedir olabilir. Nitekim sahih bir hadîste : .
"Kul evine girerken besmele çekerse, seytan : Bize bunlarin yaninda
gecelemek yok (yâni, bizim bu evdekiler üzerine bir sultamiz yok) der." buyurulmustur...»
Bu rivayetlerde bilhassa seytanin serrinden korunmaya tenbih buyu-rulmakta, seytanlarin geceleyin etrafa dagildiklari bildirilerek çoluk çocugun ve hayvanatin aksamla yatsi arasi olur olmaz yerlere sahnmamasi tavsiye

edilmektedir. Hadîs-i serif bütün rivâyetleriyle seytanlarin varligina ve insanlara çesitli zararlar verebilecegine delâlet etmektedir. Maalesef yirminci asir müslümanlarindan birçok zavalillar dinden istifa «etmis mürtedîerin menfî propagandalarina kapilarak seytan iddiasini istihfafla veya açik açik inkârla karsiliyorlar. Bizim vazifemiz bu zavallilara bu yaptiklarinin açik açik küfür yâni dinden çikmak oldugunu hatirlatmaktir. Islâm'i hiç kabul etmeyenlerle, ondan yeni yeni çikmis olanlara Allah'dan hidâyet dilemekten baska sözümüz yoktur. Bizim kirkbes milyon müslümanm yasadigi Türkiye'nin radyolarindan onbes dakikalik bir yayin süresinde cin, seytan, melek ve mucize gibi seylere en azindan onbes defa efsâne diyen radyo memur ve amirleriyle de ugrasacak vaktimiz yoktur. Bunun hükümetin lâikligine ne derecede aykiri bir cüretkârlik oldugunu hükümeti idare edenler düsünsün. Biz bir defa daha sunu te'kid etmek isteriz ki, seytanlar vardir. Bunlarin varligina inanmak bir müslüman için zarurîdir. Inanmayan veya alay edenler derhal dinden çikarak mürtedler güruhuna dâhil olurlar.
Bu hadîste senenin bir gecesinde vebanin (yâni taun hastaliginin) yeryüzüne indigi bildiriliyor.
Cevheri vebayi : «Ekseriyetle Ölüme götüren umumî bir hastaliktir.» diye tarif etmistir.
«Müslim» sarihlerinden Übbî, Cevheri 'nin bu tarifini begenmemis : «Cevherî'nin söyledigi veba malûm olan hastaliktir. Hadîsten anlasilan bu veba degildir. O baska bir vebadir» demisse de burada hatâ eden Cevheri degil, kendisi olmustur. Çünkü yeryüzüne indirildigi bildirilen veba hastaliktan baska bir sey degildir. Übbî : «Inmenin hakikati cisimlere mahsustur.» diyor. Bu söz vebanin yere inen bir hastalik olduguna münafî degildir. Çünkü hastaliklarin mikrob denilen ufak hayvanlardan meydana geldigi bugün ispat edilmis bir keyfiyettir. Mikroplar gözle görülmeyecek kadar ufak da olsalar birer cisimdirler.
Resûîüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) yangina sebebiyet vermemek için evlerde yanan mum, kandil ve gaz lâmbasi gibi seylerin söndürülmesini eroir buyuruyor. Yangina sebebiyet vermiyecegi kuvvetle kestirilir-se söndürmeden birakmak da caizdir.

13- Yiyip Içmenin Âdabi ve Hükümleri Babi

102- (2017) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyfae Ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye Âmes'den, o da Hayseme'den, o da Ebû Huzeyfe'den, o da Huzeyfe'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'le birlikte bir yemekte bulundugumuz vakit, Resûîüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) baslayip elini sürünceye kadar biz ellerimizi sürmezdik. Bir defa onunla birlikte bir yemekte bulunduk, derken koguluyor gibi (süratle) bir câriye geldi. Ve elini yemege sürmege kalkisti. Resûîüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hemen onun elini tuttu, sonra koguluyor gibi bir bedevi geldi, onun da elini tuttu. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve
«Üzerine besmele çekilmeyen yemegi süphesiz ki, seytan helâl sayar.
O bu cariyeyi yemegi onunla helâl etmek için getirdi. Ben de elini tuttum. Bu Bedeviyi dahi yemegi onunla helâl yapmak için getirdi. Ben de elini futtum. Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, onun efi cariyenin eliyle birlikte benim elimdedir.»

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b, Ibrahim El-Hanzalî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îsa b. Yûnus haber verdi. (Dedi ki) : Bize A'mes Hayseme b. Abdirrahman'dan, o da Ebû Huzeyfe El-Erhabî'den, o da Huzeyfe b. Yeraam'dan naklen haber verdi. (Söyle demis) : «Biz Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyie birlikte bir yemege davet olundugumuz vakit...»
Ve râvi, Ebû Muâvîye hadîsi mânâsinda rivayette bulunmustur. O cariye ile bedevinin her ikisi hakkinda «tard olunuyor gibi» demis, hadîsinde bedevinin gelisini cariyenin gelisinden Önceye almistir. Hadîsin sonuna da sunu ziyade etmistir: «Sonra besmele çekti ve yedi.»

(...) Bu hadîsi bana Ebû Bekr b. Nâfi' dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân Ames'den bu is-nadla rivayette bulundu ve cariyenin gelisini bedevinin gelisinden Önce zikretti.

Câriye ile bedevinin arkadan koguluyorlarmis gibi kosarak gelmeleri Kesûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) baslamadan ve besmele çekmeden yemege yetismek içindir. Onlari kosturan seytandir. Ve maksadina ancak bu suretle erisecektir. Aksi takdirde o yemekten yemesine imkân yoktur. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bunu görünce hem cariyenin, hem seytanin ellerinden tutarak kendilerine mâni olmustur.
«Onun eli cariyenin eliyle birlikte benim elimdedir.» cümlesindeki
«Onun eli»'nden murad, seytanin elidir. Bazi rivayetlerde
«Câriye ve bedevinin elleriyle birlikte onun eli benim elimdedir.»
buyurulmustur. Kaadî Iyâz bu vechin daha dogru oldugunu rivayet etmistir. Maamafih burada oldugu gibi, müfred sigasiyle dani mânâ dogrudur. Çünkü cariyenin eüni zikretmek bedevinin eiini tutmamis olmayi iktiza etmez. Rivayet ne sekilde olursa olsun mânâ birdir. O da Resûlüllah {Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'m cariye ve bedevi ile birlikte seytanin elini de tutmasidir.
Seytanin yemegi helâl saymasindan murad bâzilarina göre hakikaten helâl olacagini itikad etmesidir. Bir takimlari bundan murad : «Yemegin bereketini kaldirmaktir, böyle bir yemegi yiyen doymaz» demislerdir. Nevevî de sunlari söylemistir : «Helâl sayar cümlesinin mânâsi yemege imkân bulur, demektir. Yâni bir insanin besmelesiz basladigi yemegi seytan yer. Fakat besmeleyle baslarsa veya sofradakilerden bazilari besmele çekerse, o yemekten yiyemedigi gibi, henüz kimsenin yemedigi yemekten de yiyemez. Sonra kelâm ve fikih ulemâsi ile muhaddislerin gelmis geçmis cumhuruna göre bu hadîs ile seytanin yemek yedigine dâir vârid olan diger hadîsler zahirî mânâlarina hamlediîmislerdir. Yâni seytan hakikaten yemek yer. Çünkü bunu akil imkânsiz görmedigi gibi, seriat da inkâr etmemis; bilâkis ispat eylemistir.
Binâenaleyh kabulü ve itikad olunmasi vâcibdir.»
Hadîsin birinci rivayetinde evvelâ cariyenin, sonra bedevinin geldigi, ikinci rivayetinde ise bunun aksine olarak evvelâ bedevinin, sonra cariyenin geldigi bildiriliyor. Bu iki rivayetin arasi söyle bulunur : Ikinci rivayette bedevinin evvel zikredilmesi sözdedir. Cariyenin gelisi bedevinin gelisi üzerine atif harflerinden (vav) ile atfedilmistir. Vav tertib icab etmez. Birinci rivayette ise evvelâ cariyenin geldigi zikredilmis; bedevinin gelisi onun üzerine atif harflerinden (sümme) ile baglanmistir. Süm-me tertib ifade eder. Binâenaleyh evvelâ cariyenin, sonra bedevinin geldigi açikça anlasilir. Ikinci rivayeti de bu mânâya hamletmek icab eder.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler;

1- Yemegin de âdabi vardir. Sofraya oturmadan evvelâ büyüklerin ve fazilet sahiplerinin el yikamasi, yemege de onlarin baslamasi müste-habdir.
2- Istenmeden yemin etmek caizdir. Bu husustaki tafsilât icab ettikçe kitabimizin muhtelif yerlerinde verilmisti.
3- Yemege baslarken besmele çekmek müstehabdir. Bu hususta ulema müttefikdirler. Yemegin sonunda Allah'i hamd etmek, bir sey içerken ve her mühim ise baslarken besmele çekmek dahî müstehabdir. Nevevî diyor ki : «Baskasina isittirmek ve hatirlatmak için ulemâ besmelenin asikâr çekilmesini müstehab görmüslerdir. Bir kimse yemegin basinda kas-den veya unutarak yahut bilmeyerek veya zorlanmak ve acz gibi ârizî bir sebeple besmeleyi terk etse de yemek esnasinda buna imkân bulsa, besmele çekmesi müstehab olur. Çünkü Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem):
«Bîriniz yemek yiyecegi vakit besmele çeksin; basinda besmeleyi unutursa, evvelinde de, âhirinde de Bismillah deyiversin.» buyurmuslardir.
Bu hadîsi Ebû Dâvud, Tirmizî ve baskalari rivayet etmis; Tirmizî onun hakkinda : Hasen sahîh bir hadîstir, demistir. Su, süt, bal, çorba, ilâç vesair mesrubati içerken de yemekte oldugu gibi besmele çekilir. Besmele, Bismillah demekle çekilmis olur. Rahman ve Ra-him'ini söyleyerek bütünü okunursa güzel olur.
Besmelenin müstehab olusu hususunda cünüp, hayizh ve baskalari müsavidir. Yemek yiyenlerden her birinin besmele çekmesi gerekir. Ama içlerinden birinin besmele çekmesiyle asil sünnet yerini bulur. Imam Safii bunu nassan bildirmistir. Buna Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellemyin, seytan ancak üzerine besmele çekilmeyen

yemekten yemeye imkân bulur, hadîsiyle de istidlal edilebilir...»

103- (2018) Bize Muhammed b. Müsennâ El-Aiiezî rivayet etti. (Deli ki) : Bize Dahhâk (yâni Ebû Asim) Ibnü Cüreyc'den rivayet etti. (Denis ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr, Câbir b. Abdillah'dan naklen haber verdi
Câbir, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'i söyle buyururken isit-nis :
«BIr adam evine girecegi vakit, girerken ve yemek yerken Allah'i anarla seytan (yardimcilarina) sizin için ne mesken var, ne aksam yemegi! der. ima evine girerken Allah'i anmazsa, seytan : Meskene yetistiniz, der. O adam yemegine baslarken besmele çekmezse, seytan : Hem meskene, hem aksam yemegine yetistiniz, der.»

(...) Bu hadîsi hana Ishâk b. Mansûr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc rivayet elti. (Dedi ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki, Câbir b. Abdillâh'i Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den isittigini söylerken dinlemis: Söyle buyurmuslar...
Râvi Ebû Âsim'in hadîsi gibi rivayet etmistir. Su kadar var ki o : «Yemegine baslarken Allah'in ismini anmazsa, eve girerken Allah'in Ismini anmazsa...» demistir.

104- (2019) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H,
Bize Muhammed b. Rumli da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Resûlüllah (Sailallahu Aleyhi ve Sellem)'den naklen haber verdi :
«Sol elle yemeyin; çünkü seytan sol eliyle yer» buyurmuslar.

105- (202) Bize Ebû Bekr b. Ebû Seybe ile Muhammed !>, Abdillâh b. Nümeyr, Züheyr b, Harb ve Ibn-i Ebî Ömer rivayet ettiler. Lâfiz Ibn-i Nümeyr'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân, Zühri'den, o da Ebû Bekr b.
Ubeydîllah b. Abdülah b. Öir.er'Hen, o da dedesi Ibn-i Ömer'den naklen rivayet etti ki, Resûlüllah JSaüaUahii Aleyhi ve Sellein) ;
«Bîriniz yemek yedigi zaman sag eliyle yesin; su içtigi zaman da sag eliyle içsin! Çünkü seytan sol eliyle yer; sol eliyle içer.» buyurmuslar.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd, Mâlik b. Enes'den ona okunanlar meya-ninda rivayet etti. H.
Bize Ibn-i Niimeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.
Bize Ibn-i Müsennâ dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya rivayet etti. (Bu zât Kattân'dir.) Her iki râvI TJbeydullah'dan ve bunlarin hepsi Zührî'den, Süfyân'in isnadiyle rivayette bulunmuslardir.

106- (...) Bana Ebû't-Tahir ile Harmele de rivayet ettiler. (Ebû't-Tâhir : Bize haber verdi tâbirini kullandi. Harmele ise: Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti, dedi.) (Demis ki) : Bana Ömer b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Kaasini b. Ubeydillah b. Abdillah b. Ömer, Kasim ona Sâlim'den, o da babasindan naklen rivayet etmis ki : Resûlüllah (Salîailahü Aleyhi ve Sellem);
«Sakin sizden biriniz so! eliyle yemesin ve onunla Içmesin, çünkü seytan sol eliyle yer, sol eliyle içer.» buyurmuslar.
Kavi demis ki: Nâfi' bu rivayette sunu da ziyade ederdi:
«Sol eliyle alip vermesin» [5].
Ebû't-Tahir'in rivayetinde: (Sizden bîriniz...) yerine: «Sakin biriniz...» Ifadesi vardir.

107- (2021) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe rivayet etti. /(Dedi ki) : Bize Zeyd b. Hubab, Ikrime b. Ammar'dan rivayet etti. (Demis ki) : Bana tyâz b. Seleme b. Ekva' rivayet etti. Ona da babasi rivayet etmis ki, bir adam Resûlüllah (SaUalîahü Aleyhi ve Sellem)'in yaninda sol eliyle yemek yemis de :

«Sag elinle ye!» buyurmuslar. Adam: — Beceremiyorum, demis. Efendimiz:
«Beceremiyesin! Onu ancak kibir men etti i» buyurmuslar. RâvI demis ki: Bir daha onu agzina kaldiramadi.

108- (2022) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe üe Ibn-i Ebî Ömer hep birden Süfyân'dan rivayet ettiler. Ebû Bekr (Dedi ki) ; Bize Süfyân b. Uyey-ne, Velid b. Kesîr'den, o da Vehb b. Keysân'dan, o da Ömer b. Ebî Sele-me'den isitmis olmak üzere rivayet etti. Ömer söyle demis : Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem/in terbiyesi altindaydim. (Yemekte) elim tasin içinde dolasiyordu. Bunun üzerine bana :
«Ey çocuk, besmele çek; sag elinle ye; ve önünden ye!» buyurdular.

109- (...) Bize Hasen b. Ali El-Hulvâni ile Ebû Bekr b. Ishâk 1da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibn-i Ebî Meryem rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Cafer haber verdi. (Dedi ki) : Bana Muhammed b. Amr b. Halhale, Vehb b. Keysan'dan, o da Ömer b. Ebî Seleme'den naklen haber verdi ki, söyle demis: Bir gün Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)le beraber yemek yedim de, sahanin kenarindaki etten almaga basladim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem); «önünden ye!» buyurdular.

110- (2023) Bize Amr'iin-Nâkid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süf-yân b. Uyeyhe, Zührî'den, o da Ubeydullah'dan, o da Ebû Saîd'den naklen rivayet etti. Ebû Saîd :
Peygamber (Saliallahu Aleyhi ve Sellem) tulumlarin hünsalastirilmasim yasak etti, demis.

111- (...) Bana Harmele b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize tbni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus Ifcni Sihâb'dan, o da Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe'den, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den, naklen haber verdi ki, söyle demis :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) tulumlarin hünsalastirilmasini, agizlarindan içilmesini yasak etti.

(...) Bize bu hadîsi Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk haber verdi. (Dedi ki) : Bize Mamer, Zührî'den bu isnadla bu hadîsin mislini haber verdi. Yalniz o:
«Tulumlarin hünsalastirilmasi agzi asagi çevrilerek o sudan içmektir.» demistir.
Bu hadîslerden Ömer b. Ebî Seleme rivayetini Buhâri «Etime» bahsinde; Ebû Saîd rivayetini «Kitâb'ul-Esribe» de; Ebû Dâvud, Tirmizî ve Ibn-i Mâce ayni rivayeti «Kitâb'ul-Esribe»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Bütün bu hadîsler yemek yerken besmele çekilmesine ve yemegin sag elle yenilmesine delâlet etmektedirler. Sol elle yemenin seytan isi oldugu bildirildigine göre hadîsin zahiri seytanin eli oldugunu, onun da yeyip içtigini göstermektedir. Ulema bu hususta ihtilâf etmislerdir. Tiybî'ye göre seytanin sol elle yeyip içmesi insanlardan olan yardimcilarini buna sevk etmesidir. Maksadi sâlih kullara zarar vermektir. Bâzilari burada hadîsin zahiri mânâsindan ayrilmaya sebep görmemis : «Evlâ olan, haberi zahiri mânâsi üzere birakmak ve seytan hakikaten yer içer demektir. Çünkü akil bunu imkânsiz görmez. Hadîsle de sabit olmustur. Binâenaleyh te'-vüe ihtiyaç yoktur.» demislerdir.
Ke1âbâdî söyle diyor : «Seytan bir cisimdir. Onun sag eü olabilir. Lâkin sag eliyle yemek yemez. Çünkü onun yaratilisi aksine çevrilmistir. Peygamber (Sailallahii Aleyhi ve Sellem) de onun yaptigi gibi yapmaktan men etmistir. Insanin solu ugursuzdur, denilebilir. Buna delil Peygamber (Sailallahii Aleyhi ve Sellem) 'in sol eli taharetlenmek için tâyin buyurmasi ve kiyamet gününde kâfire kitabinin solundan verilmesidir. Binâenaleyh seytanin her iki eli sol olabilir. Zira kendisi ugursuzdur. Peygamber (Sailallahii Aleyhi ve Sellem) yemegin bereketi gitmesin diye mümine sol eliyle yemesini yasak etmistir.» Nevevî de diyor ki: «Bu ve bundan sonraki hadîsler de sag elle yiyip içmenin müstehab, sol elle yiyip içmeninse mekruh olduguna delil vardir. Nâfi buna alip vermeyi de ziyâde etmistir. Fakat bu hüküm sag elle yiyip içmeye hastalik, yara ve daha baska bir özür olmadigina göredir. Özür bulunursa sol elle yemekte, içmekte kerahet yoktur.»
Aynî seytanlar hakkinda ulemâdan üç kavi naklediyor. Birinci kavle göre seytanlarin bir kismi yeyip içerler.

Ikinci kavle göre bir kisim seytanlar yemezler içmezler. Üçüncü kavle göre bütün seytanlar yeyip içerler. Aynî bu üçüncü kavil için itibardan sakittir, diyor. Hadîsin Seleme rivayetlerinden bîrinde bir adam diye bahsedilen zat Büsr b. Râî E1-Ayr'dir. Bu zat meshur bir sahâbîdir.
Kaadî Iyâz hadîste onun hakkinda:
«Onu ancak kibir men etti.» buyurulmasina bakarak onun bir münafik olduguna hükmetmek istemisse de bu dogru degildir. Zira mücerret kibir ve muhalefet münafik olmayi gerektirmez. Ancak buradaki emir vücub içinse ona itaat etmediginden dolayi günahkâr olur.
Hz. Ömer b. Ebî Seleme: «Ben ResûlüHah (Saliallahu Aleyhi ve Seltem) 'in terbiyesi altindaydim» demekle onun üvey oglu olmak serefine erdigini anlatmak istemistir. Çünkü annesi Ümmü Selenie «Ezvâci Tahirat» 'tandir.
Hadîsin son rivayetlerinde zikri geçen ihtinas kelimesinin asil mânâsi kirilip bükülmek, kiritmaktir. Bundan dolayi tabiat ve konusmasinda kadinlara benzeyen erkeklere muhannes, hem erkeklik hem de kadinlik uzvu olan insanlara da hünsa derler. Burada bu kelimeden murad tulumu agzi asagi çevirerek ondan su içmektir. Ulemâ buradaki nehyin haram degil, keraheti tenzihiye ifade ettiginde müttefiktirler. Nehye sebep tulumun içinde zehirli veya zararli bir madde olup da görmeden içenin karnina gitmesi ihtimâlidir, deniliyor.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Eve girerken ve yemege baslarken besmele çekmek müstehabdir.
2- Sag elle yiyip içmek müstehab, sol elle yiyip içmek mekruhtur. Mger ki, bir özür buluna.
3- Seytan fiillerine benzeyen islerden kaçinmak gerekir.
4- Seytanlarin iki eli vardir. Onlar da insanlar gibi yiyip içerler.
5- Özürsüz seriatin hükmüne muhalefet eden kimseye beddua edilebilir.
6- Iyiligi emir, kötülükten nehiy müslümanlarin bütün hallerde hattâ yemeklerde bile vazifesidir.
7- Anne ve babalarin çocuklarina yemek yemenin adabini ögretmeleri gerekir.
8- Resulü Ekrem (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«Ey çocuk, benimle besmele çek! Sag elinle ye ve Önünden ye!» hadîsinde yemek âdabini bildiren üç sünnet vardir. Bunlar: Besmele çekmek, sag elle yemek ve önünden yemektir. Önünden yemenin yasak edilmes nezakete aykiri düstügü, bir de çorba ve tirit gibi seylerde yaninda otu ram igrendirdigi içindir. Suyu tulum ve desti gibi seylerin agzindan iç mek de böyledir. Bunun yasak edilmesi de bazilarina göre baskalarim ig rendirdigi, bazilarina göre de kabin agzini fena kokuttugu içindir.

14- Ayakta Su Içmenin Mekruh Olusu Babi

112- (2024) Bize Heddâb K Hâlid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hem mam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Enes'den rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ayakta su içmekten men etmis.

113- (...) Bize Muhammed b, Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Afadü'1-A'lâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Saîd, Katâde'den, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) 'den naklen onun bir kimseyi ayakta su içmekten nehiy buyurdugunu rivayet etti. Katâde (Demis ki) : (Biz Enes'e : Ya yemek ne olacak?) dedik. «O daha beter yahut daha kötüdür» cevâbini verdi.

(...) Bize bu hadîsi Kuteybe b. Saîd ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' Hisâm'dan, o da Katâde'den, o da Enes'den, o da Peygamber (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) 'den bu hadîsin mislini rivayet etti ama Katâde'nin sözünü (Hisâm) anmadi.

114- (2025) Bize Heddâb b. HâlId rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hem-mâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde, Ebû îsa El-Üsvârî'den, o da Ebû Saîd-i Hudrî'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallakü Aleyhi ve Sellem) ayakta su içmekten men etmis.

115- (...) Bize Züheyr b. Harb ile Muhammed b. Müsennâ ve Ibn-i Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz Züheyr ile Ibn-i Miisennâ'nindir. (Dediler ki) : Bize Yahya b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Katâde Ebü tsa El-Üsvarî'den [6], o da Ebû Saîd-i Hudrî'den, o da Resûlüllah (SaSallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki: Ayakta su Içmekten nehiy buyurmuslar.

116- (2026) Bana Abdu'l-Cebbâr b. Ala' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mervân (yâni El-Fezârî) rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b. Hamza rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Gatafan El-Mürrî haber verdi ki, kendisi Ebû Hüreyre'yi söyle derken isitmis.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sakin biriniz ayakta su içmesin! Her kim unutursa kusuversin!» buyurdular.
Bu rivayetler ayakta su içmenin yasak edildigini gösteriyor. Ulemanin bu babdaki sözlerini az sonra görecegiz.
«Her kim unutursa kusuversin...» cümlesi nedip ve istihbab mânâsina alinmistir. Yâni unutarak ayakta su içen kimsenin, o suyu kusmasi müs-tehab olur. Delili bu hadîsdir. Çünkü emri vücûba hamletmek mümkün olmazsa istihbab mânâsina alinir.
Hadîsin ikinci rivayetinde Katâde, Hz. Enes'in : O daha beter mi, yoksa daha kötü mü dediginde sekketmistir. Eserr kelimesi ism-i tafdil olarak az kullanilmakla beraber fasihdir. Kelime birçok sahih hadislerde bu tarzda kullanilagelmistir. Binâenaleyh hakkinda ileri geri söz söylemek dogru degildir.

15- Ayakta Zemzem Içme Hususunda Bir Bab

117- (2027) Bize Ebû Kâmil El-Cahderî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Âsim'd an, o da Sa'bî'den, o da îbn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhive Sellem)'e zemzem sundum; ayakta oldugu halde içti.

118- (...) Bize Muhanrmed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Âsim'dan, o da Sa'bî'den, o da Ibn-ü Abbâs'dan naklen rivayet etti: Peygamber (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) bir kova zemzemden ayakta oldugu halde zemzem içmis.

119- (...) Bize Süreye b. Yûnus dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseym rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Asim El-Ahvel haber verdi. H.
Bana Yâkub Ed-Devrakî ile Ismail b. Salim de rivayet ettiler. (Ismail : Bize haber verdi tâbirini kullandi. Ya'kub ise bize Hüseym rivayet etti dedi.) (Demis ki) : Bize Âsim-i Ahvel ile Mugire, ga'bî'den, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zemzemden ayakta oldugu halde içmis.

120- (...) Bana UbeyduIIah b. Muâz dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Âsim'dan rivayet etti. O da Sa'bî'yi, Sa'bî de Ibn-i Abbâs'i dinlemis. Ibn-i Abbâs (söyle demis) : Resûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) 'e zemzemden sundum da ayakta içti. Beyt-i Serifin yaninda iken su istedi.

(...) Bize bu hadîsi Muhammed b. Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. H.
, Bana bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerir rivayet etti. Her iki râvi Su'be'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Ikisinin hadîsinde de: «Ona bir kova getirdim» cümlesi vardir.

Bu hadîsi Buhârî «Hacc» bahsinde, «Esribe»'de; Tirmizî «Esribe» ile «Semail» bahislerinde; Nesâî «Hacc»'da; îbn-i Mace «Esribe» bahsinde muhtelif râviîerden tahrîc etmislerdir.
Nevevî diyor ki: «Bu hadîslerin mânâsi bazi ulemaya müskül görünmüs hattâ bu babda bâtil sözler söylenmis, daha da ileriye gidilerek bunlarin bazisini zayif çikarmak cüretkârliginda bulunulmustur. Onlar hakkinda bâtil iddialar ileriye sürülmüstür ki, bizim bunlari anmaya niyetimiz yoktur. Sünnetleri tefsir ederken bâtil ve yanlis sözlerin yayilmasinda bir mânâ yoktur. Biz dogru olani anlatacagiz...» Bundan sonra Nevevî bazisi ayakta su içmekten men edildigini, bazisi da bizzat Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem)'in ayakta zemzem içtigini bildiren bu hadîsler arasinda iskâl ve zayiflik bulunmadigini, bilâkis hepsinin sa-hîh oldugunu söylüyor. Ve: «Bu hadîslerdekî nehiy kerâhet-i tenzihiy-yeye hamledilmistir. Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ayakta içmesi ise caiz oldugunu beyân içindir. Binâenaleyh ne iskâl vardir, ne de tearuz!.. Bizini su anlattigimizi kabul etmek aynen lâzimdir. Hadîsler arasinda nesih veya baska bir sey iddia edenler fena halde hata etmislerdir. Hadîslerin arasini bulmak imkâni varken neshe nasil gidilebilir?» diyor.
Bu mevzuda Aynî de sunlari söylemistir: «Bilmis ol ki, ayakta su içme hususunda birçok hadîsler rivayet olunmustur. Bunlardan bir kismi bunu men eder. Müslim bu hususta ayrica bir bâb yapmistir.» Aynî babimizin hadîslerine isaret ettikten sonra sözüne söyle devam ediyor: «Bir kismi da ayakta su içmeyi mubah kilar. Buhâri 'nin rivayet ettigi ve hakkinda bir bâb ayirdigi hadîsler bunlardandir.» Burada Aynî Hz. Alî ile Ibn-i Ömer 'den, Sa'd b. Ebî Vakkas'dan ve sâir bazi ashab-i kiramdan ayakta su içmenin caiz oldugunu bildiren hadîsler rivayet etmistir. Meselâ: Ibn-i Ömer hadîsinde:
«Biz ResûlÜllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) devrinde yolda giderken yemek yer; ayakta oldugumuz halde su içerdik» denilmektedir. Bu hadîsi Tirmizî rivayet ettikten sonra hasen sahîh garibdir, demistir. Amr b. Suayb'm babasindan, onun da dedesinden rivayet ettigi bir hadîste :
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) 'in hem ayakta, hem de otururken su içtigini gördüm.» denilmektedir. Tirmizî bu hadîs hakkinda da hasen'dir, demistir.
Hâsili Aynî ulemânin bu bâbda hadîslerin ihtilâfina göre ihtilâfa düstüklerini söylemistir. Binnetîce Hasan-i Basrî, îbrahim Nehâî ve Katâde ayakta su içmenin mekruh oldugunu söylemislerdir. Bu kavil Hz. Enes'den de rivayet olunmustur. Sa'bî, Saîd b. Müseyyeb, Tavus, Saîd b. Cübeyr ve Mücahid ayakta su içmekte bir beis görmemistir. Bu kavil de Ibn-i Abbâs, Ebû Hüreyre, Ömer b. Hattâb, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Zübeyr ve Âise (Radiyaliahü anha) hazeratindan rivayet olunmustur.

16- Ayni Kabin Îçine Solumanin Keraheti ve Kabin Disina Üç Defa Teneffüs Etmenin Müstehab Olusu Babi

121- (267) Bize Ibn-i EM Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sekafî Eyyûb'dan, o da Yahya b. Ebî Kesir'den, o da Abdullah b. Ebî Katâde'den, o da babasindan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) icabin içine solumaktan nehiy buyurmus.

122- (2028) Bize Kuteybe b. Said ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Veki' Azra b. Sabit El-Ensârî'den, o da Sümâme b. Abdillah ta. Enes'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki, Besûlüllah (SaUaîlahü Aleyhive Seîlem) kabin Içine üç defa solurmus.

123- (...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdül-Vâris b. Saîd haber verdi. H.
Bize Seyban b. Ferrûh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdü'l-Vâris Ebû Isâm'dan, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis: Re-sûlilllah (Saüallahü Aleyhi ve Sellem) içtigi seyin içine Üç defa solur ve:
«Bu daha kandirici, daha salim ve afiyetüdir.» buyururdu.
Enes : «Iste ben de içilen seyin içine üç defa soluyorum,» demis.

(...) Bize bu hadîsi Kuteybe b. Saîd ile Ebû Bekr b. EM Seybe de rivâyeî ettiler. (Dediler ki) : Bize VekI', Hisâmi Destevâî'den, o da Ebû Isâm'dan [7], o da Enes'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmistir. O «Kabin içine» demistir.
Babimizin Ebû Katâde rivayetini Buhâri «Kitâbu'l-Vudu» ve «Kltabu'l-Esribe»'de; Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî ve îbn-i Mâce «Taharet» bahsinde; Enes hadîsini Buhâri, Tirmizî ve îbn.i Mâce «Kitâbu'l-Esribe»'de; Nesâî «Velîme» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Nevevî: «Bu iki hadîs bizim yaptigimiz basliga hamledilmistir. Bunlarin biri basligin evveline, digeri sonuna aiddir,» diyor. Nevevî bu sözüyle birinci hadîsinde kab içine solumanin mekruh, ikinci hadîsinde kabin içinde soluk almanin müstehab olduguna delil teskil ettigini anlatmak istemistir.
Teneffüsün iki mânâsi vardir. Birisi suyu içip, bardagi agzindan ayirmadan onun içine solumaktir. Bu mekruhtur. Digeri suyu ve benzeri bir seyi üç nefeste içmek ve her nefeste kabi agzindan ayirarak disariya solumaktir. Terkibin asli havanin veya baska bir seyin cigerden çikmasina delâlet eder. Kabin içine solumaktan nehiy buyurulmasi bir terbiye ve nezâket yasagidir. Çünkü soluyan kimsenin agzindan veya burnundan kabin içine baskalarini igrendirecek salya, pis koku ve yemek kirintisi gibi seyler karisabilir. Bir de bu sekilde su içmek hayvanlarin âdetidir. Insanlar için bu isin âdabi üç nefeste içmek ve her nefeste kabi agzindan ayirmaktir. Kabin disina solumak makbul bir nezâkettir. Hz. Enes'in: «Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Seliem) kabin Içine üç defa solurdu» demesi içerken her defa kabi agzindan ayirmak sartiyle üç defa nefes alirdi manasinadir. Hele de hadîsin sonunda: «Bu daha kandirici, daha salim ve daha afiyeflidîr» buyurduguna göre, kabin içine solumus olmasi bahis mevzuu degildir. Içine soludugunu kabul etsek bile, bunu caiz oldugunu bildirmek için yapmistir. Yahut buradaki yasak Peygamber 'den baskalarina mahsustur, deriz.
Bu babda kablardan içilen ve yenilen her seyin hükmü müsavidir.
tbn-i Âbbâs (Radiyallahu anh) 'm su içtigi zaman iki defa nefes alirdigi rivayet olunmustur. Maamafih bu iki ile iktifa edilecegine nassan delil teskil etmez. Esasen su içerken müstehab olan, üç defa kabin disina nefes almaktir. Bu rivayetlere bakarak ulemâ bir nefeste su içmenin caiz olup olmadiginda ihtilâf etmislerdir. Said b. Müseyyeb ile Ata' b. Ebî Rebah'm bir nefeste su içmeye cevaz verdikleri rivayet olunur. îbn-i Abbâs (Radiyallahu anh) ile Tavus ve îkrime bir nefeste su içmenin mekruh olduguna kaildirler. îbn-i Abbâs: «Bu seytan içisidir.» demistir.
Esrem bu babda sunlari söylemistir: «Bu hadîsler zahirlerine göre muhteliftirler. Bizce bu hususta çözüm yolu bir, iki, üç ve daha fazla nefes alarak içmenin caiz olmasidir. Zira bu hususta rivayetlerin muhtelif olmasi kolayliga delâlet etmektedir. Ama üç nefesi ihtiyar ederse iyi olur.»

17- Su, Süt ve Benzerlerini (Sunmaya)' Baslayanin Sagindan Döndürmenin Müstehab Olusu Babi

124- (2029) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ibn-i Sihab'dan dinledigim, onun da Enes b. Mâlik'den rivayet ettigi su hadîsi okudum:
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e su ile karistirilmis süt getirdiler. Saginda bir bedevi, solunda da Ebû Bekr vardi. Sütü içti, sonra bedeviye verdi. Ve: Evvelâ sag, sonra onun sagi... buyurdular.»

125- (...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Amr'un-Nâkid, Züheyr b. Harb ve Muhammed b. AbdIHah b. Nümeyr rivayet ettiler. Lâfiz Zü-heyr'indir. (Dediler ki) : Bize Süfyân b. Uyeyne, Zührî'den, o da Enes'-den naklen rivayet etti. Enes söyle demis:
— Ben on yasinda iken Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'ye geldi. Yirmi yasinda iken de vefat etti. Annelerim beni ona hizmete tesvik ediyorlardi. Derken evimize (gelerek) yanimiza girdi. Biz de kendisine evde besledigimiz bir koyundan süt sagdik, süte evdeki bir kuyudan su katildi ve Eesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) içti. Bunun üzerine Ömer ona — Ebû Bekr solunda oldugu halde —:

— Yâ Resûlallah! Ebû Bekr'e ver! dedi. Fakat Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu sagindaki bedeviye verdi. Ve :
«Evvelâ sag, sonra onun sagi!..» buyurdular.

126- (...) Bize Yahya b. Eyyûb ile Kuteybe ve Alî b. Hucr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ismail (Bu zât Ibn-i Cafer'dir) Abdullah b. Atdirrahman b. Ma'mer b. Hazm Ebû Turâlete'l-Ensârî'den [8] rivayet etti. O da Enes b. Mâlik'dcn dinlemis, H.
Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Süleyman (yâni Ibn-i Bilâl) Abdullah h. Abdirrahman'-dan rivayet etti. O da Enes b. Mâlik'i rivayet ederken dinlemis. Enes sunu söylemis: Bize Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) evimize geldi. Az sonra su istedi. Biz de onun için bir koyun sagdik. Sonra o süte su kuyunun suyundan kattim da Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)1 g verdim. ResûlüUah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (sütü) Içti. Ebû Bekr solunda, Ömer karsisinda, bir bedevi de saginda bulunuyordu. Resûlülîah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) içmesini bitirdikten sonra, Ömer kendisine Ebû Bekr'i göstererek:
— Iste Ebû Bekr ya Resûlallah! dedi. Fakat Resûlüallah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bedeviye verdi. Ebû Bekr'Ie Ömer'i birakti. Ve Resûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Sagdakiler, sagdakiler, sag da kiler!» buyurdu.
Enes: «Su halde bu sünnettir; su halde bu sünnettir; su halde bu sünnettir!» demis.
Bu hadîsi Buhâri «Hibe» bahsinde tahrîc etmistir.
Buradaki bedevinin Hâ1id b. Ve1id (Radiycülahu anh) oldugu söylenir. Fakat Aynî bunu kabul etmek istememistir. Hadîsin gerek «eymen» seklinde müfred, gerekse «eymenûn» seklinde cem' olarak rivayet edilen cümleleri mansub ve merfu' sekillerde rivayet olunmustur. Mansûb okunduguna göre cümle: «Sagdakine ver...» Merfu' okunduguna göre: «Sagdaki daha lâyiktir...» diye takdir olunur. Ve her iki vecihle sahihtir. Fakat «EI-Eymenûn» seklindeki cem' rivayeti müfred rivayetinin de merfu' okunmasini tercih ettirir.
Hz, Enes'in annelerinden murad hakikî annesi Ümmü Su1eym ile teyzesi Ümmü Hiram ve diger yakinlaridir. Hz. Ömer'in Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e seslenerek «îste Ebû Bekr* demesi unutulacagindan endise ederek onu hatirlatmak, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in saginda oturan bedeviye de Ebû Bekr'in büyüklügünü bildirmek içindir. Süte su katmanin hikmeti onu hafifletmek veya sogutmak yahut bütün cemaata yetsin diye çogaltmaktir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler;

1- Su ve süt gibi, komsular arasinda istenmesi âdet olup, hos görülen seyleri istemekte beis yoktur.
2- Su isteyen bir kimse içtigi sudan baskasina verecekse sag tara-findakinden baslamasi sünnettir. Velevki solunda oturan ondan daha faziletli olsun.
3- Dostlari evlerinde ziyaret sünnettir.
4- Su katilmis sütü içmek caizdir. Ancak satilacak süte su katmak caiz degildir. Çünkü kiyanet olur.
5- Bir yere herkesten erken gelip oturan kimse, o yere sonradan gelenlerden daha lâyik ve hak sahibidir.

127- (2030) Bize Kuteybe b. Saîd Mâlik b. Enes'den —ona okunanlar meyanmda— o da Ebû Hâzim'den, o da Sehl b. Sa'd Es-Sâidî'den naklen rivayet etti ki,: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selletn)'e içecek bir sey getirmisler, o da ondan içmis. Saginda bir çocuk solunda ise yaslilar,
bulunuyormus. Resûlüllah çocuga:
«Bunlara vermeme bana izin verir misin?» diye sormus. Çocuk:
— Hayir! Vallahi senden gelen nasibime kimseyi tercih edemem! demis.

Râvi diyor ki: «Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Settem) onu çocugun eline birakti.»

128- (...) Bize Yahya b. Yahyâ rivâyet etti. (Dedi ki) : Bize Abdül Aziz b. Ebî Haz i m haber verdi. H.
Bize bu hadîsi Kuteybe b. Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yâkub, yâni Ibn-i Abdirrahman El-Kaarî rivayet etti. Her iki râvi Ebû Hâzim'-den, o da Sehl b. Sa'd'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)*den bu hadîsin mislini rivayet etmisler. Ama «Onu birakti» dememislerdir. Lâkin Yâkub'un rivayetinde: «Onu ona verdi dedi» cümlesi vardir.
Bu hadîsi Buhâri «Müsâkaat» bahsinde tahrîc etmistir.
Bu hadîsteki içilecek seyden murad dahi yukarkinde oldugu gibi, su katilmis süttür. Bahsedilen çocuk Fadl b. Abbâs (Radiyallahu anh) dir. Bunu Ibn-i Tin hikâye ettigi gibi, Abbâs'm kardesi Abdullah oldugunu da rivayet etmistir.
Nevevî diyor ki: «Bu hadîsler bu açik sünneti beyan etmektedirler. Mezkûr beyan seriatin birçok delillerinden anlasilan her nevi ikrama sagdan baslamanin müstehab olduguna uygundur. Hadîs-i serif içilen seylerde ikrama —yasça küçük veya mertebece düsük bile olsa — sagdakinden baslanacagina delildir. Çünkü Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sütü bedevi ile çocuga Hz. Ebû Bekr'den önce vermistir. Fazilet sahipleriyle büyüklerden baslanmasi meselesi baska sifatlarda'birbirlerine denk olduklari zamandir...»
Bazi rivayetlerde bahsi geçen çocugun tibn-i Abbâs (Radiyallahu anhi) oldugu kaydedilmektedir. Fakat Ibn-i Abbâs 'm bulundugu vak'a da Hz. Meymûne'nin evinde geçmistir. Enes (Radiyallahu anh) rivâyetindeki vak'a ise kendi evinde cereyan etmistir. Binâenaleyh bunlar bir degil, ayri ayri vak'alardir.

18- Parmaklari ve Kabi Yalamanin, Bulasan Pisligi Sildikten Sonra Yere Düsen Lokmayi Yemenin Müstehab Olusu ve Eli Yalamadan Silmenin Keraheti Babi

129- (2031) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Amru'n-Nâkid tshâk b. Ibrahim ve Ibn-i Ebî Ömer rivayet ettiler. (Ishâk: Ahberanâ Ötekiler ise: Haddesenâ tâbirlerini kullandilar.) (Dediler ki) : Bize Süfyân, Amr'-dan, o da Atâ'dan, o da Ibn-i Abbâs'dan naklen rivayet etti, (Söyle demis) ; Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Birinin bir yemek yedigi vakit etini yalamadikça yahut yalatmadikça onu silmesin!» buyurdular.

130- (...) Bana Harun b. Abdillah rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hac-câc b. Muhammed rivayet etü. H.
Bize Abd b. Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Asim haber verdi. Bunlar toptan Ibn-i Cüreyc'den rivayet etmislerdir. H,
Bana Züheyr b. Harb da rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-i Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Ata' sunu söylerken isittim. Ibn-i Abbâs'i dinledim, §unu söylüyordu :
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Biriniz yemekten yedigi vakit yalamadikça veya yalatmadikça elini silmesin!» buyurdular.

131- (2032) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Züheyr b. Harb ve Muhammed b. Hatim rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ibn-i Mehdî, Süf-yân'dan, o da Sa'd b. Ibrahim'den, o da Ibn-i Ka'b b. Mâlik'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'i yemekten (kalkarken) üç parmagim yalarken gördüm.
Ibni Hatim: «Üç'ü zîkretmemistir. Ibni Ebî Seybe kendi rivayetinde Abdurrahman b. Ka'b'dan, o da babasindan» dedi.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye, Hisam b. Urve'den, o da Abdurrahman b. Sa'd'dan, o da Ibn-i Ka'b b. Mâlik'den, o da babasindan naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Kesûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) üç parmakla (yemek) yer; elini silmeden Önce yalardi.

132- (...) BIze Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm Abdurrahman b. Sa'd'dan rivayet etti ki, ona da Abdurrahman b. Kâ'b b. Mâlik — yahut Abdullah b. Kâ'b— babasi Ka'b'dan naklen haber vermis. Babasi kendilerine anlatmis ki : Resûlüllah (Sallallahit Aleyhi ve Sellem) üç parmakla yemek yermis. Yemekten kalkti mi parmaklarini yalarmis.

(...) Bize bu hadisi Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibn-I Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam, Abdurrahman b, Sa'd'dan rivayet etti. Ona da Ahdurrahman b. Kâ'b b. Mâlik'Ie, Abdullah b, Kâ'b — yahut tunlardan biri— babasi Kâ'b b. Mâlik'den, o da Peygamber (SalkiHahii Aleyhi ve Sellem) den naklen bu hadîsin mislini rivayet etmistir

133- (2033) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân h. Uyeyne EbiYz-Zübeyr'den, o da Câbir'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (Saiiailahü Aleyhi ve Sellem) parmaklarla sahfuim yikanmasini emir buyurmus :
«Çünkü siz bereketin hangisinde oldugunu bilmezsiniz;) demistir.

134-.MnhünuiH'd h. Ahdillah h. Niin.-^yr rivayet etti. (Dedi ki): Bize babam rivayet etti. t'Dedi ki): Bize Süfyân Ebû/-Züheyr-den, o da CâbirVlen n.îkit'n rivayet etti. Câhir soyîe demis : Resûlüllah(Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Birinizin lokmasi düstügü vakit hemen onu alsin ve Üzerindeki bulasigi gidererek yesin, onu seytana birakmasin! Parmaklarin] yalamadikça elini mendile silmesin çünkü bereket yemeginin hangisinde oldugunu bilmez.» buyurdular.

(...) Bize bu hadîsi Ishâk b. Ibrahim dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Dâvud El-Hâ£eri haber verdi. H.
Bana bu hadîsi Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrezzâk rivayet etti. Her iki râvi Süfyân'dan b« isnadla bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.
Her ikisinin hadîsinde de :
«Elini yalamadikça yahut yalatmadikça mendille silmesin.» ibaresi ve ondan sonrasi vardir.

135- (...) Bize Osman b, Ebî Seyhe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerir, A'mes'den, o da Eibû Süfyân'dan, o da Câbir'den naklen rivayet etti. Câbir söyle demis: Ben Resûîüllah iSallallahü Aleyhi ve. Scllem) 'i söyle buyururken isittim:
«Süphesiz seytan her halu sâninda sizden birinize gelir. Hattâ yemegi esnasinda da gelebilir. Imdi birinizden lokma düserse hemen ondaki bulasigi gidersin, sonra onu yesin! Onu seytana birakmasin. Yemekten ayrildigi zaman parmaklarini yalarsin. Çünkü bereketin yiyeceginin hangisinde oldugunu bilmez.»

(...) Bize bu hadîsi Efciû Küreyb\ile Ishâk b, Ibrahim de hep birden Ebû Muâviye'den, o da A'nnes'den bü(isnadla :
«Birinizin lokmasi düserse ilah...» seklinde rivayet ettiler. Râvi hadîsin basini :
«Süphesiz seytan bîrinize gelir.» cümlesini anmamistir.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mu-hammed b. FudayI, A'mes'den, o da Ebû Salih ile Efeû Süfyân'dan, onlar da Câbir'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'âen parmak yalama hakkinda... Bir de Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'den, o da Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) den lokmayi da zikrederek yukarkilerin hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir.

136- (2034) Bana Muhammed b. Hatim ile Ebû Bekr b. Nâfi' El-Abdî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Sabit, Enes'den rivayet etti ki: ResûIüIIah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) yemek yedigi vakit üç parmagini yikar ve söyle buyururmus :
«Birinizin lokmasi düstügü vakit hemen omdan bulasigi gidersin ve onu yesin, onu seytana birakmasin!» buyururdu. Bîr de bize sahani silmemizi emir buyurdu :
«Çünkü siz bereketin hangi yiyeceginizde* oldugunu bilmezsiniz.» dedi.

137- (2035) Bana Muhammed bi Hatim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Behz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vüheyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süheyl babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallaüahu Aleyhi ve Sellem)}den naklen rivayet etti:
«Biriniz yemek yedigi vakit parmaklarini yalasin. Çünkü bereketin bunlarin hangisinde oldugunu bilmez.» buyurmuslar.

(...) Bana bu hadîsi Ebû Bekr b. Nâfi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman (yâni Ibn-i Mehdi) rivayet etti. Her iki râvi demislerdir ki: Bize Haramad bu isnadla rivayette bulundu. Yalniz o : «Biriniz sahani silsin» dedi. Bir de: «Bereket yemeginizin hangisinde oldugunu yahut size bereket verildigini» dedi.
Bu babin Ibn-i Abbâs rivayetini Buhari ve Ibn-i Mâce «KitâbuJl-Et'ime»'de, Nesâî «Velîme» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
«Elini yalamadikça veya yalatmadikça onu silmesin...» cümlesinden murad: Elini yalamadan silmesin, kendi yalayamazsa hanimi, cariyesi, çocuklari ve kendisini sevip sayan hizmetçileri gibi, bundan igrenmeyecek kimselere yalatsin demektir. Talebe gibi bu sayilanlar mânâsinda olup o zattan bereket uman ve parmagini yalamakla teberrük arzu eden kimselere de yalatmak caizdir. Hattâ keçi, koyun gibi hayvanlara da yalatabilir.
«Çünkü sîz bereketin hangisinde oldugunu bilmezsiniz. » cümlesinin mânâsi ; Bereketin yediginiz lokmalarda mi, parmaginizda veya sahanin dibinde kalan yiyecekte mi, yoksa yere düsen lokmada mi oldugunu bilemezsiniz, demektir. Binâenaleyh bereketi elde edebilmek için bütün bu hususata dikkat etmez gerekir.
Nevevî diyor ki: «Bereketin asli ziyade, hayrin sübût bulmasi ve ondan istifâdedir. AHâhu a'lem burada ondan murad kendisiyle beslenilip akibeti ezadan salim kalan ve Allah'a ibâdet için kuvvet veren seydir.»

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler:

1- Yemegin bereketini muhafaza, bir de temizlik için yemekte el yalamak müstehabdir. Ancak burada vazife bütün eli degil, bas parmaktan baslayarak sirayla sehâdet ve orta parmaklari yalamak görülmüs olur. Dördüncü ve besinci parmak yalanmaz. Bunun sebebi Kesûlüllah (SalîaHahü Aleyhi ve Sellem) 'in mezkûr üç parmagini yalamis olmasidir. Yalamaga orta parmaktan baslanir. Bas parmakta bitirilir. Çünkü orta parmak hepsinden uzun oldugu için yemek en ziyâde ona bulasir.
Zâhirîler'e göre parmaklari yalamak farzdir. Hattâbî diyor ki: «Bir gurub insanlar parmak yalamayi ayiplamislardir. Çünkü refah akillarini bozmus, tokluk tabiatlarini degistirmistir. Bunlar parmak yalamayi çirkin ve Igrenç bulurlar. Bilmezler mi ki, parmaklarindaki de yediklerinden bir cüzdür. Bundan ancak kibirli ve sünneti terk eden varliklilar kaçinirlara
2- Içinde yemek yenilen kabi yalamak ve yere düsen lokmayi tozunu-topragim silerek yemek müstehabdir. Sayet lokmaya pis bir sey bulasirsa yikanarak yenilir. Bu da mümkün degilse, bir hayvana verilir. Seytana birakilmaz.
3- Seytanlar vardir. Ve yiyip içerler. Nitekim az yukarda bahsi geçmisti.
4- Mendille el silmek caizdir. Lâkin bunun sünnet sekli yaladiktan hattâ yemegin kokusu ve eseri kalirsa güzelce yikadiktan sonra silmekle olur.
5- Seytan daimî surette insanin yaninda ona musallat olmaya çalistigi için mü'minin ona karsi uyanik ve

hazirlikli bulunmasi, onun desiselerinden korunmasi icab eder.

19- Müsafirin Pesine Yemek Sahibinin Davet Etmedigi Birisi Takilirsa Ne Yapacagi ve Yemek Sahibinin Takilip Gelen Kimseye Izin Vermesinin Müstehab Olusu Babi

138- (2036) Bize Kuteybe b. Saîd ile Osman b. Ebî Seybe rivayet ettiler. Ve lâfizda birbirlerine yaklastilar. (Dediler ki) : Bize Cerir, A'mes'-den, o da Ebû VâIl'den, o da Ebû Mes'ud-u Ensârî'den nakIen rivayet etti. (Söyle demis) : Ensardan bir adam vardi. Kendisine Ebû Suayb denilirdi. Bu zâtin kasab bir kölesi vardi. Ebû Suayb Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)'i görerek yüzünden aç oldugunu anladi ve kölesine :
— Vah sana! Bize bes kisilik yemek yap, çünkü ben bes kisinin besincisi olarak Peygamber (SaHaîlahü Aleyhi ve Sellem)' davet etmek istiyorum, dedi. O da yapti. Sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e geldi ve onu bes kisinin besincisi olarak davet etti. Bunlarin arkasina bir adam takildi. Kapiya vardiginda Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bu zât bizim arkamazidan geldi. Istersen ona izin verirsin, dilersen geri döner.» buyurdular. Ebû Suayb:
— Hayir! Bilâkis ona izin veriyorum yâ Resûlallah! dedi.

(...) Bize bu hadîsi Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ishuk b. Ibrahim hep birden Ebû Muâviye'den rivayet ettiler. H.
Bize bu hadîsi Nasr b. Ali El-Cehdamî ile Ebû Saîd Eî-Esecc dahî rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. H.
Bize Ulbeyduflah b. Muâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. H.
Bana Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Yûsuf, Süfyân'dan rivayet etti.
Bu râvilerin hepsi A'mes'den, o da Ebû Vâil'deii, o da Ehû Mesûd'dan bu isnadla Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)"den Cerir'in hadîsi gibi rivayette bulunmuslardir. Nasr b. Alî bu hadîsin kendi rivayetinde : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sekik b. Seleme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Mes'ud-u Ensârî rivayet etti diyerek hadîsi nakletmistir.

(...) Bana Muhammed b. Amr b. Cebele b. Ebî Revvâd da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ebû'I-Cevvâb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ammar, (bu zat Ibn-i Züreyk'dir.) A'mes'den, o da Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'-den naklen rivayet etti. H.
Bana Seleme b. Sebib dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hasen b. A'yen rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes, Sekîk'den, o da Ebû Mes'ud'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den nakJen rivayet etti. Bir de A'mes'den, o da Ebû Süfyân'dan, o da Câbir'den naklen bu hadîsi rivayet etti.
Bu hadîsi B uhâri "Büyü'», «Mezâlim» ve «Et'ime» bahislerinde; Tirmizî «Nikâh da; Nesâî «Veli'me» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
E1-Mühe11eb'in : «Bu zât Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in arkasindan baskalari da gelecegini bildigi için bes kisilik yemek yapmistir.» dedigi rivayet olunur. Bu bes kisiye biri daha katilinca alti kisi olmuslardir.

Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Kasapligi sanat ittihaz etmekte beis yoktur.
2- Köle sahibi kölesini takat getirecegi sanatlarda çalistirarak kazancini alabilir.
3- Birisi için yemek hazirlayan yemekte onunla beraber olmak için evine davet edebilir. Ancak evlâ olan evine

davet midir? Yoksa yemegi göndermek mi? meselesi ihtilaflidir. Imam Mâlik'e göre evine göndermek evlâdir. Çünkü onunla birlikte ailesi efradi da yemekten istifade edebilirler.
4- Mevki sahibi bir zati davet eden kimsenin onun dostlarini da davet etmesi gerekir. Nitekim Hz. Ebû Suayb böyle yapmistir.
5- Bir cemâati yemege davet edecek olan kimse, onlara yetecek kadar yemek hazirlamalidir. Bir kisiye hazirlanan yemek ikiye de yeter hadîsiyle istidlal ederek isi kisadan tutmamalidir. Zaten misafir hakkinda cömert davranmak gerekir. Çünkü çagrilmayan bir kimse de gelebilir.
6- Davete icabet gerekir.
7- Bir yere gitmekte olan cemaatin arkasina kesilerek onlarla beraber gitmekte beis yoktur. Zira memnu olsa Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o zâtin gelmesine müsaade etmezdi. Memnu olan davet sahibinin izni olmaksizin içeri girmesidir.
8- Çagrilmadan gelen misafiri davet edilenler geri çevirmemelidirler. Çünkü ev sahibinin onu da kabul etmesi me'mûldür. Böylesi için davetliler ev sahibinden izin istemelidirler.

139- (2037) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ye-zid b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad b. Seleme, Sâbit'den, o da Enes'den naklen haber verdi ki, ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in îranli bir komsusu güzel çorba yaparmis. ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)e de yapmis. Sonra onu davete gelmis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Âise için:
«Bunu da davet ediyor musun?» demis. Komsusu:
— Hayir! cevâbini vermis. Onun üzerine ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Hayir! (Gidemem!)» cevabini vermis.
Komsusu tekrar davete gelmis. Besûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (yine) :
«Bunu da davet ediyor musun?» diye sormus. O zât:
— Hayir! cevâbim vermis. ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem): «Hayir! (Gidemem!)» demis.
Sonra tekrar dönerek onu davet etmis. ResûîüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (yine) :
«Bunu da davet ediyor musun?» diye sormus. Komsusu üçüncüde: — Evet! cevâbini vermis. Bunun üzerine kalkarak pespese yürümüsler ve komsunun evine varmislar,
Nevevî diyor ki: «Bu hadîs ortada bir özür bulunup davete icabetin vücûbuna mâni olduguna hamledilir. Bu sebeple Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) icabet edip etmemekte muhayyer bulunuyordu. O da iki caizden birini seçti. Hz. Âise'ye de izin verilmezse davete gitmeyecekti. Zira Hz. Âise'de açlik veya benzeri bir sey vardi. Bundan dolayi Kesûüüllah (Saîlaîlahü Aleyhi ve Sellem) onsuz yemege gitmeyi kabul etmedi. Bu adâb-i muaseretten, arkadaslik hukukundan ve beraber düsüp kalkma adabindan ma'duddur. Komsusu Hz. Âise'nin gelmesine izin verince Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisi için caiz olan ikinci sikki seçmistir. Çünkü maslahat yenilenmistir. Bu da zevcesi için arzu ettigi ikramin husul bulmasidir...»
Velime bahsinde uîemanm davete icabetin hükmü hususunda ihtilâf ettiklerini, davete gitmemek için ne gibi seylerin, özür sayilacagini görmüstük.
Bazilari: «Iranli zâtin Hz. Âise'yi davet etmemesi, ihtimal yemegi az oldugu içindir» demislerdir. Hadîs-i serif çorba ve diger mubah yemeklerin yenilmesi caiz olduguna delildir.

20- Rizasina Güvendigi ve Bunu Tamamiyla Tahkik Ettigi Kimsenin Evine Giderken Baskasini Arkasina Takmanin Cevazi ve Bir Yemegin Etrafina Toplanmanin Müstehab Olusu Babi

140- (2038) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Halef b. Halîfe, Yezid b. Keysân'dan, o da Ebû Hâzim'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir gün yahut bir gece (disari) çikti. Ve birden Ebû Bekir'le Ömer'e rastladi.
«Sizi bu saatte evlerinizden çikaran nedir?» diye sordu.

— Açlik yâ Resûlallah! dediler.
«Ben de. Nefsim yed-i kuHre*?nde olan Allah'a yemin ederim kI, beni de sizi çikaran çikarmistir. Kalkin!» dedi. Hemen onunla birlikte kalktilar ve Ensâr'dan bir zâtin evine vardi. Bir de bakti ki, o zât evinde yok. Kadm onu görünce:
— Hos geldiniz, safa geldiniz! dedi. Resûlüllab (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de ona: «Fütân nerede?» diye sordu. Kadin :
— Bize tatli su getirmege gitti, dedi. O anda ensâri geldi. Ve Resûlül-îah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) ile iki arkadasini gördü. Sonra:
— Allah'a hamd olsun bugün benden müsafirleri daha serefli olan kimse yoktur, dedi. Hemen giderek onlara bir hurma salkimi getirdi ki, içinde koruk, kuru ve olgun hurmalar vardi.
— Bundan buyurun! dedi ve biçagi aldi. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona :
«Sakin sagmal koyuna dokunma1» buyurdu. Fakat o, onlar için kesti ve hem koyundan, hem o hurma salkimindan yediler, içtiler.
Yemege doyup, suya kandiklari vakit Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ebû Bekir'le Ömer'e :
«Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, kiyamet gününde bu nimetlerden mutlaka sorulacaksiniz! Sizi evlerinizden açlik çikardi. Sonra su nimetlere kavusmadan dönmediniz.» buyurdular.

(...) Bana Ishâk fa. Mansûr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Efaû Hisâm (yâni Mugire b. Seleme) haber verdi. (Dedi ki) : Bize Abdulvâhid [9] b. Ziyad rivayet etti. Bize Yezid rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hazim rivayet etti. (Dedi ki) : Ebû Hüreyre'yi sunu söylerken isittim. Bir defa Ebû Bekir, Ömer yaninda oldugu halde otururken, ansizin yanlarina Re-sûlülîah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) geliverdi ve:
«Sizi burada oturtan nedir?» dîye sordu.
— Bizi evlerimizden açlik çikardi. Seni hakla gönderen Allah'a yemin ederiz... dediler.
Sonra râvi Halef h. Halîfe'nin hadîsi gibi rivayette bulundu.
ResûliiIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile iki arkadasini misafir eden en sârinin ismi Ebûl-Heysem Mâlik b. Teyyihan'dir.

Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Resûltillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile ashabinin büyükleri dünya varliginin pek aziyle iktifa eder. Birçok zamanlar açîik ve geçim darligina maruz kalirlardi. Ulemâdan bazilari bu hâlin fütuhat devrinden önce oldugunu söylemislerse de Nevevî bunun bâtil bir kavil oldugunu söylemistir. Çünkü hadîsin râvisi Hz. Ebû Hüreyre, Hay-ber'in fethinden sonra müslüman olmustur. Hadîsi Ebû Hüreyre-nin rivayet etmesi bu kaziyyeye yetismis olmasini icab etmez. Belki onu Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den veya baska birinden isitmistir, seklinde bir sual hatira gelirse, cevâbi sudur: Bu, zahirin hilafidir. Ve kabulüne bir zaruret de yoktur. Dogrusu bunun aksidir. Zira Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bütün Ömründe varlikla darlik içinde degisik bir hayat sürmüstür. Kimi varlik bulur, kimi bütün elindekini yitirirdi. Hz. Ebû Hüreyre 'den rivayet edilen sahih bir hadîste :
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dünyadan gitti. Fakat arpa ekmegi ile (bile) karnini doyurmadi.» denilmektedir. Hz. Âise'nin dahi «Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Medine'ye geleli ailesi efradi üç gece arka arkaya yemekle karinlarini doyurmamislardir. Bu liâl onun vefatina kadar devam etmistir.» dedigi rivayet olunur.
ResûliîHah (Salla'.lahü Aleyhi ve Sellem)'in vefatinda ailesi için ödünç aldigi arpa mukabilinde zirhi rehnedilmis bulunuyordu. Buna benzer haller çoktur. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir müddet vakit, hâl buluyor, az sonra elinde avucunda bir sey kalmiyordu. Çünkü bunlari Allah'a taat yolunda muhtelif hayir

yollarina sarfediyör. Muhtaçlari doyuruyor, geceleyin yoldan gelenleri misafir ediyor; etrafa gönderdigi seriyyeleri kendisi teçhiz ediyordu. En yakin ashabi olan Hz. Ebû Bekir'le Ömer'in ve ekser sahabey-i kiramin ahlâklari da böyle idi. Muhacirlerle Ensârin zenginleri Resülüllzh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e son derece muti' ve mükrim olduklari halde birçok defalar onun ihtiyacini bilmezlerdi. Çünkü elindeki varlik ve yiyeceklerin tükendiginden haberleri olmazdi. Bilenler olsa bile, o anda onlar da sikinti içerisinde bulunurlardi. Ashabindan hiç bir kimse yoktur ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in ihtiyacini görsün de, onu gidermeye kosmasin! Lâkin Fahr-i Kâinat (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz ihtiyacini, onlardan gizler, onlara yük olmak istemezdi. Az sonra görülecek Ebû Talha ve Câbir hadîsleri buna misaldir. Ashab-i kiram din kardeslerini kendi nefisleri üzerine tercih ederlerdi. Bundan dolayi Allah Teâlâ Hazretleri

«Onlar dîn kardeslerini kendi nefislerine tercih ederler. Velev ki, kendileri aç olsunlar.» [10] buyurarak kendilerini meth-ü senada bulunmustur.

2- Ibâdet ve tâa't zamaninda açlik ariz olursa onu gidermeye çalismak, tâat ve murakabenin en mükemmeli olur. Büyük veya küçük abdest bozacagi varken ve aç bir kimsenin huzuruna sofra getirilmisken namaza durmasinin menedihnesi bundandir.

3- Bir insan basma gelen elem ve kederi .sikâyet ve itiraz için degil de; sabir ve teselli maksadiyle veya yardim yahut hayir-dua ümidiyle söyleyebilir.

4- Istenmeden yemin etmek caizdir. Nitekim bunu müteaddit yerlerde gördük.

5- Bir kimse itimrid ettigi dostuna naz ederek evine bir cemaat götürebilir.

6- Misafire hos beste bulunmak, ona gösterilecek ikramdan raa'-duddur.

7- Hacet aninda ecnebi kadinin konusmasini dinlemek, onunla konusmak caiz oldugu gibi, kadinin da dogruluklarini yüzdeyüz bilip dürüstlüklerinden süphe etmedigi kimseleri kocasinin evine almasi caizdir.

8- Yeni bir nimete nail olan kimsenin Allah'a hamd etmesi müste-habdir. Hastaliktan kurtulmak ve musibeti atlatmak gibi seylerde de hüküm budur.

9- Hadîs-i serif Hz. Ebû Heyse 'nin menkabe ve faziletine belagat ve marifetine delildir.

10- Misafire elde mevcut yiyeceklerden alelacele bir seyler takdim etmek müstehabdir. Ayrica yemek vesaire ile ikram bundan sonra gelir. Çünkü gelen misafir son derece aç olabilir. Kisa bir istirahat için ugramis olmasi da caizdir. Bu takdirde hususî olarak pisirilecek yemegi beklemege vakti olmaz. Ulemadan bir cemaat misafir hakkinda teklif ve te-kellüfü kerih görmüslerdir. Ancak bu ev sahibine mesekkat olacagi zamana ha mi e di Imis tir.

11- Hadîs-i serif doyunca yemenin caiz olduguna delildir. Gerçi bunun mekruh oldugunu bildiren deliller de varsa da, bunlar devam üzere doyunca yemeye hamledilmislerdir. Çünkü her zaman doyunca yemek kalbi katilastirir. Muhtaçlari unutturur. Kiyamet gününde bu nimetlerin sorulmasi meselesine gelince Kaadi lyâz: «Bizim itikadimiza göre buradaki sual nimetleri sayip dökme, bunlardan dolayi minnettar kaldiklarini beyan ve bolluklarindan dolayi sahibinin kerim oldugunu anlatmaktir. Yoksa muhasebe tehdit ve tevbih suâli degildir,» diyor.

141- (2039) Bana Haccâc b. Sâir rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Dah-hâk b. Mahled bir kâgittan —kî onunla evvelâ bana çatmis, sonra onu bana okumustur— rivayet etti. (Dedi ki) : Bize bunu Hanzala b. Ebî Süfyân haber verdi. (Dedi ki) : Bize Saîd b. Mînâ' rivayet etti. (Dedi ki) : Câbir b. Abdillah'i sunu söylerken isittim :

«Hendek kazildigi vakit Resûlüllah (Sallaliahii Aleyhi ve Seile/n/de aç-hk gördüm. Hemen karima dönerek ona — Sende bir sey var mi? Çünkü ben Resiilülhih {Sallaliahii Aleyhi \e Sellem) de siddetli açlik gördüm, dedim. Bana içinde bir Ölçek arpa bulunan bir dagarcik çikardi. Evimizde besledigimiz bir de kuziieugumuz vardi. Ben onu kestim. Kadin da arpayi ögüttü. Ve benimle beraber o da isini bitirdi. Kuzuyu onun çömlegine parçaladim. Sonra Resûlüîlah (Salîaîlahü Aleyhi ve Seliem)'e döndüm. Kadin:

— Beni Resûîüllah (Sallaiiahü Aleyhi ve Sellemj'lc berab^rindt:kiîerc karsi reziî etme! dedi. Ben

Resûîülîah (Salkiüahii Aleyhi ve SeUemî'v gelerek (vaziyeti) gizlice kendisine söyledim. Ve :
— Yâ Resûlaliah! Biz bir kuzucugumiizu kestik. Kadui fla evimizde bulunan bir ölçek arpayi ögüttü. Imdi sen beraberimle îîirkaç kisiyle beraber gel! dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) seslendi. Ve :
«Ey hendek ahalisi! Câbir sizin için davet terîIb etmis. Hemen buyrun!» dedi. (Bana da) :
«Ben gelinceye kadar sakin çömleginizi atesten indirmeyin! Hamurunuzdan da ekmek yapmayin!» buyurdular. (Eve) geldim. Kesûîüîlah (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem) de cemaatin önünde geldiler. Kaninin yanma vardim :
— Seni gidi seni! dedi. Ben de :
— Bana söyledigini yaptim, dedim.
Kadin, Peygamber (SaIlaliahü Aleyhi ve Sellem)e hamurumuzu çikardi, ona tükürdü ve bereketlendirdi. Sonra çömlegimize giderek onun da içine tültürdü ve bereketlendirdi. Sonra (Kadina) :
«Bir ekmekçi çagir da seninle beraber ekmek yapsin! Çömleginizden de kepçeyle al, onu (atesten) indirmeyin!» buyurdu. Ordu bin kisi idi. Allah'a yemin ederim! Bir güzel yediler hattâ (doyarak) onu birakip gittiler. Çömlegimiz de oldugu gibi fikirdiyordu. Hamurumuz dahi —yahut Dahhak'm dedigi gibi— ekmek yapiliyor (fakat) oldugu gibi duruyordu.
Bu hadîsi Buhâri «KHâbu'I-Megâzi» ile «Kitâbu'l-Cihad»'da tah-ric etmistir. Hendek Harbini yerinde görmüstük. Burada da hülâsa olarak deriz ki : Bu harb kitlik senesinde olmustu. Müsrikler Ebû Süfyân'm kumandasinda dört bin kisilik bir ordu ile Medîne'ye gelmislerdi. Müslümanlarsa bin kisiden ibaret idiler. Açlik ve yokluk sebebiyle Medine 'nin harice açik bulunan yerine hendek kazarak müdafaa harbine karar vermislerdi. Bu davet isi hendegin kazildigi zamana tesadüf etmistir.
Haraas : Açliktan karnin içeriye çekilmesidir. Ashâb-i kirâm'la Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi veSellemJ'in bu harbde açliktan karinlarina tas bagladiklari rivayet olunur.
Sûr : Davet yemegidir. Mutlak yemek oldugunu söyleyenler de vardir. Bu kelime fârisidir. Birçok sahih hadislerden anlasildigina göre Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) Arabça olmayan bazi sözler söylemistir. Bu da onun cevazina delâlet eder. Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellemj'in bu davete ordunun önünde gelmesi ashabi kendisi davet ettigi içindir. Burada kendisi davet sahibi makamindadir. Yoksa baska zamanlarda ordusunun Önünde gitmez; kimsenin ökçelerine basmasina sebebiyet vermezdi. Hz. Câbir'in haniminin ismi Süheyle binti Mes'ud olup, Resulü Ekrem {Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'e bey'at eden ensardandir.
Bu kadinin Câbir'e : «Bike ve fiike» sözü onu zemmetmekten kinayedir. Bâzilarina göre bundan murad : "Basina kepazelik gelsin : Zem olunasin.» demektir. Bunun mânâsi ; «Bu senin reyinle ve tedbirsizliginle oldu.» demektir, mütalâasinda bulunanlar da vardir. Biz bu makamda : «Seni gidi seni» deriz.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Hadîs-i serîf nübüvvet alâmetlerinden iki mucizeye sâmildir. Bunlarin biri az yemegi çogaltmak, digeri bes kisilik yemegin bin kisiye yetecegini bilmektir. Kesûi-i Ekrem (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) onu görmeden bilerek bin kisilik ordusunu davet etmis. Filhakika bu üç-bes kisilik yemek bin kisilik bir orduya hem yetmis, hem artmistir. Hattâ Buhâ-r i 'nin rivayetinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in artan yemek hakkinda kadina:
«Bunu ye ve komsulara hediye et. Çünkü halka açlik isabet etmistir.» buyurdugu bildiriliyor.
Nevevî diyor ki: «Bunun gibi birçok Haber-i Vâhid hadîsler rivayet edilmistir ki, mecmuu tevatürü de geçmis; bu hadîslerin istirak ettigi mânâda kat'î ilim hasil olmustur...»
2- Cemâat huzurunda bir haceti gizlice birine söylemek caizdir. Memnu olan, üçüncü bir kisinin yaninda iki kimsenin fisildasmasidir.

142- (2040) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik b. Enes'e, Ishâk b. Abdillah b. Ebî Talha'dan

dinledigim, onun da Enes b. Mâlik'den dinledigi su hadîsi okudum: Enes söyle diyormus:
Ehû Ta Iha Ümmü Süleym'e dedi ki : Ben ResûliHIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"\n sesini zayif isittim. Onda açlik oldugunu biliyorum. Senin yaninda bir sey var mi? Ümmü Süleym:
— Evet! dedi ve arpa ekmeginden birkaç parça çikardi. Sonra kendisinin bir bas örtüsünü alarak bir kismina ekmegi sardi, sonra onu benim elbisemin altina tikti. Bir kismiyla da beni sardi. Sonra beni ResûlüIlah (SailüUahü Aleyhi ve Sellem)'e gönderdi. Ben ekmegi götürdüm ve Kesûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)\ mescidde otururken buldum. Beraberinde cemaat vardi. Baslarinda durdum. ResûlüIlah (Satlaliahü Aleyhi ve Sellem):
«Seni Ebû Tafha mi gönderdi?» diye sordu.
— Evet! dedim. «Yemek için mi?» dedi.
— Evet! cevâbini verdim. Bunun üzerine ResûlüIlah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) beraberindekilere ;
«Kalkin!» dedi ve yürüdü. Ben de önlerinde yürüdüm ve Ebû TaJ-ha'ya gelerek ona haber verdim. Ebû Talha :
— Ey Ümmü Süleym! ResûlüIlah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) cemaatla geldi. Halbuki bizde onlari doyuracak bir sey yoktur, dedi. Ümmü Süleym :
— Allah ve Resulü bilir, cevâbini verdi. Derken Ebû Talha giderek, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in huzuruna çikti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de onunla beraber gelerek eve girdiler. Müteakiben ResûlüIlah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) i
«Nen varsa getir, ya Ümmü Süleym!» dedi. O da bu ekmegi getirdi. ResûlüIlah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) emir buyurai'ak ekmegi parçalatti. Üzerine de Ümmü Süleym tulumundan yag sikarak onu katiklath. Sonra bu ekmek hakkinda KesûlüUah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) Allah ne dile-diyse onu söyledi. Sonra :
«On kisiye izin ver!» dedi. Ebû Talha da onlara izin verdi. Ve yediler. Nihayet doydular, sonra çiktilar. Sonra (tekrar) ;
«On kisiye izin ver!» buyurdu. Böylece cemaatin hepsi yediler ve doydular. Bu cemâat yetmis yahut seksen kisi idi.

143- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Nümeyr rivayet etti. H.
Bize Ibn-i Nümeyr de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sa'd fo. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Enes b. Mâlik rivayet etti. (Dedi ki) : Beni Ebû Talha davet için Resulü Ilah (SalIaliahü Aleyhi ve Sellem)'e gönderdi. Yemek yapmisti. Ben de gittim. Resûlüllah (SaIlaUahü Aleyhi ve Sellem) cemaatla birlikte idi. Bana bir bakti, ben de utanarak: Ebû Talha'ya icabet buyur! dedim. Bunun üzerine cemaata :
«Kalkin!» emrini verdi. Ebû Talha:
— Yâ Resûlallah! Ben ancak senin için bir sey yapmistim, dedi.
Arka çigindan Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yiyecege dokundu ve onun hakkinda bereket duasinda bulundu. Sonra :
«Ashabimdan on kisiyi Içeriye al!» buyurdu. Ve:
«Yeyin!» dedi. Onlara parmaklarinin arasindan bir sey de çikardi. Cemâat yediler, doydular ve çiktilar. (Yine) :
«içeriye on kisi al!» buyurdu. Onlar da doyuncaya kadar yediler. Içeriye on kisi alip, disariya on kisi çikara çikara, nihayet onlardan girmeyen ve doyuncaya kadar yemeyen tek bir kisi kalmadi. Sonra sofrayi hazirladi. Bir de ne görelim, sofra cemâatin yedikleri andaki gibidir.

(...) Bana Saîd b. Yahya El-Ümevî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sa'd b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Enes b. Mâlik'i dinledim. Sunu söyledi:
«Beni Ebû Talha Kesûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'e gönderdi...» Râvi hadîsi Ibn-i Nümeyr hadîsi gibi nakletmistir. Yalniz o sonunda : «Sonra kalani aldi da topladi. Sonra ona bereket duasinda bulundu. Ve sofra evvelki haline döndü. Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) de: «Bunu alin!» buyurdular.»

(...) Bana Amru'n-Nâkid da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Ca'fer Er-Rakkî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydullah b. Amr, Abdülmelik b. Umeyr'den, o da Abdurrahman b. Ebî Leylâ'dan, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis :
«Ebû Talha, Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'in kendisine has olmak üzere yemek yapmasini Ümm-ü Süleym'e emretti. Sonra beni ona gönderdi...» Ve râvi hadîsi nakletmistir. Bu hadîste söyle de demistir:
«Bunun üzerine Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Seltem) elini koydu ve onun üzerine besmele çekti. Sonra :
«On kisiye izin ver!» dedi. Ebû Talha da onlara izin vererek girdiler. Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem):
«Yeyin ve besmele çekin!» dedi. Onlar da yediler. Bunu seksen kisiye yapti. Bundan sonra Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) ile ev sahipleri yediler. Ve artik biraktilar.»

(...) Bize Abd b. Humey d dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Mesleme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülaziz b. Muhammed, Amr b. Yahya'dan, o da babasindan, o da Enes b. Mâlik'den bu kissa ile Ebû Talha'nin yemegi hakkinda Peygamber (Sûllallahü Aleyhi ve Sellem)'den rivayette bulundu. O bu hadîste sunu da söyledi:
«Bunun üzerine Ebû Talha kapiya durdu Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi veSellem) gelince ona:
__ Yâ Resûlallah! (Hazirligimiz) ancak az bir seydi, dedi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Getir onu! Çünkü Allah onda bereket halkedecektIr!»

(...) Bize yine Abd b. Humeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Mahled El-Becelî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Muhammed b. Musa rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Abdullah b. Abdillah b. Ebî Talha, Enes b. Mâlik'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellemyden naklen bu hadîsi rivayet etti. Bu hadîste söyle de demistir : «Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yedi. Ev sahipleri de yedi. Ve komsularina yetecek kadarini artirdilar.

(...) Bize Hasen b. Alî El-Hulvâni dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vehb b. Cerir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Cerir b. Zeyd'i dinledim: Amr b. Abdillah b. Ebî Talha'dan, o da Enes b. Mâlik'den naklen rivayet ediyordu. Enes söyle demis : Ebû Talha, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i mescitte uzanmis yüz üstü, arka üstü dönerken görmüs. Bunun Üzerine Ümmü Süleym'e gelerek:
— Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i mescidde uzanmis yüz üstü, arka üstü dönerken gördüm. Aç oldugunu zannederim, dedi...»
Ve râvi hadîsi nakletmistir. Bu hadîste sunu da söylemistir:
«Sonra Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile Efcû Talha, Ümmü Süleym ve Enes b. Mâlik yediler. Fazla da artti. Onu komsularimiza hediyye ettik.

(...) Bana Harmele b. Yahya Et-Tütîbî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Üsame haber verdi. Ona da Ya'kub b. Abdillah b. Ebî Talhate'I-Ensârî rivayet etmis. O da Enes b. Mâlik'i sunu söylerken isitmis :
Bir gün Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeuemJ'e geldim. Onu ashabiy-le birlikte oturmus. Onlarla konusurken buldum. Karnina tas üzerine bir sargi sarmisti. —Üsâme: Ben de süphe ediyorum, demis.— Ashabindan bâzilarina :
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) karnini niçin sardi? Diye sordum.
— Açliktan, dediler. Bunun üzerine Ebû Talha'ya gittim. Bu zat Ümmü Süleym binti Milhan'in kocasidir. (Dedim ki) :
— Babacigim! Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemy\ karnina bir sargi sarmis gördüm de ashabindan bazilarina sordum. Açliktan! dediler. Ebû Talha hemen annemin yanina girerek:
— Bir sey var mi? dedi. O da :

— Evet! Ben de bir parça ekmekle birkaç kuru hurma var. Eger bize Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yalniz basma gelirse onu doyururuz.
Onunla beraher baska biri gelirse, onlara az gelir, dedi. Sonra râvi hadîsin geri kalan yerlerini kissasiyle nakletmistir.

(...) Bana Haccâc b. Sâir dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yûnus b. Muhammed rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Harb b. Meymûn, Nadr b. Enes'den, o da Enes b. Mâlik'den, o da Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Seltemyden naklen Ebû Talha*nin yemegi hakkinda yukarküerin hadîsi gibi rivayette bulundu.
Bu hadîsi Buhârî «Menâkib», «Et'ime» ve «Nüzûr» bahislerinde; Tirmizî «Menâkib»'de; Nesâî «Velime» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Bu hadîsin muhtelif rivayetleri vardir. Hattâ bir rivayetinde Ebû Ta1ha'nin :
«Yâ Enes! Bizi rezil ettin!» dedigi bildirilmis. Taberânî'nin -»EI-Evsât» nâm eserindeki rivayetinde Enes (Radiyallahu anh) ; «Bana tas atmaga basladi.» demistir. Bu ihtilâflar ya kissanin ayri ayri cereyan etmesinden yahut râvilerin bazi yerlerini unutmasindandir.
Nevevî diyor ki: «Enes (Radiyallahu anh) burada iki tarik-den iki ayri hadîs rivayet etmistir. Bunlar iki ayri vak'a olup, içlerinde bu iki mucize ile daha baska mucizeler cereyan etmistir. Birinci hadîste Ebû Ta1ha ile Ümmü SüIeym , Hz. Enes'i birkaç parça arpa ekmegi ile Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Sellem)'e göndermislerdir...
Ikinci hadîste Enes: Beni Ebû Ta1ha davet için Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)^ gönderdi. Ona yemek yapmisti... diyor.»
Aynî dahî hâdisenin ayri ayri iki defa cereyan ettigine isaret etmistir, kurada söyle bir sual hatira gelebilir. Hz. Enes'in birinci hadîsinde annesi ile üvey babasinin Enes vasitasiyle Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e ekmek gönderdikleri anlasiliyor. Hadîsin sonu ise Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Sellem,"e ekmegin verilmedigi, davet edilerek eve geldigi görülüyor.
Cevap : Enes'in annesi ile üvey babasi yalniz Peygamber (Sallailahii Aleyhi ve Sellem) 'e yetecek kadar ekmek göndermisler. Hz. Enes Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yaninda kalabaligi görünce ekmegi vermeye utanmis, yalniz basma gelir ümidiyle onu eve davet etmistir. Ona böyle yapmasini annesi ile üvey babasi da ismarlamis olabilirler.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Bu hadîste Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m nübüvvetine delâlet eden dört mucize vardir. Bunlar Enes'i kimin gönderdigini ve ne için gönderdigini bilmesi, yemegin seksen kisiye yetecegini bilerek ce^ mâati götürmesi ve yemegi çogaltmasidir.
2- Hadîs-i serif yukarda geçen Ebû Hüreyre ve Câbir hadîsleri gibi Peygamberlerin açlik ve emsali ile imtihan olunarak sabrettiklerine bu suretle ecir ve mertebelerinin pek büyük olduguna delildir.
3- Peygamberler çektikleri mesakkat ve elemi baskalarina; söylemezler.
4- Ashab-i kiram Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimize karsi son derece nezaket ve terbiye gösterir, onun hallerine dikkat ederlerdi.
5- Az da olsa hediyye göndermek müstehabdir.
6- Alimin talim ve terbiye için talebesiyle beraber oturmasi ve bunu mescidde yapmasi müstehabdir.
7- Davet sahibinin misafirlerini karsilamak için kapiya çikmasi müstehabdir.
8- Hadîs-i serif Ümmü Süleym Hazretlerinin menkibesine akil ve fikhinin büyüklügüne delildir. Çünkü kocasi : «Bu cemaata yedirecek bir seyimiz yok!» dedigi vakit, o: «Allah ve Resulü bilir.» diye mukabele etmisti. Bunun mânâsi: Resulü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yemegin neden ibaret oldugunu bilmistir. Koskoca bir cemaata o kadardik yemegin yetecegini bilmese getirmezdi. Binâenaleyh sen buna üzülme! lemek istemistir.

9- Ekmegi ufaklayarak tirit yapmak, banarak yemekten evlâdir.
10- Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in parmaklarinin arasindan 3Ir sey çikarmasi ayri bir mucizedir.
11- Davet sahibi ile hanesi halkinin yemeklerini misafirlerden sonra f emeleri müstehabdir.

21- Çorba Yemenin Cevazi, Kabak Yemenin Müstehab Olusu, Yemek Sahibi Kerih Görmemek Sartiyla Softadakilerin Misafir Bile Olsalar Birbirlerini Tercih Etmelerinin Müstehab Olusu Babi

144- (2041) Bize Kuteybe b. Said, Mâlik b. Enes'den, ona Ishâk b. Abdillah b. EM Talha'dan naklen okunanlar meyaninda rivayet etti. Ishâk, Enes b. MâlIk'I sunu söylerken isitmis :
Bir terzi, yaptigi bir yemege Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)*i davet etti. Enes b. Mâlik (Demis ki) : Bu yemege Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi veSellemfle birlikte ben de gittim. Yemek sahibi Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) 'e arpa ekmegi ile içinde kabak ve pastirma bulunan bir çorba takdim etti. Ben Resûlüllah (Sailallahü A leyhi ve Sellem) 'in kabagi tasin kenarindan arastirdigini gördüm. Artik o günden sonra kabagi sevmekteyim.

149- (...) Bize Muhammed b. Alâ' ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Üsame, Süleyman b. Mugire'den, o da Sabit'ten, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes (Söyle demis) : Resûlüllah (Sallalinhü Aleyhi ve Sellem)*l bir adam davet etti. Onunla birlikte ben de gittim. Derken içinde kabak bulunan bir çorba getirdiler. ResûliUlah (SallaIlahii Aleyhi ve Sellem) bu kabaktan yemege basladi. Hosuna gidiyordu. Ben bunu görünce kabagi yemeyip ona vermeye basladim. Râvi diyor ki : Enes, ondan sonra arük kabak benim de hosuma gider oldu, dedi.

(...) Bana Haccâc b. Sâir ile Abd b. Umeyd hep birden Abdurrez-zâk'tan rivayet ettiler. (Demis ki) : Bize Ma'mer, Sabit El-Bûnânî ile Âsim El-Ahvel'den, onlar da Enes b. Mâlik'den naklen haber verdiler ki: Terzi bir adam Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i davet etmis...
Sunu da ziyâde etti: «Sabit (Dedi ki) : Arkacigindan Enes'i sunu söylerken isittim. Bundan sonra benim için içerisine kabak koydurabile-cegim hiç bir yemek yapilmamistir ki, kabak konmamis olsun.»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbü'1-Büyû'» ve «Kitâbüil-Et'ime»'de; Ebû Dâvud, Tirmizî ve Nesâî «Velime» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Tirmizî onu «Semail» bahsinde de tahrîc etmis ve : «Bu hadîs hasen sahindir.» demistir. Kurtubî diyor ki: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in tasin kenarindan kabagi takib etmesi, yemegin türlü olmasindandir. Bu sebeple hosuna gideni yâni kabagi yiyiyor. Hosuna gitmeyeni — ki pastirmadir— birakiyordu.»

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Davete icabet gerekir. Ulemâ bu hususta ihtilâf etmislerdir. Bazilarina göre icabet vacip, bazilarina göre sünnet, bazilarina göre de men-duptur.
2- Hadîs-i serîf Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in tevazuuna delildir.
3- Hadîs-i serîf Enes (Radiyallahuanh)hn faziletine de delildir. Çünkü Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e karsi muhabbeti onun sevdigi yemegi de sevecek dereceye yükselmistir.
4- Hadîs-i serifin kabagin diger sebzelere üstünlügüne de delildir.
Ulemâmiza göre bir kimse Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kabagi severdi dese de, bir baskasi: «Ben kabagi sevmem» mukabelesinde bulunsa, küfründen korkulur.
5- Kirmani 'nin beyânina göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)e takdim edilen kap ona mahsustu. Beraberinde baskalari bulundugu vakit herkesin önünden yemesi müstehab olur.
6- Bir kimse kendinden mertebece asagi olan kimsenin davetine icabet edebilir.

7- Tirit yemegine icabet etmelidir. Çünkü yemeklerin en hayirh-sidir.
8- Davet sahibinin cani sikilmamasi sartiyle davetliler sofrada birbirlerini tercih yapabilirler.

22- Çekirdegi Hurmanin Disina Koymanin, Misafirin Yemek Sahibine Dua Etmesinin, Takva Sahibi Misafirden Dua Istemenin, Onun da Buna Icabet Etmesinin Müstehab Olusu Babi

146- (2042) Bana Muhammed b. Müsennâ El-Anezî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Vezîd b. Humeyr'den, o da Abdullah b. Büsr'den naklen rivayet etti. (Söyle demis): ResûlüHah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) babama misafir oldu. Biz de kendisine yemek ve çorba takdim ettik. Onlardan yedi. Sonra kuru hurma getirildi. Onu yiyor ve çekirdegini iki parmaginin arasina koyuyordu. Sehadet parmagi ile orta parmagi»» bir yere topluyordu^ (Su'be demis ki, bu benim zanmmdir. Bu söz hadîsdedir insallah, yâni çekirdegi iki parmak arasina koymak.) Sonra içecek getirildi, onu da içti. Ve sagindakine verdi. Onun üzerine babam hayvaninin geminden tutarak : -Bize dua buyur,» dedi. O da :
«Allahim! Bunlara verdigin riziklarda bereket ihsan ef! Kendilerine magfiret ve rahmet eyle!» buyurdu.

(...) Bize Muhammed b. Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbni Adiyy rivayet etti. H.
Bana bu hadîsi Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Hammad rivayet etti. Her iki nevi Su'be'den bu isnadla rivayette bulunmuslar; fakat çekirdegi iki parmak arasina koyma hususunda sekketmemislerdir.
Vatbe: Kuru hurma ile kes kirintisi ve yag karistirilarak yapilan bir nevi çorbadir. Bâzilari bu kelimeyi Rutabe seklinde rivayet etmis. Fakat bunun bir tashif oldugu ileri sürülmüstür. Ayni kelimeyi Vatie seklinde rivayet edenler de vardir. Vatie de kuru hurmadan yapilan bir nevi çorbadir. Nevevî : «Bütün bunlarin arasinda münafaat yoktur. Sa-hîh rivâyetlerdeki kabul olunur. Dilde gahîh olan da odur.» diyor.
Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellemf'in hurma çekirdegini iki parmagi arasina almasi az oldugu içindir. Hurma ile karismasin diye kabin içine koymamistir. Çekirdekleri iki parmaginin üzerine toplayip attigim söyleyenler de vferdir.
Su'be 'nin : «Bu benim zanmmdir» diyerek basladigi sözünün mânâsi : Çekirdekleri koymasi hadîsin metninde zikredilmistir sanirim, demektir. Su'be bu sözüyle hadîste tereddüt ve sekkedildigine isarette bulunmustur. Hadîsin ikinci tarikinde ise seksiz olarak çekirdek meselesini ispat etmistir. Bu suretle çekirdeklerin parmak üzerine kondugu sûbut bulmustur. Hadîs-i serif içilecek seylerin sagdan baslanarak sunulmasina, fazilet sahibi birisinden dua istemenin müstehab olduguna misafirin hane sahibi için rizk, magfiret ve rahmet duasinda bulunmasinin müstehab olduguna delildir.

23- Acurla Hurma Yeme Babi

147- (2043) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî üe Abdullah b. Avn El-Hilâlî rivayet ettiler. (Yahya Ahberenâ Ibni Avn ise haddesena tâbirini kullandilar.) (Ibni Avn dedi ki) : Bize Ibrahim b. Sa'd, babasindan, o da Abdullah b. Cafer'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Ben Re-sûlüllah (SallallahüAleyhiveSellemj'i acurla hurma yerken gördüm.
Bu hadîsi Buhari, Ebû Dâvud, Tirmizî ve îbni Mâce «KitâbuJl-Et'ime»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Taberâni inin «El-Evsât» adli eserinde Abdullah b. Cafer 'den rivayet ettigi bir hadîste: «Resûlüllah (Salhllahü Aleyhi ve Sellem) m sag elinde acur, sol elinde hurma gördüm. Bir ondan yiyordu, bir bundan.» denilmektedir. Mezkûr hadîs hurma ile acuru nasil yedigini bildirmekte ise de çok zayiftir. Hz. Âise'den rivayet edilen bir hadîste de Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in karpuzu hurma ile, acuru da tuzla yedigi bildiriliyorsa da, bu hadîs dahi zayiftir. Hadîsin bir rivayetinde :
«Birinin sicakligi, digerinin soguklugunu kirar.» denilerek bunlari beraberce yemenin hikmetine isaret

Duyurulmustur. Hadîs-i serîf acurla hurmayi ve herhangi iki yiyecegi beraber yemenin câi'z olduguna delildir. Muhtelif yemekleri bir arada yemenin caiz oldugu hususunda ulemâ arasinda ihtilâf yoktur. Gerçi selefden bazilarinin bunu kerih gördügü rivayet olunmussa da, bu kerahet dinî bir maslahat olmadan bos yere çok ve çesit yemek yemeyi âdet haline getirmeye hamledilmistir.

24- Yemek Yiyenin Tevazu Göstermesinin Müstehab Olusu ve Oturusunun Sekli Babi

148- (2044) Bize Ebû Bekr b. EM Seyfae ile Ebû Saîd El-Esecc ikisi birden Hafs'dan rivayet ettiler. Ebû Bekr (Dedi ki) : Bize Hafs b. Giyâs, Mus'ab b. Süleym'den rivayet etti. (Demis ki) : Bize Enes b. Mâlik rivayet etti. (Dedi ki) : Peygamber (Sallallahü Aleyhi veSel!em)'i dizlerini dikerek oturmus hurma yerken gördüm.

149- (...) Bize Züheyr b. Harb ile Ibni Ebî Ömer de hep {birden Süfyân'dan rivayet ettiler. Ibni Ebî Ömer (Dedi ki) : Bize Siifyân b. Uyeyne Mus'ab b. Süleym'den, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes
(Söyle demis) :
ResûlÜllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemye kuru hurma getirdiler de, onu çömelmis oldugu halde taksim etmeye basladi. Ondan acele diyordu.
Züheyr'in rivayetinde Zeri' yerine Hasis denilmistir.
Zeri' ve Hasis kelimeleri ikisi de acele mânâsina gelirler. ResûlÜllah (Sallallaht'i Aleyhi ve Sellem)'in acele etmesi baska bir ise gidecegi içindir. Fahr-i Kainat (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz sofraya bagdas kurarak veya diz çökerek oturup yerlesmezdi. Âdetleri daima ya iki dizini veya bir dizini dikerek oturmak yahut çömelmis vaziyette birkaç lokma almakti. «Sahîh-i Buhârî»'de Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«Ben yerleserek yemek yemem.» buyurdugu rivayet olunmustur. Bun?, dan murad ; Ben çok yemek isteyenler gibi yerlesip oturmam. Bilâkis aceleci gibi oturur ve az yerim demektir.
ResûlÜllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein)"m fakir fukaraya dagittigi bu hurma kendinin idi. Karni aç oldugu için acele birkaç hurma yemesi bundandir.

25- Cemaatla Beraber Yemek Yiyen Kimseyi Sahiplerinin Izni Olmaksizin Iki Hurma ve Emsalini Bir Lokmada Beraberce Yemekten Nehiy Babi

150- (2045) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti, (Dedi ki) : Cebele b. Sühaym'i sunu söylerken isittim. Ibnü Zübeyr bize kuru hurma yedirIyordu. O gün insanlara kitlik isabet etmisti. Biz yer* ken yanimizdan Ibni Ömer geçiyordu:
— Çifter yemeyin! Çünkü Resûliillah (Sallaliafiü Aleyhi ve Selîein) çift yemeden nehiy buyurdu. Meger ki kisi, dîn kardesine izin vermis ola! dedi.
Su'be, izin kelimesini kaydederek: «Bu kelimenin ancak i nü Ömer'in sözünden oldugunu zannederim.» demis.

(...) Bize bu hadîsi Ubeydullah b. Muâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti, H,
Bize Muhammed b. Bessâr dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdur-rahman b. Mehdi rivayet etti. Her iki râvi Su'be'den bu isnadla rivayette bulunmuslardir. Onlarin hadisinde Su'be'nin sözü yoktur. «O gün insanlara kitlik isabet etmisti» cümlesi dahî yoktur.

151- (...) Bana Züheyr b. Harb ile Muhammed b. Müsennâ rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Abdurrahman, Süfyân'dan, o da Cebele b. Sühaym'dan naklen rivayet etti. (Demis ki) : Ben Ibni Ömer'i sunu söylerken isittim:
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sahiplerinden izin almadikça iki hurmayi beraber yemekten nehiy buyurdu.
Bu hadîsi Buharî «Et'ime», «Mezâlim» ve «Serîket» bahislerinde Ebû Dâvud ile Tirmizî ve îbni Mâce «Et'i-

me»'de; Nesâî «Velîme»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Bu babda birçok hadîsler vardir. Nevevî diyor ki: «Sahiplerinden izin almadikça bu nehiy ittifakidir. Izin alirlarsa beis yoktur. Ulemâ bu nehyin tahrim için mi, yoksa kerahet ve edep için mi oldugunda ihtilâf etmislerdir. Kaadi Iyâz, Zahirîler 'den buradaki nehyin tahrim ifade ettigini, baskalarindan ise kerahet ve edep için oldugunu nakletmistir. Dogrusu tafsilâta gitmektir. Eger yiyecekler aralarinda or-taksa birbirlerinin rizasi olmadan çifter çifter yemek haramdir. Rizalari açikça söylemekle yahut sarâhet yerini tutacak bir karine veya nazi geçme gibi bir seyle hâsil olur. Hepsinin razi olup olmadiginda süphe varsa çifter yemek haramdir. Yiyecek cemaattan baska birine yahut içlerinden birine ait olursa, yalniz onun rizasi sarttir. Onun rizasini almadan ikiser yemek haramdir. Onunla birlikte yiyenlerin de izin istemeleri müstehab olur. Yiyecek kendinin olup, arkadaslarini misafir etmisse, ikiser yemesi haram degildir. Sonra yiyecek azsa, çifter yememek daha iyidir. Yiyecek çok olup, artacak gibi ise ikiser yemekte beis yoktur. Lâkin mutlak surette edep yemek esnasinda aç gözlülügü birakmaktir. Meger ki, baska bir ise gitmek için acele ede.» Hattâbî de sunlari söylüyor. «Bu ancak sahabe zamaninda ve yiyecek darligi çekildigi anlarda idi. Bugün vakit, hal genislediginden artik izne hacet yoktur.»
Fakat Nevevî, Hattâbî 'nin bu sözünü dogru bulmamis; verdigi tafsilât üzerinde israr/etmistir.

26- Çocuklar Için Yemeklere Kuru Hurma ve Benzerini Katma Hususunda Bir Bab

152- (2046) Bana Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Hassan haber verdi. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl, Hisâm b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki: Peygamber (Sallallahü A leyhi ve Sellem) :
«Ellerinde kuru burma bulunan ev halki aç kalmaz.» buyurmuslar.

153- (...) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ya'kub b. Muhammed b. Tahlâ', Ebû'r Rical Muhammed b. Ab~ dirrahman'dan, o da annesinden, o da ÂIse'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) ; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Yâ Âise! Içinde kuru hurma olmayan evin halki açtirlar. Yâ Âise! Içinde kuru hurma olmayan evin halki açtirlar. —Yahut halki aç kalmistir.—» buyurdu. Bunu iki veya üç defa söyledi.
Hadîs-i serîf kuru hurmanin, faziletine ve onu çoluk çocuk için biriktirmenin caiz olduguna delil hattâ bunu tesvik etmektedir.
Seneddeki Ebû'r-Rical, Muhammed b. Abdirrahman 'm künyesidir. Adamlar babasi mânâsina gelen hu künye kendisine on erkek evlâd babasi oldugu için verilmistir Annesinin ismi Amra binti Abdirrahman'dir. Medîne1i'dirler.

27- Medine Hurmasinin Fazileti Babi

154- (2047) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman (yâni Ibni Bilâl) Abduliah b. Abdirrahman'dan, o da Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkas'dan, o da babasindan naklen rivayet etti ki, EesûlüIIah (Satlaiiahü Aleyhi ve Sellem):
«Her kim sabahladigi vakit Medine'nin iki tasligi arasinda yedi hurma ferse, aksamlayincaya kadar ona zehir zarer vermez.» buyurmuslar.

155- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Ebû Üsârne Hâsim b. Hâsim'den rivayet etti. (Demis ki) : Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkâs'i dinledim, söyle diyordu. Ben Sa'd'î s'.inu söylerken isittim : Ben ResûlüHah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'i;
«Her kim aeva olarak yedi hurma ile sabah kahvaltisi yaparsa, o kimseye o gün ne zehir zarar verir, ne sihir!» buyururken Isittim.

(...) Bize bu hadîsi Ibni Ebî Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize IMervan b. Muaviyete'I-Fezârî rivayet etti. H. Bu hadîsi bize Isliak b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Bedr Sûca' b. Velîd haber verdi. Her iki râvi Hâsim b. Hâsim'den bu isnadla Peygamber (Saliailahü Aleyhi ve Sellemyden naklen bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir. Ama ikisi de: «Peygamber (Saliailahü Aleyhi ve Sellem) den isittim» dememislerdir.
isittim» dememislerdir.

156- (2048) BIze Yahya b. Yahya Ile Yahya b. EyyÛb ve Ibni Hucr rivayet ettiler. (Yahya b. Yahya: Bize haber verdi tâbirini kullandi, ötekiler: Bize Ismail —Bu zat IbnI Ca'fer'dir— rivayet etti, dediler.) O da Serik'den —Bu zat Ibni Ebî Nemr'dir—, o da Abdullah b. Ebî Atik'den, o da Âise'den naklen rivayet etti ki : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Yaylanin acvasinda sifa vardir. Yahut o, sabahin ilk zamaninda tiryaktir.» buyurmuslar.
Bu hadisi Buhârî «Et'ime» ve «Tibb» bahislerinde tahrîc etmistir.
Acva: Hurmanin güzel bir nev'idir. Yayla diye tercüme ettigimiz Âlîye : Medine'nin Necid tarafina düsen tarlalari ve köyleridir. Tihâme tarafina düsenlere Safire denilir. Kaadî Iyâz Aliyenin Medîne'ye en yakin yerinin üç mil, en uzak yerinin ise sekiz mil oldugunu söyler.
Tiryak: Panzehir mânâsina gelir. Fârisî bir kelimedir.
Aynî bu hadîsin üzerinde dört vecihle söz etmistir. Söyle ki
1- Hurmanin sabahleyin yenilmesi bildirilmistir. Ögle ve aksam zamanlarinda yenilse zikredilen fayda hasil olmaz. Hadîsin bir rivayetinde mekân kaydi bile konulmus, yayla hurmasinda sifa vardir, buyurmustur.
2- Yenecek hurmalarin acva cinsinden olmasi kaydedilmistir. Bunun hikmeti Acva nev'ini Medîne'ye bizzat Peygamber (Saliailahü Aleyhi ve Sellem) 'in mübarek eliyle dikmis olmasidir. Nesâî'nin Hz. Câbir'den merfû olarak rivayet ettigi bir hadîste :
«Acva cennettendir. O zehre karst sifadir.» buyuruîmustur. Hattâbî: «Acvamn zehir ve sihire fayda vermesi kuru hurmadaki bir hassadan degil. Peygamber (Saliailahü Aleyhi ve Sellem)'m Medine nurmasina yaptigi bereket duasi neticesidir.» demis. Ibni Tin de : «Bunun Medîne'ni hususi bir hurmasi olmasi ihtimâli vardir. Bu hususta daha baska sözler de söylenmistir.
3- Nevevî diyor ki : «Hurmalarin yedi adet olmasi hususu namazlarin sayisi ve zekâtlarin nisabi gibi akilla bilinemiyor. Bu adet tibb bahsinin birçok yerlerinde zikredilmistir. Biz bunun hikmetini bilemeyiz. Binâenaleyh fazilet ve hikmetine iman ve itikad vâcibdir.»
4- O günün geceye kadar diye kayitlanmasi geceleyin mezkûr faydanin kalkmis oldugunu gösterir.

28- Mantarin Fazileti ve Gözü Onunla Tedavi Babi

157- (2049) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet eîti. (Dedi ki) : Bize Cerîr rivayet etti. H.
Bize Ishâk b. Ibrahim da rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Cerîr i'e Amr b. Ubeyd, Abdül-Melik b. Unieyr'den, o da Amr b. Hureys'den, o da Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'den naklen haber verdi. (Söyle demis) : Ben Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'i :
«Mantar mendendir. Onun suyu göze sifadir: buyururken isittim.

158- (...) Bize Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Abdül-Melik b. Umeyr'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Amr b. Hureys'den dinledim. (Dedi ki) : Ben Saîd b. Zeyd'den dinledim. (Söyle dedi) : Ben Re-sûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem)'i :
«Manfar mendendir. Soyu âa göze sifadir.::- buyururken isittim.

(...) Bize (yine) Muhammed b. ?tîü"iennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi

ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Hakem b. Uteyhe de Hasen-i Urenî'den, o da Amr h. Hureys'den, o da Saîd b. Zeyd'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SeUem)'den naklen haber verdi.
Su'be söyle demis : «Hakem tana bu hadîsi rivayet edince, onu Abdül-Melik'In hadîsinden yadirgamadim.»

159- (...) Bize Saîd b. Amr El-Es'asî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abser, MutarrIf den, o da Hakem'den, o da Hasen'den, o da Amr b. Hü-reyre'den, o da Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'den naklen haber verdi.
(Söyle demis) : Resûlülîah (Sallallâhii Aleyhi ve Sellem) :
«Mantar Allah Tebâreke ve Teâlâ'nin Benî Israil'e indirdigi mendendir. Onun suyu da göze siiar.» buyurdular.

160- (...) Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Cerîr, Mutarrif den, o da Hakem b. Uteyhe'den, o da Hasen-i Urenî'den, o da Amr b. Hureys'den, o da Saîd b. Zeyd'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen haber verdi:
«Mantar, Allah'in Musa'ya Indirdigi mendendir. Onun suyu da göze sifadir.» buyurmuslar.

161- (...) Bize Ibni Ebî Ömer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân, Abdül-Melik h. Umeyr'den rivayet etti. (Demis ki) : Ben Arar b, Hureys'i sunu söylerken isittim. (Dedi ki) : Ben Saîd b. Zeyd'i söyîe derken dinledim. Resûlullah (Saliallahü Aleyhi ve Sellemj:
«Mantar, Allah(Azze ve CeUel'nIn Benî Israil'e indirdigi mendendir. Onun suyu da göze sifadir.» buyurdular.

162- (...) Bize Yahya b. Habib El-Hârisi de rivayet etti. (Dedi ki) : BIze Hammad b. Zeyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Sebib rivayet etti, (Dedi ki) : Ben bu hadîsi Sehr b. Havseb'den dinledim ve kendisine sordum da, hen onu AbdüJ-Melik b. Umeyr'den dinledim, dedi, Onun üzerine Ahdül-Melik'Ie görüstüm. O da bana Amr b. Hureys'den, o da Saîd b. Zeyd'den naklen rivayette bulundu. (Demis ki) : ResûlüUah (Sallallahii A leyhi ve Selleni) ;
«Mantar mendendir. Onun soyu da göre sifadir.» buyurdu.
Bu hadîsi Buhârî «Tefsir» ve «Tibb» bahislerinde; Tirmizî ile Ibni Mâce «Tibb»'da; Nesâî «Tibb», «Velime» ve «Tefsir» bahislerinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Kem'e : Mantarin bir nev'idir. Nevevî diyor ki : «Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Settem) mantar mendendir hadîsinin mânâsi hakkinda ulema ihtilâf etmislerdir. Ebû Ubeyd ile birçok ulema onu Beni îsrâiI'in üzerine indirilen menne benzetmislerdir. Çünkü onlara indirilen men (yâni kudret helvasi) külfetsiz, mesakkatsiz kendiliginden hâsil oluyordu. Mantar da külfetsiz, mesakkatsiz ekilmeden, sulanmadan kendiliginden biten bir nebattir. Bu kelimenin zahiri iîe amel ederek hakikaten Benî' Isrâi1e indirilen men oldugunu söyleyenler de var-dir.» Mantarin suyunun sifa olmasi muhtelif suretlerde izah edilmistir. Bir kavle göre mücerret suyu sifadir. Diger bir kavle göre mantarin, suyu ilâçla karistirilarak göze sürülür. Üçüncü bir kavle göre ise mantar suyu gözdeki harareti sogutmak için kullanilacaksa baska bir seyle karistirmadan sürülür. Bundan baska bir. maksatla' kullanilacaksa terkib yapilir. Nevevî : «Dogrusu mantarin suyu mutlak surette göze sifadir. Suyu sikilir ve ondan göze sürülür. Zamanimizda ben ve baskalari gördük ki, bir zatin gözleri hakikaten görmez -oldu da, gözlerine mücerret mantar suyu çekti. Ve sifa bularak gözleri tekrar görmeye basladi. Bu zât Kemal b. Abdillah Ed-Dimeskî. olup, salâh sahibi ve hadîs râvisidir. Mantar suyunu kullanmasi hadîse itikad ettigi ve onunla teberrükte bulunmak istedigi içindir.» diyor.

29- Kara Kebasin Fazileti Babi

163- (2050) Bana Ebû't-Tahir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdul-3ah b. Vehb, Yûnus'dan, o da Ifcni Sihab'dan, o da Ebû Seleme b. Abdir-rabmaii'dan, o da Câbir b. Ahdillnh'dan naklen haber verdi. Câbir söyle demis; Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'lc birlikte Merru'z-Zahran'-da idik, Irak yemisi topluyorduk.

Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)
«Onun siyahini toplamaga bakini» buyurdular. Bunun üzerine biz:
— Yâ Resûlallah! Galiba sen koyun gütmüssün, dedik.
«Evet, onu gütmedik HIç bir peygamber vgr mi?t buyurdu yahut bunun gibi bir söz söyledi.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'I-EnbIya» ve «Kitâbu'l-Et'ime»'de; Nezâî «Velime» bahsinde tahrîc etmislerdir.
Kebâs : Erak denilen misvak agacinin olgun yemisidir. Bazilari bunun incire benzer bir yemis oldugunu, insanlarla develerin ve koyunlarin onu yediklerini ve hararet verdigini söylemislerdir. Bir rivayete göre iki avucu dolduracak kadar salkimi olurmus.
Ashâb-i Kiramin : «Ya Resûlallah! Galiba sen koyun gütmüssün.»» diye sormalari, yemisin siyahini tavsiye ettigi içindir. Erak yemisinin nevilerini iyi bilenler ekseriyetle çobanlar olurdu. ResûfüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in vaktiyle koyun gütmesindekî hikmeti Hattâbî söyle izah etmistir : «Allah Teâla Peygamberligi dünyaya dalanlara ve refah sahiplerine vermemis; koyun güdenlere tevazu ve sanat sahiplerine ihsan etmistir. Nitekim Hz. Eyyûb'un terzi, Zekeriyya (Aîeyhisselâm) 'm dogramaci oldugu rivayet edilir.» Nevevîde : «Bundaki hikmet tevazu benimsemeleri, kalblerin halvetle sâfilesmesi, bu suretle ümmetlerini idareye intikalleridir» diyor.

30- Sirkenin ve Onu Katik Yapmanin Fazileti Babi

164- (2051) Bana Abdullah b. Abdirrahman Ed-Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya h. Hassan haber verdi. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl, HIsam b. Urve'den, o da babasindan, o da Âise'den naklen haber verdi ki: Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Sirke ne güzel katiklardir. Yahut katiktir.» buyurmuslar.

I65- (...) Bize bu hadîsi Musa b. Kureys b. Nâfi' Et-Temîmi de rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Yahya b. Salih El-Vuhazî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl bu isnadla rivayette bulundu ve :
«Ne güzel katiklardir.» dedi; sekketmedi.

166- (2052) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne, Ebû Bisr'den, o da Ebû Süfyân'dan, o da Câbir b. Abdillah'dan naklen haber verdi ki: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) ailesi efradina katik sordu. Onlar da :
— Bizde sirkeden baska bir sey yok, dediler. Onu istedi ve onunla yemeye basladi. Hem :
«Sirke ne güzel katiklardir; sirke ne güzel katiklardir!» diyordu.

167- (...) Bana Ya'kub b. Ibrahim Ed-Devrakî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail (yâni Ibni Uleyye), Müsennâ b. Said'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Talha b, Nâfi' rivayet etti ki, kendisi Câbir b. Abdil-lah'i sunu söylerken isitmis:
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir gün benim elimden tutarak evine götürdü. (Hizmetçi) ona ekmek parçalari çikardi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Katik namina bir sey yok mu?» diye sordu. (Evdekiler) :
— Hayir! Yalniz biraz sirke var, dediler.
«Gerçekten sirke ne güzel kaîiklcîrdir.:> buyurdu.
Câbir demis ki: Bunu Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den isi-teli beri sirkeyi severim. Talha dahi : «Ben bunu Câbir'den isiteli beri sirkeyi severim.» demis.

168- (...) Bize Nasr b. Alî El-Cahdeniî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Müsennâ b. Saîd, Talha b. Nâfi'den rivayet etti. (Demis ki) : Bize Câbir b. Abdillah rivayet etti ki, Resûlüllah (Sallallahü

Aleyhi ve Sellem) onun elinden tutarak evine götürmüs:
Râvi, îhni Uleyye'niu hadîsi gibi :
«O halde sirke ne güzel katiklardir...» cümlesine kadar rivayette bulunmus; ondan sonrasi almamistir.

169- (...) Bize Ebû Bekr b. Eki Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yezid b. Harun rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Haccâc b. Ebî Zeyneb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Ebû Süfyân Taîha b. Nâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Câbir b. AbdIIIah'i dinledim, sunu söyledi:
Evimde oturuyordum, bana Resûlülînh (SailaUahü Aleyhi ve Sellem) ugrayarak isaret etti. Hemen kendisine ayaga kalktim. Elimden tuttu ve yürüdük. Nihayet kadinlarinin evlerinden bîrine gelerek içeri girdi. Sonra bana izin verdi. Ben de perdeye kadinin yanma girdim. Derken Re-sûIüHah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem):
«Yiyecek bîr sey var mi?» diye sordu. (Evdekiler) :
— Hayir! cevâbini verdiler. Ve kendisine üç parça ekmek getirdiler. Bunlari bir sofranin üzerine koydular. Müteakiben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir parça alarak onu kendi önüne koydu. Baska bir parça daha alarak onu da benim önüme koydu. Sonra üçüncüyü alarak onu ikiye kirdi ve yarisini kendi Önüne, yarisini da benim Önüme koydu. Sonra :
«Kafik namina bir sey var mi?» diye sordu.
— Hayir! Yalniz biraz sirke var, dediler. «Getirin onu! Ne güzel katiklardir ol» buyurdular.
Kaadî îyâz ile Hattâbî'ye göre bu hadisin muhtelif rivayetlerinden çikan mânâ yemeklerde az bir sey ile kanaat edip, nefsi çesitli yemek istinasindan men etmektir. Burada'âdeta katik namina sirke ve o mânâda ucuz ve kolay bulunan seyler yiyin, istihah yemek çesitlerine ragbet etmeyin. Çünkü bunlar, hem dini bozar, hem bedeni hasta eder, denilmis gibidir. Fakat Nevevî bu mütalâayi begenmemis : «Cezmen kabulü gereken dogru söz sudur ki, hadîs-i serif bizzat sirkeyi methetmektedir. Az yemek, istiha verici seyleri terk etmek baska kaidelerden anlasilir» demistir.
Nebiyye : Hurma yapragindan örülen sofra manasinadir. Kaadî Iyâz birçok râvilerden bu kelimeyi «Betti» seklinde rivayet etmistir. Betti, yün veya yapagidan dokunan kilimdir. Bazilari bunu «Bünnî» diye rivayet etmislerdir. Kadi Kinâni : «Dogrusu budur,» demistir. Bûnni, yine hurma dalindan yapilan tabaktir.

Bu Rivayetlerden Çikarilan Hükümler

1- Sirkeye katik denilebilir. Iyi ve makbuldür.
2- Yemek yiyecekleri eglendirmek için yiyecek babinda söz etmek müstehab dir.
3- Yolda yürürken arkadasinin elinden tutmak caizdir.
4- Ekmegi sofradakilerin Önüne müsavi olarak taksim etmek müstehabdir. Simit ve çörek gibi ufak çaptaki ekmekleri bütün olarak koymakta da beis yoktur.

31- Sarmisak Yemenin Mubah Kilinisi, Büyüklerle Konusmak Isteyen Kimsenin Onu ve Keza O Manadaki Sebzeleri Yememesi Gerektigini Beyan Babi

170- (2053) Bize Muhammed b. Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. Lâfiz IbnI Müsennâ'mndir. (Dediler ki) : Bize Muhammed b. Ca'-fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Simak b. Harb'den, o da Câbir b. Semûra'daii, o da Ebû Eyyûb EI-Ensârî'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) : Resûlüllah (Satlalhihü Aleyhi ve Sellem)'e bir yiyecek getirildigi vakit ondan yer; fazlasini da bana gönderirdi. Bir gün bana bir fazla göndermisti ki, ondan yememisti. Çünkü içerisinde sarmisak vardi. Kendilerine :
— Bu haram midir? diye sordum.
«Hayir! Lâkin ben kokusundan dolayi ondan hoslanmiyorum.» buyurdular.
Ebû Eyyûb:

—Öyleyse senin hoslanmadigindan ben de hoslanmiyorum, demis.

(...) Bize Muhammed b. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Saîd, Su'be'den bu isnadla rivayet etti.

171- (...) Bana Haccâc b. Sâir ile Ahmed b. Saîd b. Sahr dahi rivayet etti. Lâfizlari birbirine yakindir. (Dediler ki) : Bize Ebû'n-Nu'man rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sabit rivayet etti. (Haccâc b. Yezid'in rivâyetinde : Ebû Zeyd El-Ahvel'dir) [11]. (Dedi ki) : Bize Asim b. Abdil-lah b. Haris, Ebû Eyyûb'un azatlisi Eflah'dan, o da Ebû Eyyûb'dan naklen rivayet etti ki: Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Setlem) ona misafir olmus ve Peygamber (Sc.llaUahü Aleyhi ve Selle/n) alt kata Ebû Eyyûb da üst kata yerlesmisler. Derken Ebû Eyyûb bir gece intibaha gelmis ve : Biz Kesûlüllah (Salîallahü Aleyhi ve SelLm) !in basinin üzerinde yürüyoruz, demis. Bunun üzerine çekilerek bir kenarda gecelemisler. Sonra Peygamber (Salîallahü A leyhi ve Seilem) 'e söylemis. Peygamber (SallaUahü A leyhi ve Sellem)'.
«Alt kat daha yarayisli.» buyurmus.» Ebû Eyyûb :
— Sen altinda bulundukça ben bir çatinin üstüne çikamam, demis. Bunun üzerine Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) Üst kata, Ebû Eyyûb da alt kata degismisler. Ebû Eyyûb Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Selîem)Je yemek yaparmis. Sofra (dönüp) getirildigi vakit onun parmaklarinin yerini sorar, parmaklarinin yerini arastirirmis. Bir gün ona sarimsakli bir yemek yapmis. Sofra geri getirildigi vakit Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Sellem)ym parmak yerlerini sormus. Kendisine:
— O yemedi, demisler. Bundan ürkmüs ve hemen yanina çikarak :
— Sarmisak haram midir? diye sormus. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Degildir! Lâkin ben ondan hoslanmiyorum.» buyurmus. Ebû Eyyûb :
— Öyle ise senin hoslanmadigindan yahut senin kerih gördügünden ben de hoslanmam, demis.
Ebû Eyyûb: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'e gelinirdi.» demis.
«Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e gelinirdi.» cümlesinden murad, ona melekler ve vahiy gelirdi, demektir. Nitekim bir hadîste :
«Ben sizin görüsmediklerinizle görüsüyorum. Melekler insanlarin rahatsiz oldugu seyden rahatsiz olur.» buyurulmustur. Resûlüllali (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hiç bir zaman sarmisak yemezdi. Çünkü her an melek-lerin ve vahyin gelmesi mümkündü. Sâfiî1er'den Nevevî diyor ki: «Ulemâmiz Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda sarmi-sagin ve keza sogan, pirasa gibi seylerin hükmünün ne olacaginda ihtilâf etmislerdir. Bazilari haram oldugunu söylemisse de, esah olan kavle göre haram degil, kerâhet-i tenzihiyye ile mekruhtur. Çünkü «Sarmisak haram midir?» suâline umumî olarak «Hayir!» cevâbini vermistir. Sarmisagin ona haram oldugunu söyleyenlere göre bu cevabin mânâsi : Sizin hakkinizda haram degildir, demektir.
Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)'m misafirligi esnasinda evvelâ alt kata yerlesmesi, kendisine ve ziyaretçilerine daha uygun geldigi içindir. Hz. Ebû Eyyûb 'un buna razi olmamasi ise büyük terbiye ve nezaketindendir.
Onun hoslanmadigindan hoslanmamasi da bunu gösterir.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Sarimsak yemenin, mubah olduguna bu hadîste sarahat vardir. Bu cihet ittifaki ise de mescide veya kalabalik bir yere gidilecegi, büyükler huzuruna çikilacagi zaman sarimsak yemek mekruh olur. Sogan ve pirasa gibi kerih kokulu sebzeler de sarmisak hükmündedirier.
2- Yemek yiyen kimsenin yeyip içtiginden fazlasini kendinden sonra yiyeceklere birakmasi müstehabdir. Bilhassa âdetleri icabi bütün yiyeceklerini misafire yedirerek çoluk çocugu bir sey yemeden misafirin yemesini bekleyenler hakkinda hüküm daha da müekkeddir.

3- Fazilet sahiplerine hürmet ve ta'zimde bulunmak ve onlara karsi terbiye ve nezakette mübalaga göstermek müstehabdir.
4- Hadîs-i serif Hz. Ebû Eyyûb'un menkabesine delildir.
5- Ehl-i hayr kimselerin eserleriyle yemek vesâirede teberrûk olunur.

32- Misafire Ikram ve Onu Tercih Etmenin Fazileti Babi

172- (2054) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ce-rir b. Abdul Hamid, FudayI b. Gazvan'dan, o da Ebû Hazim EI-Escaî'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle, demis) :
Bîr adam Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek:
— Ben muhtacim! dedi. Bunun üzerine Peygamber (Sallaiiahü Aleyhi ve Sellem) kadinlarindan birine haber gönderdi. O da :
— Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, evimde sudan baska bir sey yok, dedi. Sonra baska bir hanimina hater gönderdi, bu da bunun gibi söyledi. Hattâ bütün hanimlari böyle söylediler.
— Hayir! Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, evimde sudan baska bir sey yok, dediler. Bunun üzerine :
«Bu zâti bu gece kim misafir edecek? Allah ona rahmet eylesin!» buyurdu. Hemen ensardan fcir zât ayaga kalkarak:
— Ben yâ Resûlallah! dedi. Ve onu evine götürdü. Karisina evinde bir sey var mi diye sordu. Kadin:
— Hayir! Yalniz çocuklarimin yiyecegi var, cevâbini verdi.
— Sen onlari bir seyle oyala! Misafirimiz girdigi vakit kandili söndür ve ona biz de yermisiz gibi göster. O yemege egildi mi sen hemen kandile kalk ve onu söndür, dedi. Böylece oturdular ve misafir yemegini yedi. Sabahlayinca Peyganiler (Sallallahu Aleyhi ve Sellemj'e vardi. O da (kendisine) :
«Bu aksam (kari koca) her ikinizin misafirinize yaptiginiza Aliah te-accûb buyurdu.» dedi.

173- (...) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Alâ' rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Veki', FudayI b. Gazvan'dan, o da Ebû Hazim'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki, ensardan bir adama fcir gece misafir gelmis. Evinde kendi yiyecegi ile çocuklarinin yiyeceginden baska bir sey yokmus. Karisina :
— Sen çocuklari uyut; kandili söndür ve ne yemegi varsa misafire takdim etî demîs.
Râvi diyor ki, arkacigindan su âyet indi :
«Onlar baskalarini kendi nefislerine tercih ederler, velev ki kendileri muhtaç olsunlar.» [12]

(...) Bize bu hadîsi Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Fudayl, babasindan, o da Ebû Hazim'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) ; Bir adam misafir olmak için Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellemje geldi. Fakat evinde onu misafir edecek bir sey yoktu. Bunun üzerine:
«Bu zâti misafir edecek kimse yok mu? Allah ona rahmef eylesin!» dedi. Hemen ensardan Ebû Talha denilen bir zât kalkarak onu evine götürdü...
Râvi hadîsi Cerir'in hadîsi gibi nakletmis; bu hadîste Vekî'In zikrettigi gibi âyetin inisini de anmistir.
Bu hadîsi Buhâri «Menâkib» ve «Tefsir» bahislerinde; Tirmizî ile Nesâî de «Tefsîr» bahsinde muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Misafiri evine götüren ensârînin kim oldugu ihtilaflidir. Bir rivayete göre Ebû Talha Zeyd b. Sehl 'dir. Kaadî Ismail «Ahkamu'l-Kur'an» ismindeki eserinde bu zatm Sabit b. Kays oldugunu söylemis. Bâzilari Abdullah b. Revaha , bir takimlari da hadîsin râvisi Ebû Hüreyre oldugunu söylemislerdir.
Hane sahibinin karisina : «Sen onlari bir seyle oyala!» demesi; çocuklarin aç olmayip, çocuk âdeti veçhile bir sey istediklerine hamledilmis-tir. Zira yememek kendilerine zarar verecek kadar aç olsalar, müsâfir-den önce

onlari doyurmak vâcib olurdu. Bu kari kocayi Allah ve Resulümethû sena etmislerdir. Bu da gösterir ki, onlar bir vacibi terk etmemis. Bilâkis güzel ve makbul bir is yapmislar, misafiri kendi nefislerine tercih etmislerdir. Bu âyet-i kerîmeyi Allah Teâlâ onlar hakkinda indirmistir.
Hadîs-i serifteki Allah'in teaccûbundan murad yapilana razi olmasidir. Bundan meleklerin teaccûbu kasdedilmis de olabilir. Bu takdirde te-accûbü Allah'a izafe etmekten murad, meleklerin serefini beyân içindir.

Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilkistir:

1- Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile ailesi efradi son derece kanaatkar; darlik ve açliga karsi sabirli idiler.
2- Bir kavmin büyügüne yarasan hareket, gelen misafire bizzat kendi malindan ikramda bulunmak, buna imkân yoksa dostlarindan veya komsularindan yardim istemektir.
3- Ihtiyaç ve sikinti zamaninda yardimda bulunmak müstehabdir.
4- Misafire ikram ve onu kendi nefsine tercih etmek fazilettir.
5- Misafire yedirilen yemek ev sahiplerine yetmeyecek kadar az ise hile yaparak isigi söndürmeleri ve onlar da yermis gibi görünmeleri caizdir.
6- Hadîs-i serîf hâne sahibi ensârî ile karisinin menkabelerine delildir

174- (2055) Bize Efaû Bekr b- Ebî Seyhe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe b. Sevvâr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîre Sabitten, o da Ahdurrahman b. Ebî Leylâ'dan, o da Mikdad'dan naklen rivayet etti. Mikdâd (söyle demis) ; Ben ve iki arkadasim yoldan geldik. Açliktan gözlerimiz, kulaklarimiz gitmisti. Kendimizi Resûlüllah ($alUillahü Aieyhive Selleni) 'in ashabina arzetmeye basladik. Ama onlardan hiç biri bizi kabul etmiyordu. Derken Peygamber (Seüallahü Aleyhi ve Sellem)'e geldik, bizi hanesine götürdü, bîr de baktik üç keçi!.. Peygamber (ScülaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Su sütü aramizda (paylasmak üzere) etigtrtl» buyurdu. Attik sütü sagiyor ve bizden her birimiz nasibini içiyordu. Peygamber (Saîlaiiahü Aleyhi ve Sellem)!e de nasibini takdim ediyorduk. O geceleyin gelerek Öyle bîr selâm veriyordu ki. uyuyani uyandirmak, fakat uyanik olana îsîHirirdi. Sonra mescide gelir. Namaz kilar. Sonra sütünün kasina gelerek içerdi. Derken bir gece hana seytan geldi. Tam nasibimi içmistim. (Dedi ki) :
— Muhammed ensâra geliyor, ona hediye veriyorlar, onlarin yaninda hissemend oluyor. Onun bu bir yudum süte ihtiyaci yoktur! Bunun üzerine ben sütün basina gelerek onu içtim. Karnima yerlestigi ve onu çikarmaya bir çare olmadigini anladigim vakit seytan bana pismanlik verdi. Ve :
— Yazik sana! Ne yaptin seni Muhammed'in sütünü niü içtin? Bir gelir de onu bulamaz ve sana beddua ederse helak olursun, dünyan da, âhirelin de (heba olup) gider, dedi. Üzerimde bir pestemaî vardi, onu ayaklanma koyarsam Basim meydana çikar; fcasima koyarsam ayaklarim meydana çikardi. Uykum gelmemeye basladi. Iki arkadasini ise uyudular; onlar benim yaptigimi yapmadilar. Derken Peygamber (Sallahahü Ateyhi ve Selle/n) geierek eskiden verdigi gibi selâm verdi. Sonra mescide geldi ve namaz kildi. Sonra sütünün nasma gelerek onu açti. Ama kabin içinde bir sey bulamadi. Bunun üzerine basini semaya kaldirdi. Ben (içimden) : Simdi bana beddua ediyor ve helak oluyorum, dedim, (.Halbuki) O:
«Atlahiml Bana yiyecek verene, sen de yiyecek ver! Su verene, sen de su ver!» dedi. lien pestemala dönerek onu üzerime bagladim. Ve biçagi alarak keçilerin yanina gittim. Hangisi semiz ise onu JResüiüliah (Saüahahü Aleyhi ve Seliem) kesecektim. Bir de baktim keçinin sütü toplanmis. Bak-, tim hepsinin sütleri toplanmis. Bunun üzerine Munammed (SaliaUahü Aleyhi ve Seliem) ailesinin bîr kabini ele geçirdim. Onun içine süt sagmaya ta-ma' etmezlerdi, Içine sagdim. Hattâ südün üzerine köpük çikti. Sonra Resûiüllah (SaliaUahü Aleyhi ve SelIemj'e geldim.
«Bu aksam sütünüzü içtiniz mi?» dedi. Beü ;
— Yâ Kesûlallah iç! dedim. Içti, sonra bana verdi. Ben (yine) :

— Yâ Kesûialîah iç! dedim, içti, sonra bana verdi. Peygamber (Saliaüahü Aleyhi ve Sellem)'in kandigin ve duasina nail oldugumu anlayinca güldüm. Hattâ yere düstüm. Bunun üzerine Peygamber I SaliaUahü Aleyhi ve Sellem)i
«Bu senin yaramazliklarindan biri (olacak) yâ Mikdad!»dedi. Ben de
— Yâ KesûlaIIah! Halim söyle idi, fren de söyle yaptim, dedim. Peygamber (SaliaUahü A ieyhi ve Seliem) :
«Bu Allah'in rahmetinden baska bir sey degildir. Sen benden izin is-tesen de arkadaslarimizi uyandirsak. onlar da bu sürten naisbedâr olsalardi ya!» buyurdu. Ben:
— Seni hak dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, ondan sen ve seninle beraber ben de nasibedar olduktan sonra, insanlardan kimin ondan nasibedar olacagina aldiris etmem, dedim.

(...) Bize Ishâk b. Ibrahim de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Nadr b. Sümeyl hafcer verdi. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Mugîre bu isnadla rivayette bulundu.
Hz. Mikdad ile iki arkadasini kimsenin misafir etmemesi, bas vurduklari zevatin hep fakir olup, yiyecek bir seyleri bulunmadigina hamledilmistir.
«Bu senin yaramazliklarindan biri (olacak) yâ Mikdad!» cümlesiyle ondan önceki cümlelerden anlasiliyor ki, Hz. Mikdad yaptigina çok pisman olmus, buna son derece üzülmüs. Ve Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellemjin bedduasina ugriyacagindan korkmusken, onun bu sefer sütü içerek kandigini ve duasinin kabul edildigini görünce pek ziyade sevinmis, gülmüs, üzüntüsü bir anda sevince inkilâb etmistir.
Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in :
«Bu Allah'in rahmetinden baska bir sey degildir.» sözünden murad : Bu sütü vakitsiz halk edip âdeti hilâfina biriktirmesi Allah'in bir rahmetidir, demektir.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Uyku uyuyan veya o mânâda olan kimselerin yaninda uyanik olanlara selâm vermenin âdabi, bagirmayip orta sesle oradakilere isittirmektir.
2- Hizmetçiye, iyi bir is yapan kimseye ve hayir yapacak olanlara dua etmek müstehabdir.
3- Hadîs-i serîf Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seliem) 'in kemal-i ahlâkina delildir.
4- Keçilerin zamansiz sütlenmesi Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'in bir mucizesi ve bereketi eseridir.

175- (2056) BIze UbeyduIIah b. Muaz El-Anberî Ile Hamid b. Ömer EI-Bekrâvî ve Muhammed b. Abdi'1-A'lâ toptan Mu'temir b. Süleyman'dan rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Muaz'indir. (Dediler ki) : Bize Mu'temir rivayet etti. (Dedi ki) : BIze babam Ebû Osman'dan ve bir de Abdurrah-man b. Ebî Bekr'den naklen rivayet etti. Abdurrahman söyle demis : Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte yüz otuz kisi bulunuyorduk. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sizden hiç birinizin yaninda yiyecek var m;?» diye sordu. Bir de baktik, bir adamin yaninda bir ölçek zahire veya bunun gibi bir sey bulunuyormus. Hemen hamur karildi. Sonra saçlari dagilmis uzun boylu müsrik bir adam bir sürü koyun sürerek (yanimiza) geldi. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (ona) :
«Satilik mi, hediyye mi? —Yahut hibe mi?—» diye sordu. Adam:
— Hayir! Bilâkis satilik, dedi. Ve ondan bir koyun satin aldi. Koyun hasillandi. Ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cigerinin kizartilmasini emir buyurdu. Allah'a yemin ederim yüz otuz kisiden hiç bir kimse yoktur ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o koyunun cigerinden bir parça vermemis olsun. Mevcut ise kendisine verdi. Gaibse onun için sakladi. Abdurrahman : «Akide çanak doldurdu, bunlardan hepimiz yedik ve doyduk. Kaplarda yemek de artti da, ben onu deveye yükledim.» demistir. Yahut dedigi gibidir.
Bu hadîsi Buhârî «Buyu'» ve «Hibe» bahislerinde tahrîc etmistir. Peygamfcer (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in müsrik çobana:

«Satilik mir hedîyye mi? —Yahut— Satilik mi, hibe mi? dediginde râvi sekketmistir. Hadis-i serîfde dört mucize vardir. Bunlarin birincisi kabi büyültmek, ikincisi cigeri çogaltmak, üçüncüsü çanaklarin genislemesi, dördüncüsü herkes karnini doyurduktan sonra yemegin artmasidir.

Bu Hadisten Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Yiyecek kitliginda herkes aç kalinca imkâni olanlarin yardimda buîunmaîari gerekir.
2- Yemek için toplanmakta bereket vardir.
3- Haberi yeminle te'kid caizdir. Velev ki, haberi veren zat dogru söyiemis olsun.

176- (2057) Bize UbeyduIIah b. Muâz El-Anberî i!e Hâmîd b. Ömer EI-Bekrâvi ve Muhammed b. Abdi'l-A'lâ El-Kaysî hepsi Mu'temirden rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Muâz'indir. (Dediler kij : Mu'temir b. Süleyman rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam sunu söyledi. Bize Ebû Osman rivayet etti. Ona da Abdurrahman b. Ebî Bekr rivayet etmis ki : Eshab-i Suffe. fakir insanlarmis. Resûiiilîah (Sa'ilaîlahii Aleyhi ve Settem) bir defa:
«Kimde iki kisilik yemek varsa, üç kisi götürsün! KImde dört kisilik yemek varsa besinciyi, altinciyi götürsün.» buyurmuslar. Yahut buyurdugu gibidir. Gerçekten Ebû Bekr üç kisi getirmis. Nebiyyuliah (SolIallahü Aleyhi ve Sellem) on kisi (yine) Ebû Bekr üç kisi götürmüs. Râvi söyle demis :
— San su ki: Annem, babam ve ben — bilmiyorum karim da dedi mi — bizim evimizle Ebû Bekr'in evinin arasinda bir hizmetçi vardi. Ebû Bekr Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in yaninda aksam yemegi yedi. Sonra yatsi kilmincaya kadar durdu. Sonra döndü ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Setlem) uyukjaymcaya kadar yaninda durdu. Gecenin Allah'in diledigi kadari geçtikten sonra geldi. Hanimi ona :
— Misafirlerinin yanma gelmekten yahut misafirinin yanina gelmekten seni alikoyan nedir? dedi. Ebû Bekr :
— Sen onlara aksam yemegi vermedin mi? diye sordu. Kadin :
— Sen gelinceye kadar yemek istemediler. Onlara yemek (evdekiler) arzettiler. Fakat onlar galebe çaldi, dedi. Abdurrahman demis ki: Ben giderek gizlendim. Ebû Bekr:
— Ey alçak! dedi. Beddua ve sitem etti. Ve :
— Yeyin, afiyet olmasin! dedi. Bir de:
— Vallahi ben bu yemekten ehediyyen tatmam! dedi. Abdurrahman diyor ki: Biz bu yemekten hiç bir lokma almiyorduk ki, altindan o lokmadan daha fazla artmasin. Nihayet doyduk ve yemek öncekinden daha fazla oldu. Ebû Bekr ona bakti, ne görsün, oldugu gibice yahut daha Çok!.. Hanimina :
— Ey Benî Firâs'in kiz kardesi! Bu ne? dedi. Hanim :
— Hayir iki gözüm! Simdi o öncekinden üç kere daha çoktur, dedi. Bunun üzerine Ebû Bekr ondan yedi. Ve yeminini kasdederek :
— Bu ancak seytandandi, dedi. Sonra yemekten bîr lokma yedi. Ve yemegi ResûlüIIah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem)'e götürdü. Yemek onun yaninda sabahladi. Bizimle bir kavm arasinda akid vardi. Müddet geçti. Biz de on iki adami reis yaptik. Her adamla birlikte onlardan bir takim insanlar bulunuyordu. Her adamla kaçar kisi bulundugunu Allah bilir. Su kadar var ki, onlarla beraber gönderdi ve yemekten toptan yediler. Yahut dedigi gibidir.

177- (...) Bana Muhammed fa. Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Salim b. Nuh EI-Attâr, Cüreyrî'den, o da Ebû Osman'dan, o da Abdurrahman b. Ebî Bekir'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
Bize bir takim misafirlerimiz geldi. Babam geceleri ResûlüIIah (SaHaliahü Aleyhi ve Sellem)'le konusuyordu, hemen geldi ve:
— Ey Abdurrahman! Misafirlerine aksam yemegi ver, dedi. Aksamlayinca' biz misafirleri agirlamaya geldik, fakat onlar kabul etmediler. Evimizin babasi gelerek bizimle beraber yemedikçe olmaz, dediler. Ben kendilerine :

— O hiddetli bir admdir. Eger siz (dedigimi) yapmazsaniz, ondan bana ezâ isabet edeceginden korkarim, dedim. (Yine) kabul etmediler. Ebû Bekr geldigi vakit onlardan önce hiç bir seye baslamadi:
— Ziyafetinizi bitirdiniz mi? diye sordu :
— Hayir! Vallahi bitirmedik, dediler.
— Ben Abdurrahman'a emretmedim mi? dedi. Ben ondan (bir tarafa) çekildim. O:
— Ey Abdurrahman! dedi. Ben (yine) çekildim. Bunun üzerine:
— Ey alçak! Sana yemin ediyorum, sesimi isitirsen mutlaka gel! dedi. Ben de geldim. Ve:
— Vallahi benim bir suçum yok! Iste misafirlerin! Onlara sor! Kendilerine yemeklerini getirdim ama onlar sen gelmedikçe yemekten çekindiler, dedim. Bu sefer (onlara) :
— Size ne oldu? Bizden yemeginizi kabul etmiyor musun? diye sordu. Abdurrahman demis ki: Bunun üzerine Ebû Bekr:
— Vallahi bu gece ben bu yemekten tatmam, dedi. Onlar da :
— Vallahi sen tatmadikça, biz de tatmayiz, dediler. Ben bu gece gibi kötü bir gece görmedim. Yazik size! Ne oluyorsunuz da bizden yemeginizi kabul etmiyorsunuz? dedi. Sonra sunu söyledi :
— Birinciye gelince o (yâni yemin) seytandandir. Yemeginize gelin! Arkacigindan yemek getirildi. Ebû Bekr besmele çekerek yedi. Misafirler de yediler. Sabahlayinca Peygamber (SaHaliahü Aleyhi ve Seltem)'in yanma gitti ve :
— Yâ Resûlallah! Onlar yeminlerinde durdu. Ben yeminimi bozdum, dedi. Ve (olani) ona haber verdi. O da :
«Bilâkis sen onlarin en yemininde durani ve en hayirlisssin!» buyurdular.
Abdurrahman : «Keffâret (verip vermedigi) benim kulagima gelmedi» demis.
Bu hadîsi Buhârî «Mevâkitu's-Salât», «Alamâtu'n-Nûbûvve» ve «Edeb» bahislerinde: Ebû Dâvud «Kitabu'l-Eyman ve'n-Nuzûz»'da muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir. Hadîsin ikinci rivayeti birincideki Ibhamlan oldukça tefsir etmistir. Yerinde de görüldügü veçhile Ashab.i Suffe, Mescid-i Nebevi 'nin sofasinda yasayan fakirlerdir. Bunlar muhtelif yerlerden gelerek mescidin arkasindaki sofaya siginirlar, orada yatip kalkarlardi. Bâzan âdetleri azalir, ba-zan yetmise kadar çikardi. Resûl-i Ekrem (SaUallahü Aleyhi ve Seîîem) 'den en çok hadîs rivayet eden Hz, Ebû Hüreyre de onlar meyamnda idi. ResûlüIIah (SaUallahü Aleyhi ve Seîlem) bu rivayetlerde Ashab-i Suffe 'nin yemege davet edilmelerini tesvik etmektedir. Müs1im'in birinci rivayetinde :
«Kimde iki kisiye yetecek yemek varsa.. Ashab-i Suffe'den üç kisi götürsün...» buyurulmakta; Buhari 'nin rivayetinde ise üç kisi yerine :
«Ashab-i Suffe'den üçüncü bir zât götürsün...» denilmektedir. Dogrusu da budur. Zaten MüsIim'in rivayetinde de hadîsin devaminda :
«Kimin evinde dorf kisilik yiyecek varsa besinciyi, altinciyi götürsün.» bu vurulmaktadir ki, bu da ondan evvel zikredilen üç kisiden üçüncü bir sahis kastedildigini te'kîd eyîer. Maamafih Nevevî. Müslim rivayetinin de bir vechi oldugunu bu rivayetin :
«Üçü tamamlayan ktmsevî götürsün » Yahut «Tam üç kisi götürsün.»
MüsIim'in birinci rivayetinde Ebû Bekr'in üç kisi getirdigi iki defa tekrarlanmistir. Bundan sonra Abdurrahman : «Sân su ki: Annem, babam ve ben...» diyerek bir cümle yapmistir. Bu cümle mübteda haber cümlesidir. Yalniz haberi bazfediimistir. Cümlenin tamami sov]e takdir edilebilir. «Ben, annem ve babam vardik.»
«Bilmiyorum karim da dedi mi?» diye sekkeden hadîsin râvisi Ebû Osman 'dir. «Karim da» dedigini farzedersek Hz. Abdurrahman 'm cümlesi söyle olur: «Ben, annem, babam ve karim mevcuttu. Iki evin arsinda bir hizmetçi vardi.» Demek oluyor ki. ogul-baba ikisinin evlerine müstereken bir hizmetçi bakiyormus.
Hz. Ebû Bekr'in hanimi Ümmü Rûman 'dir. SüheyIî adinin Da'd oldugunu söyler. Bazilarina göre Zeynebdir. Bu kadin Benî Firâs kabîlesindendir.
Hz. Ebû Bekr'in ona : *Ey Benî Firâs'm kiz kardesi» diye hitab etmesi : «Ey Benî Firâs kabilesinden olan hanimim» manasinadir. Kadinin Hz. Ebû Bekr'e : «Seni misafirlerinden alikoyan nedir?» mi, yoksa «Misafirinden alikoyan nedir?» mi dediginde râvi sekketmistir. Misafirlerin yemek yememeJeri Hz. Ebû Bekr’e

acidiklari içindir. Onsuz yerlerse tamamiyla aç kalacagindan endise etmislerdir.
Hz. Abdurrahman 'm oradan giderek gizlenmesi babasindan korktugu içindir. Nitekim babasi vaziyeti görünce hiddetlenerek Abdurrahman orada olmadigi halde ona söylenmistir. Bunun sebebi de misafirlere ikramda kusur ettigi zannma kapilmasidir. Buradaki çekingenligin misafirlerden geldigini anlayinca onlari te'dib için «Yeyin, afiyet olmasin!» demis ve yemekten yemeyecegine yemin etmistir.
Bazilari bunun beddua olmadigini, vaktinde yemedikleri için yemegin midelerine iyi gelmeyecegini haber vermekten ibaret oldugunu söylemislerdir.
Nihayet yemegin eksüecegi yerde artmakta oldugunu görünce Ebû Bekir (RadiyaUahu anh) da yemis; yeminini kasdederek : «O ancak seytandandi.» demistir. Hz. Ebû Bekr :in yeminini bozmasi daha faziletli olani yapmak içindir. Çünkü RcsûlüDah .'SaIUillahü Aleyhi ve Seilem) bir hadisinde :
«Bir kimse bir seye yemin eder de, baskasini ondan daha hayirli* görürse, o hayirli gördügünü yapsin. Yemininden dolayi da keffâret versin.»
buyurmustur. Ebû Bekr (RadiyaUahu anh)'in yemininden «Sizinle beraber yemem» yahut «Bu saatte» veya «Öfkeli iken yemem» mânâlarini kasdetmis olmasi da mümkündür.

Bu Hadisten Çikarilan Hükümler:

1- Hükümet reisi halkin açlik ve sikinti çektigini görürse onlari —herkese haline göre olmak üzere— zenginlere misafir verebilir. Teymî «Ulemâdan birçoklari malda zekâttan baska haklar bulundugunu söylemislerdir» diyor.
2- Hadîs-i serif yardimin ve baskasini kendisine tercih etmenin faziletine delildir.
3- Yine bu hadîs Peygamber (Sailaliahü Aleyhi ve Seîlemyin daima ef-dal olanla amel ettigine cömertlik hususunda esi olmadigin? delildir. Çünkü evdeki yij'eceginin yarisini getirdigi gece evinde misafirlerinin sayisina yakin ev halki vardi. Hz. Ebû Bekr de yiyeceginin üçte birini yahut daha fazlasini getirmisti.
4- Evinde misafirlerinin hizmetini görecek adami olan bir kimse büyüklerden birinin yaninda yemek yiyebilir.
5- Ev sahibinin misafirine ne derece hizmet ve ikramda bulunmasi gerekiyorsa, çoluk çocuguna da o derece gereklidir.
6- Misafirlerin terbiyeli olmalari ev sahibinin az veya çok; er veya geç getirdigi yemekler v.s-. hususunda itirazda bulunmamalidir. Ancak ev sahibinin utandigi için büyük masrafa katlandigini görürlerse nezaketle vazgeçirmege çalismalari caizdir.
7- Bereketi umulan bir seyi fazilet ehli kimselere hediyye etmek müstehabdir.
8- Peygamber (Salîailahü Aleyhi ve Sellem)'in mucizeleri baskasinin elinde de zahir olabilir. Buna keramet derler.
9- Hadîs-i serîf Hz. Ebû Bekr'in kerametine ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i son derece sevdigine delildir.
10- Hadîs-i serîf evliyanin kerametlerini isbat etmektedir. Ki; ehj-i sünnetin mezhebi de budur.
11- Askere reis ve kumandanlar tayin etmek caizdir.
12- Evlâdan babasina karsi isledigi bir kusurdan dolayi ondan gizlenmesi caizdir,
13- Yeminden dönmek daha hayirli ise yemine muhalefet caizdir.
14- Ev sahibi yokken misafirin onun evinde yemek yemesi mubahtir. Buna izin verilmisse misafirin yemekten çekinmemesi gerekir.

33- Az Yemekle Yardim Yapmanin Fazileti, Iki Kisilik Yemegin Üç Kisiye Yetecegi ve Buna Benzer Seyler Babi

178- (2058) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Mâlik'e, Ebû'z-Zinad'an, âiiûeâ'igim, onun da

A'rac'dan, onun da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ettigi su hadîsi okudum. (Demis ki) : Kesûlüllah {Salîailahü Aleyhi ve Seilem):
«Iki kisinin yemegi üçe yeter. Uç kisinin yemegi de dörde yeter.» buyurdular.

179- (2059) Bize Ishâk b. Ibrahim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh b. Ubâde haber verdi. H.
Bana Yahya b. Habîb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû'z-Zübeyr haber verdi ki : Câbir b. Abdillah'i söyle derken isitmis: Ben Re-sûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"i:
«BIr kisinin yemegi iki kisiye yeter; Iki kisinin yemegi dört kisiye yeter; dört kisinin yemegi sekiz kisiye yeter.» buyururken isittin*.
Ishâk'in rivayetinde: «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdu» demis. «Isittim» sözünü anmamistir.

(...) Bize Ibnü Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) *. Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman, Süfyân'dan, o da Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den, o da Peygamber {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen Ibni Cüreyc'in hadîsi gibi rivayette bulunmustur.

180- (...) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe, &hû Küreyfo ve Ishâk b. Ibrahim rivayet ettiler. (Ebû., Bekr ile Ebû Küreyb : Bize rivayet etti tâbirini kullandilar. Ötekiler : Bize Ebû Muâviye A'mes'-den, o da Ebû Süfyan'dan, o da Câbir'den naklen haber verdi, dediler.) Câbir söyle demis : Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«BIr kisinin yemegi iki kisiye yeter; iki kisinin yemegi de dört kisiye yeter.» buyurdular.

181- (...) Bize Kuteybe b. Saîd ile Osman fc. Ebî Seybe rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Cerir, A'mes'den, o da Ebû Süfyan'dan, o da Câ-bir'den, o da Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti.
«Bir kisinin yemegi îid kisiye yeler; iki kisinin yemegi dört kisiye yeter; dördün yemegi de sekiz kisiye yefer.» buyurmuslar.
Bu hadîsi Buhârî ve Tirmizî «Et'ime» bahsinde; Nesâî «Velîme»!de tahrîc etmislerdir. El Mühe11eb' diyor ki : «Bu hadîslerden murad ikramda bulunmaya ve aza kanaata tesviktir.» Yâni maksat kifayet miktarina münhasir degildir. Iki kisi yalniz kendilerine yetecek yiyecekleri oldugu halde üçüncü bir kimseyi yanlarina almali, bu arada dördüncü biri gelirse onu da kabul etmeli, gelenlerin sayisina göre harekette bulunmalidirlar. Ibnü Münzir : «Ebû Hüreyre hadisinden yemegi ynîraz yemeyip etrafina cemaat olmanin müstehab görüldügü anlasiliyor; çünkü bereket bundadir.» demistir. Filvaki Taberanî'nin Hz. Abdullah b. Ömer 'den rivayet ettigi bir hadîste de :
«Beraber yeyin; ayrilmayin!..» buyurulmustur.

34- Mü'minin Bir Bagirsak Içine, Kafirin Ise Yedi Bagirsaga Yemesi Babi

182- (2060) Bize Züheyr b. Harb ile Jluliamraed b. Müsennâ ve Ubeydullah b. Saîd rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Yahya (Bu zât Kat-tan'dir), Uheydullah'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bana Nâfi' îbnü Ömer'den, o da Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen haber verdi :
«Kâfir yedi bagirsak içine, mü'min i$e bir bagirsaga yer.» buyurmuslar.

(...) Bize Muhanimed b. Abdillah b. Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üpâme ile Ibnü Nümeyr rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ubeyduilah rivayet ettilet. H.
Bana Muhammed b. Râfi' ile Abd b. Humeyd de Abdürrezzâk'dan rivayet ettiler. (Demig ki) : Bize JYIa'mer,

Eyyûb'dan naklen haber verdi, îîer iki râvi Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da Peygamber (SaUailahil Aleyhi ve SeHem)'den bu hadîsin mislini rivayet etmislerdir.

183- (...) Bize Ebû Bekr b. Hallâd EI-Bahilî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammet! b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Vâki d b. Muhanimed b. Zeyd'den rivayet etti. O da Nâfi'i söyle derken isitmis : Ibnü Ömer bir fakir gördü de önüne tekrar tekrar yiyecek koymaya baslads. O da çok yemeye basladi. Bunun üzerine : Bu benim yanima girmemelidir. Çünkü ben Kesûiüllah (Sailallah'û Aleyh: ve Sellem)'\:
«Kâfir yedi bagîrsak içine yemeli yer.» buyururken Isittim, dedi.

184- (2061) Bana Muhammed b. Müsenna rivayet ettf. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman, Süfyan'dan, o da Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir ile Iiini Ömer'den naklen rivayet etti ki, Rcsûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein):
«Mü'min bIr bagirsaga yer; kâfir \ze yedi bagirsaga yer.» buyurmuslar.

(..,) Btze Ifcnü Nümeyr de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyan, Ebû'z-Zübeyr'den, o da Câbir'den,
o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selletn) 'den naklen bu hadîsin mislini rivayet etti. Ama Ibni Ömer'i anmadi.

185- (2062) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. AIâ' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Büreyd dedesinden, o da Ebû Musa'dan, o da Peygamber (SallalIahii Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti:
«Mü'min bir bagirsak içine yer; kâfirse yedi bagirsak içine yer.» buyurmuslar.

(...) Bize Kuteybe b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdiilazîz (yâni Ibni Muhammed), Alâ'dan, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"den naklen yukarkilerin hadîsi gibi rivayette bulundu.

186- (2063) Bana Muhammed b. Kâfi' rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îshâk b. îsa rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mâlik, Süheyl b. Ebî Sâlih'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber verdi ki, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kendisine kâfir bir misafir göndermis. Ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona bir koyun sagilmasini emir buyurmus. Koyun sagilmis, kâ£ir süt kabini (tamamca) içmis. Sonra baska bir kab getirilmis onu da içmis, sonra baskasi getirilmis onu da içmis. Ta ki yedi koyunun sütünü içmis. Sonra sabahladiginda müslüman olmus. Resûlüllah (SaUallahii Aleyhi ve Sellem) onun için (yine) bir koyun sagilmasini emir buyurmus, fakat onun sütünü tamaniiyle içememis. Bunun üzerine Resûlüllah (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) i
«Mü'min bir bagirsaga Içer; kâfir ise yedi bagirsaga içer.» buyurmuslar.
Bu hadisleri Buhâri «Et'ime» bahsinde; Ebû Hüreyre rivayetini Nesâî «Velîme»'de; îbni Mâce «Kitâbu'l-Et'ime»'-de tahrîc etmislerdir.
Ulemâ bu hadîslerden murad ne oldugunda ihtilâf etmislerdir. Bâzilarina göre maksad darb-î meseldir. Bu darb-i mesel'de mü'minin dünyaya gönül vermedigi, kâfirin ise ona simsiki sarildigi belirtilmektedir. Bazilari : «Burada maksad mü'minin yemege besmele ile baslamasidir. Bundan dolayi seytan ona ortak olamaz. Kâfir de besmele olmadigi için seytan onun yemegine istirak eder. Bu sebeple çok yer» demislerdir. Bir takim ulemâ tabiblerin mide ile beraber insanda yedi bagirsak oldugunu söylediklerini; iste aç gözlü kâfir besmele de çekmedigi için bunlarin yedisini de doldurmadan doymadigini; mü'min muktesid oldugu ve besmele çektigi için, ona bir bagirsak dolusu yemegin kâfi geldigini söylemislerdir.
Rivayetlerin umumî degil de bazi mü'rninlerle bazi kâfirler hakkinda vârid olmasi da mümkündür. Bu hususta

daha baska sözler de söylenmistir.
Bu rivayetlerden maksat dünya varliginin azi ile kanâat etmeye tesvik az yemenin güzel ahlâktan ma'dud oldugunu, çok yemenin ise bunun ziddina delâlet ettigini göstermektir. Ibni Ömer Hazretlerinin çok süt Içen misafiri için : «Bu benim yanima girmemelidir» demesi misafir küffara benzedigi içindir. Böylesi ile bir zaruret ve hacet yokken düsüp kalkmak kerih görülmüstür. Bir de böyle bîr kisinin içecegi sütle bir cemâatin ihtiyacini görmek mümkündür. Yedî koyunun sütünü içen ve ertesi sabah müslüman olan bu zâtin Sümâme b. Üsa1 oldugu rivayet edilmistir. Maamafih Nabrab. Ebi Nadra. Ebû Gazvan ve daha baska isimde biri oldugunu söyleyenler de vardir.

35- Yemegin Burunlanmamasi Babi

187- (2064) Bize Yahya b. Yahya ile Züheyr b. Harb ve tshâk b. Ibrahim rivayet ettiler. (Züheyr Haddesenâ tâbirini kullandi. Ötekiler: Bize Cerir haber verdi, dediler.) Cerir A'mes'den, o da Ebû Hâzim'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen haber vermis. Ebû Hüreyre sunlari söylemis :
Resûlüllah (SallaÜahü Aleyhi ve Sellem) hiç fcir yemegi hor görmemistir, Bir seyi arzu ederse yer; istemezse birakirdi.

(...) Bize Ahmed b. Yûnus da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Züheyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman El-A'mes bu isnadla bu hadîsin mislini rivayet etti.

(...) Bize Abd b. Humeyd dahi rivayet eiti. (Dedi ki) : Bize AhdÜr-rezzâk ile Abdulmelik b. Amr ve Ömer b. Sa'd Ebû Dâvud EI-Haferî hepsi Süfyan'dan, o da A'mes'den naklen bu isnadla bu badisin benzerini haber verdiler.

188- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb, Muhammed b. Müsennâ ve Amru'n-Nâkid rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Küreyb'indir.
(Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye haber verdi. (Dedi ki) : Bize A'mes Ca'de ogullarinin azatlisi Ebû Yahya'dan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. (Söyle demis) :
Ben Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in asla bir yemegi burun-ladigini görmedim. Cani isterse onu yer, istemezse susardi.
Bize bu hadîsi Ebû Küreyb ile Muhammed b. MÜsennâ da rivayet ettiler. (Dediler ki) : Bize Ebû Muâviye A'mes'den, o da Ebû Hâzim'den, o da Ebû Hüreyre'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'den naklen bu hadîsin mislini rivayet ettiler.
Bu hadîsi Buh ârî «Et'ime» ve «Menâkib» bahislerinde Ebû Dâvud ile Ibni Mâce «Kitâbu'l-Et'ime»'de; Tirmizî «Kitâbu'l-Birr»'de muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Yemegin ayiplanmasi tuzu eksik, eksisi fazla, fazla koyu, fazla duru ve pismemis gibi lâkirdilarla olur. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz her hususta oldugu gibi, yemek âdabi hususunda da örnekti. Gerçi bir hadîste Keler etini yemedigini görmüstük, fakat bu onu begen-meyip burunladigi için degil, bu yemegi arzu etmedigini haber vermekti. Yoksa kendileri dünya nimetlerinin hiç birini ayiplamamislardir.

---

[1] Sûre-i Mâide, Ayet-: 93.

[2] Dogrusu Yahya Ebî Ömer'dir. Bu zât Ebü Ömer Yahya b. Ubeydel-Behrânî'dir.

[3] Bazi nüshalarda bunun yerine Abdullah b. Ömer b. Hattab denümisse de cumhuru muhadciisine göre dogrusu Abdullah Ibni Amr'dir.

[4] Hasan-i Basrî'dir. Annesinin ismi Hayra'dir. Bu kadin Hz. Ümmü Se-leme'nin azatüsiydi.

[5] Bu cümlenin yukariya atfedilerek meczum olmasi gerekirdi. Lâkin ele geçen bütün nüshalarda merfu olarak yazildigi görülmüstür.

[6] Bu zat Basra'ya yerlesen Acemlerdendir.

[7] îsmi Hâlld b. Ebî Uleyd'dir.

[8] Medine kadisi idi. Ara vermeden hergün oruç tuttugu rivayet olunur.

[9] Bazi nüshalardan bu isim çikarilmistir. Fakat dogrusu buradakidir.

[10] Âyet-i Kerîme

[11] Ebû Zeyd, Sâbit'in künyesidir. Sâbit'in tam aai : Ebû Zeyd Sabit b. Zeyd El-AhveTdir-.

[12] Sûre-i Hasr, Âyet : 9.